

PRAGMATICA SANCTIO S. LUDOVICI REGIS FRANCORUM CHRISTIANISSIMI.

PROOEMIUM.

LUDOVICUS Dei gratia Francorum Rex, Ad perpetuam rei memoriam. Pro salubri & tranquillo statu Ecclesiæ Regni nostri, nec-non pro divini cultus augmento, & Christi, fidelium animarum salute, utque etiam gratiam & auxilium Omnipotentis Dei (cujus solius ditioni ac protectioni Regnum nostrum semper subjectum extitit, & nunc esse volumus) consequi valeamus, quæ sequuntur hoc Edicto consultissimo in perpetuum valituro statuimus & ordinamus.

ARTICULUS I.

Primò ut Ecclesiarum Regni nostri, Prælati, Patroni, & Beneficiorum Collatores Ordinarij jus suum plenarium, *aliàs* plenariè, habeant, & unicuique sua jurisdictio servetur.

ARTICULUS II.

Item, Ecclesiæ Cathedrales, & aliæ Regni nostri, liberas Electiones, * & earum effectum integraliter habeant.

* *adde*, Promotiones, Collationes, *ex Cod. M. S. Coll. Navar.*

ARTICULUS III.

Item Simoniæ crimen pestiferum Ecclesiam labefactans, à Regno nostro penitùs eliminandum volumus & jubemus.

ARTICULUS IV.

Item promotiones, collationes, provisiones & dispositiones Prælaturarum, Dignitatum & aliorum quorumcumque Beneficiorum, & Officiorum Ecclesiasticorum, * secundum dispositionem, ordinationem, & determinationem Juris Communis, sacrorum Conciliorum Ecclesiæ Dei, atque institutorum antiquorum sanctorum Patrum, fieri volumus & ordinamus.

* *aliàs* quorumcunque Beneficiorum Ecclesiasticorum & Officiorum Regni nostri, *ut apud Rebuffum in Concord. tit. de elect. in verbo Simoniacis.*

ARTICULUS V.

Item exactiones & onera graviſſima pecuniarum per Curiam Romanam Eccleſiæ Regni noſtri impoſita, quibus Regnum noſtrum miſerabiliter depauperatum extitit, ſive etiam imponendas, vel imponenda levari aut colligi nullatenus volumus, niſi duntaxat pro rationabili, pia & urgentiſſima cauſa, vel inevitabili neceſſitate, ac de ſpontaneo & expreſſo conſenſu noſtro; & ipſius Eccleſiæ Regni noſtri

ARTICULUS VI.

Item Libertates, Franchiſias, Immunitates, prærogativas, jura & privilegia per inclitæ recordationis Francorum Reges prædeceſſores noſtros, & ſucceſſivè per nos, Eccleſiis, Monaſteriis atque locis piis Religioſis, nec-non perſonis Eccleſiaſticis Regni noſtri conceſſas & conceſſa, laudamus, approbamus, & confirmamus per præſentes.

Mandatum de exequendo.

Harum tenore univerſis Juſticiariis, Officiariis & ſubditis noſtris, ac loca tenentibus, præſentibus & futuris, & eorum cuilibet proüt ad eum pertinuerit, diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus omnia & ſingula prædicta diligenter & attentè ſervent & cuſtodiant, at-

que ſervari, teneri & cuſtodiri inviolabiliter faciant; nec aliquid in contrarium quovis modo faciant, vel attentent, ſeu fieri vel attentari permittant, transgreſſores, aut contra facientes, juxta caſus exigentiam tali pœna plectendo, quòd cæteris cedat in exemplum. In quorum omnium & ſingulorum teſtimonium præſentes litteras ſigilli noſtri appenſione muniri fecimus. Datum Pariſiis anno Domini 1268. menſe Martio.

PRAGMATICA SANCTIO SUB CAROLO VII. BITURIS EDITA.

PROOEMIUM.

CArolus Dei gratia Francorum Rex, Universis præsentes litteras inspecturis, salutem.

Inscrutabilis divinæ altitudinis providentia, per quam Reges regnant, rerumque publicarum gubernacula possident, potestatem regiam ad hoc inter cætera ordinavit in ter.is, ut Ecclesiam sanctam, pretioso Christi sanguine fundatam, ejusque ministros, fideliter protegeret atque tueretur; & sanctorum, antiquorumque patrum decreta saluberrima, spiritu Dei promulgata, quibus nervus disciplinæ Ecclesiasticæ, salutarísque doctrinæ viget ac solidatur, sincerè exequi faceret, illibatéque observari: sed & speciali debito juramenti in §. 1 *In. scrutabilis*

nostri diadematis susceptione insigni, & aliàs Ecclesiæ Regni & Delphinatus nostrorum præstiti, ad idipsum astringimur pariter & obligamur.

§. 2. *Cùm itaque* Cùm itaque divina pietas his nostris temporibus fidelium cordibus inspirare dignata sit, ut Sacro-sancta Generalis Synodus Ecclesiæ universalis in civitate Basiliensi, tam ex immediatè præcedentium sacrorum Constantiensis & Senensis Conciliorum generalium continuatione, decretisque & ordinatione, quàm duorum Romanorum Pontificum solemni convocatione etiam & approbatione, scilicet felicis recordationis Martini V. & Eugenij IV. moderni, ad excolendum dominici gregis agrum, reformandumque debitè in capite & in membris statum Ecclesiasticum, qui his diebus indigere videtur, abundante nequitia & frigescente hominum caritate; coadunaretur & celebraretur; ut repressis deformitatum scelerumque regnantium enormitatibus perniciosis, quæ in universam Christianitatem, ipsorum sanctorum antiquorum Patrum contemptis spretisque decretis & institutis salutaribus, multas clades multaque discrimina proh dolor! injecisse visæ sunt: divinus honor refloreret in terris, lumen Catholicæ veritatis, Christo verâ luce largiente, fulgeret, Ecclesiasticæ libertatis conservatio subsisteret, & populus Christianus salubriter regeretur, ac perduceretur in salutem.

Quæ quidem Sancta Generalis Synodus, hujusmodi deformitates in Ecclesia Dei passim in Dies excrescere, & mores corruptissimos eandem inficere prospiciens, cunctis palàm curavit ingerere monita salutis, ac circa prædicta, quantùm cum Deo potuit, efficaciter providere: consideransque ad hæc inter alia præcipua maximè convocatam adunatamque extitisse, certa decreta, certasque ordinationes & statuta solemnia fecit & condidit, quæ per suos Oratores & Nuntios præcipuos nobis & Ecclesiæ Regni & Delphinatus nostrorum antedictorum præsentari fecit & exhiberi: nos plurima cum charitate & Prælatos cæterosque viros Ecclesiasticos, ipsam nostrorum Regni & Delphinatus Ecclesiam repræsentantes, maxima cum instantia exhortando & obsecrando, ut decreta, statutaque & ordinationes ab ipsa sancta Synodo præmissas ob causas facta & condita, recipere vellemus, etiã & acceptare, eademque, quantum nostræ Regiæ dignitatis interest, per universum Regnum nostrum & Delphinatum inviolabiliter, perpetuóque observari facere dignaremur. *§ 3. Quæ quidem.*

Quibus attentè consideratis, ut viam tutiorem ac Deo gratiorem eligere valeremus, habitâ super his magni Consilij nostri deliberatione permaturâ Archiepiscopos, Episcopos, Capitula notabilia, Abbates, Decanos, Præpositos, cæterosque Prælatos Ecclesiasticos, ac di- *§ 4. Quibus attentè.*

vini & humani juris Magistros, Doctores & scientificos viros Universitatum Studiorum generalium, & alios de Regno & Delphinatu nostris in maximo, copiosoque numero apud nos in hac nostra Bituricensi civitate celebri, nuper convocari fecimus & congregari.

§ 5. In qua. In qua quidem solemni Congregatione in Capitulo sacro-sanctæ Capellæ nostræ Bituricensis celebrata Præsidentes, assistentibus nobis primogenito nostro carissimo Ludovico Delphino Viennensi, Carolo Duce Borbonij, Carolo de Andegavia Cenomaniæ, Petro de Britannia nepote, Bernardo Comite Marchiæ, nec-non Ludovico Vindocini & Guillelmo de Tanquarvilla Comitibus, consanguineis nostris, pluribusque Magnatibus, Proceribus, & viris peritissimis Ecclesiasticis & Secularibus, de magno Consilio nostro & aliis, ipsius præfati summi Pontificis, nec-non & sanctæ Synodi Generalis prædictæ solemnes Oratores ad nos destinatos, super his & aliis statum Ecclesiæ Dei plurimùm concernentibus, audivimus, attentéque audiri fecimus.

§ 6. Quibus ad plenum Quibus ad plenum auditis, apertisque luculenter & disertè per plures Prælatos sacræ Theologiæ & Jurium Doctores famosissimos, & exinde plurium dierum intervallis discussis & diligenter pertractatis materiis pro parte eorumdem & aliorum virorum Ecclesiasticorum, ipsam nostrorum Regni & Delphi-

natus Ecclesiam repræsentantium, nobis tandem extitit expositum, quòd iidem zelo domus Dei, sacratissimo pignore sanguinis proprij filij consecratæ, flagrantes, ad memoriam reducentes, & ante oculos suæ considerationis revolventes qualiter à primordio nascentis Ecclesiæ, in nostris Regno & Delphinatu, prædecessorum nostrorum, Prælatorum, Procerum atque fidelium ipsorum Regni & Delphinatus incolarum, dignè recolenda prioritas ad laudem & gloriam Dei, & ob divini cultus augmentum, Ecclesias & Cœnobia, aliaque loca religiosa erexit & construxit, ipsasque amplis dotavit possessionibus & privilegiis communivit: instituens in eis ministros idoneos qui suis temporbus fidem Catholicam in subjectis sibi linguis & populis feliciter propagarunt: per quorum curam & solicitudinem, virtuososque progressus ac exempla salutaria, Christi Ecclesia decoratissimè adulta, odoriferos fructus ferens, usque ad postremos occiduæ regionis limites effloruit, ac velut sidus lucidissimum irradiavit pulsisque procul ignorantiæ & errorum tenebris, doctrinæ suæ lumen præclarissimum circumfulsit ubilibet.

Qualiter prætereà per sanctos Patres priorum seculorum plures sacri Canones & Decreta saluberrima pro felici regimine status Ecclesiastici, tam super Electionibus, modisque ipsius Ecclesiæ ministros assumendi & instituendi, quàm *§ 7. Qualiter.*

manus occupant indignorum, nonnunquam exterorum; & plerumque dignitates ac beneficia notabiliora & opulentiora personis conferuntur ignotis & non probatis, quæ in eisdem beneficiis non resident; sicque vultus sibi commissi gregis non agnoscunt, linguam aliquando non intelligunt: quinimmò animarum curâ neglectâ, velut mercenarij, solummodò temporalia lucra quærunt. Sic dimittitur Christi cultus, animarum cura negligitur, subtrahitur hospitalitas, Ecclesiarum jura depereunt, ruunt ædificia, populi devotio attenuatur, Clerici nostrorum Regni & Delphinatus scientiis & virtutibus effulgentes, qui ad Christianæ plebis ædificationem salutarem vocare possent, quique pro Regiis & Ecclesiæ prædictæ Regni & Delphinatus publicis conciliis forent opportuni, divinarum & humanarum scientiarum studia deserunt propter promotionis congruæ spem eis ablatam.

§ 10. *Cæterum hujusmodi.*

Cæterùm hujusmodi Reservationum & expectationum occasione ingeritur votum mortis alienæ, animarum saluti nimium præjudiciabile, suscitantur lites, infinitæ contentiones & rixæ inter Christi ministros oriuntur, rancores & odia plerumque implacabilia nutriuntur, fovetur pluralitatis beneficiorum ambitio execrabilis, pauperes Clerici innumeris personarum & rerum discriminibus subjiciuntur, & per calumniosos, cavilosõsque indebitè opprimuntur; beneficia

prædeclarata per litium anfractus frequenter injustè occupantur, & sæpiùs inofficiata diurinè relinquuntur, materia fovendis injustis vexationibus paratur, abusus pestiferi horrendâ specie labis simoniacæ respersi committuntur, bonæ indolis juvenibus qui virtuosis artibus intendere deberent, evagandi licentia præbetur, Prælatis & cæteris ordinariis Collatoribus suum jus atque ministerium aufertur, Patronorum jura enervantur; indeque status Ecclesiæ hierarchicus confunditur, plurimaque adversus divina & humana jura in animarum perniciem & Ecclesiæ Regni & Delphinatus nostrorum sæpè dictorum oppressionem, atque conculcationem committuntur, pariter & perpetrantur: sicque jura Coronæ nostræ depereunt damnosè, & ipsorum nostrorum Regni & Delphinatus thesauri in extraneas regiones asportantur, sub tali forsan conjecturâ ut eorumdem Regni & Delphinatus depresso sacerdotio, exhaustoque thesauro, Regnum ipsum cum Delphinatu reddatur debilius in adversis.

§ 11. *Quæ omnia* Quæ omnia & singula, & alia quàmplurima quæ ex præmissis sequuntur incommoda, divina haud dubiè credenda sunt displicere voluntati, quin immò in grave nostri & Ecclesiæ præfatæ nostrorum Regni & Delphinatus vertuntur præjudicium atque detrimentum permaximum. Ipsi quoque Prælati & cæteri viri Ecclesiastici Ecclesiam nostrorum

Regni & Delphinatus repræſentantes, pij Eccleſiæ zelatores, Matrem ſuam tot impuritatibus pollui ingemiſcentes; cognoſcenteſque talia, ſtimulantibus conſcientiis abſque graviſſima Dei offenſa diutiùs diſſimulare non poſſe: Cognoſcentes iidem Prælati & cæteri viri Eccleſiaſtici, Eccleſiam prædictam noſtrorum Regni & Delphinatus repræſentãtes, quòd ſuper prædictorum reparatione, ſacræ ipſius Baſilienſis Synodi decreta proviſionem congruentem videntur attuliſſe præhabitâ inter eos multimòdâ diutinâque apertione, diſcutione atque digeſtione, memorata ipſius ſacræ Baſilienſis Synodi decreta ordinationes & ſtatuta aliqua ſimpliciter ut jacent, alia verò cum certis modificationibus & formis, non hæſitatione poteſtatis & autoritatis condentis & promulgantis, ipſius ſcilicet ſacræ Baſilienſis Synodi, ſed quatenus commoditatibus, temporibus & moribus regionum & perſonarum ſæpefatorum noſtrorum Regni & Delphinatus congruere, convenireque congruè, juréque conſpexerunt, proüt inferiùs annotantur & inſeruntur, illicò & indilatè recipienda conſenſerunt, & acceptanda deliberaverunt. Quorum quidem decretorum tenor ſequitur.

Et primò decretum per ſacroſanctum Conſtantienſe Concilium factum & conditum, & per ſacrum generale Concilium Baſilienſe renovatum, de Autoritate Generalium Conciliorum.

DE AVTORITATE *& potestate sacrorum Generalium Conciliorum, temporibusque & modis eadem convocandi & celebrandi.*

TITULUS PRIMUS.

CAPUT I.

Seu Decretum Concilii Constantiensis.

REQUENS generalium Conciliorum celebratio agri dominici pręcipua cultura est, quæ vepres, spinas & tribulos hęresũ, errorum & schismatũ extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugam uberrimam fertilitatis adducit: illorum verò neglectus præmissa dissemi-nat atque fovet. Hæc præteritorum temporum recordatio & præsentium consideratio ante oculos nostros ponunt.

§. 1. *Quapropter.* Quapropter, hoc edicto perpetuo sancimus, decernimus atque ordinamus, ut

amodò generalia Concilia celebrentur, ita quòd primum à fine hujus Concilij, in quinquennium immediatè sequens: secundum verò à fine illius immediatè sequentis Concilij in septennium: & deinceps de decennio in decennium perpetuò celebrentur in locis quæ summus Pontifex per mensem ante finem cujuslibet Concilij, approbante & consentiente Concilio, vel in ejus defectu, ipsum Concilium, deputare & assignare teneatur; ut sic per quandam continuationem semper aut Concilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur.

Quem terminum liceat summo Pontifici de fratrum suorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio ob emergentes fortè casus abbreviare, sed nullatenus prorogetur. Locum autem pro futuro Concilio celebrando deputatum absque evidenti necessitate non mutet. § 2. *Quem terminum.*

Sed si fortè aliquis casus necessarius occurrerit, quo necessarium videretur ipsum locum mutari, putà obsidionis, guerrarum, pestis, aut similis: tunc liceat summo Pontifici, de prædictorum fratrum suorum consilio, aut duarum partium ipsorum consensu atque subscriptione, alium locum priùs deputato loco viciniorem & aptum, sub eadem tamen ratione subrogare, nisi idem vel simile impedimentum per totam illam nationem vigeret; tunc ad aliquē alium viciniorem alterius nationis locum aptum, hujusmodi Concilium poterit convocari. §. 3 *Sed si forte.*

§. 4. *Ad quem.* Ad quem Prælati & alij qui ad Concilium solent convocari, accedere teneantur, ac si à principio locus iste fuisset deputatus: quam tamen loci mutationem vel termini abbreviationem per annum ante præfixum terminum teneatur summus Pontifex legitimè & solemniter publicare & intimare, ut ad ipsum Concilium celebrandum prædicti possint statuto tempore convenire. Atque pro ipsius executione decreti, civitas Papiæ apud Italiam fuit electa pro Concilio generali in fine tunc proximè sequentis quinquennij celebrando, quod quidem Concilium suo tempore debito in dicta civitate Papiæ extitit celebrari inchoatum, & inde certis ex causis ad civitatem Senensem translatum, in quo quidem generali Concilio Papiæ inchoato, & in civivitate Senensi celebrato, hæc Basiliensis civitas pro celebrato tunc futuri Concilij generalis post septennium à fine ipsius Senensis Concilij celebrandi, fuit electa & debitè assignata, ut constat in instrumento publico inde facto.

Item

Item

ALIUD DECRETUM,

cuius tenor sequitur.

seu

CAPUT II.

De Autoritate sanctæ Synodi Basiliensis.

SAcro-sancta Generalis Synodus Basiliensis, Ecclesiam militantem repræsentans, ad perpetuam rei memoriam, ad laudem Dei Omnipotentis, ac benedictæ individuæque Trinitatis gloriam & honorem, pro hæresum atque errorum extirpatione, morum in Capite & in membris Ecclesiæ Dei reformatione, ac Regum atque Regnorum, cæterorumque Christicolarum adinvicem, autore discordiarum procurante dissidentium, pacificatione, in Spiritu sancto legitimè congregata, decernit, statuit, & diffinit declarat, & ordinat, ut sequitur.

Et primò quòd eadem sacra Basiliensis Synodus sacris Constantiensi & Senensi Generalibus Conciliis decernentibus atque ordinantibus, & autoritate Apostolicâ interveniente, fuit & est in hoc loco Basiliensi debitè, legitiméque atque ritè nuntiata & aggregata. *§ 1. Et primò.*

Et ne de ejusdem sacræ Basiliensis Synodi potestate à quoquam dubitetur, ip- *§. 2. Et ne de ejusdē.*

sa eadem Synodus duas declarationes ex decretis Synodi Constantiensis in præsenti sessione aliis suis decretis editis, seu edendi inserendas, ordinavit, & decrevit. Quarum quidem declarationum tenor primæ sequitur, & est talis.

CANON I.

Concilium Generale repræsentat Ecclesiam militantem & Christum.

§. 3. *Et primò.* « ET primò declarat quòd ipsa Synodus in Spiritu sancto legitimè congregata, Generalium Concilium faciens, & Ecclesiam militantem repræsentans potestatem à Christo habet immediatè.

§. 4. *Cui quilibet.* « Cui quilibet cujuscumque status, conditionis vel dignitatis, etiam si Papalis, existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & generalem reformationem Ecclesiæ Dei in capite & in membris.

Alterius verò sequitur tenor in hac verba.

CANON II.

Concilio generali non obedientes pœnæ subiiciuntur.

§. 5 *Item declarat.* « ITem declarat quòd quicumque cujuscumque status vel dignitatis, etiam si Papalis, existat, qui manda-

tis, statutis seu ordinationibus aut præ- «
ceptis hujus sacræ Synodi & cujusque «
alterius Concilij generalis legitimè «
congregati super præmissis, seu ad ea «
pertinentibus, factis, vel faciendis, «
obedire contumaciter contempserit, «
vel contrarie præsumpserit, nisi resi- «
puerit, condignæ pœnitentiæ subji- »
ciatur & debitè puniatur, etiam ad alia «
juris subsidia, si opus fuerit, recur- «
rendo. «

De loco, tempore & firmitate Concilii.

PRemissis igitur & nonnullis aliis Constantiensis Concilij (præsertim capituli quod incipit *Frequens*, in priori hujus sacræ Synodi Basiliensis sessione recitati) decretis attentis, prælibata Synodus Basiliensis decrevit & declaravit quod ipsa pro hæresum extirpatione, ac morum generali reformatione Ecclesiæ in capite & in membris, nec non pace inter Christianos procuranda, ut præmittitur, in Spiritu sancto legitimè congregrata, per nullum quavis autoritate, etiamsi Papali dignitate præfulgeat, dissolvi, aut ad alium locum transferri, seu ad aliud tempus prorogari potuit aut debuit; debet aut potest; debebit aut poterit in futurum absque ejusdem Synodi Basiliensis deliberatione & consensu.

Acceptatio superiarum Canonum.

§. 6. *Acceptavit.* ACceptavit & acceptat proüt jacent, jam dictorum Prælatorum, cæterorumque virorum Ecclesiasticorum ipsam Ecclesiam repræsentantium Congregatio sæpedicta.

Item acceptat decreta de Electionibus, quorum primum incipiat. *Sicut in co struenda.*

DE ELECTIONIBUS.

TITULUS II.

SIcut in construenda domo præcipua est Architectoris cura, ut tale jaciat fundamentum super quod firmum perduret ædificium; Ita in generali Ecclesiæ reformatione potissimum est hujus sanctæ Synodi studium, ut tales Ecclesiæ perficiantur Pastores, qui tamquam columnæ & bases ipsam Ecclesiam doctrinæ & meritorum viribus firmiter sustentent.

§. 1 *Quanta autem.* Quanta autem in eligendis Prælatis diligentia adhibenda sit, officium eis injunctum evidenter ostendit. Ad regimen enim assumuntur animarum, pro quibus Dominus noster Jesus Christus mortuus est, & sanguis ejus pretiosus effusus. Propterea sacri Canones Spiritu Dei promulgati, providè statuerunt, ut una-

quæque Ecclesia aut Collegium, seu Conventus sibi Prælatum eligant.

Quibus hæc eadem Synodus eodem Spiritu congregata inhærens, statuit & diffinivit generalem Reservationem omnium Ecclesiarum Metropolitanarum, Cathedralium, Collegitarum & Monasteriorum ac Dignitatum electivarum per Romanum Pontificem de cætero fieri, aut factis uti non debere: Reservationibus in corpore juris clausis, & his quas in terris Romanæ Ecclesiæ, ratione directi, seu utilis dominij mediatè vel immediatè subjectis, fieri contigerit, semper exceptis: Sed quòd per Electiones & Confirmationes canonicas, secundum juris communis dispositionem, prędictis Metropolitanis Cathedralibus, Monasteriis, Collegiatis Ecclesiis, & Dignitatibus electivis vacantibus, debitè provideatur. *§. 2 Quibus hæc.*

Non derogando propterea statutis, privilegiis, & consuetudinibus rationabilibus quibuscumque; Postulationibus in dispositione juris communis remanentibus. *§. 3. Non derogãdo.*

Decrevitque hæc sancta Synodus rationi fore consentaneum & reipublicæ accommodum, ut contra hoc salutare decretum Romanus Pontifex nihil attentaret, nisi ex magnâ, rationabili & evidenti causâ in Literis Apostolicis nominatim exprimenda. Et ut eò firmiùs hoc salubre decretum custodiatur, vult eadem Synodus, ut inter alia quæ Ro- *§ 4. Decrevitque.*

manus Pontifex in sua assumptione profitebitur, juret hoc decretum inviolabiliter observare.

§. 5 *Et quoniam* Et quoniam tales, ut prædictum est, oportet esse Prælatos, hi ad quos pertinet jus eligendi, omnem curam adhibeant, ut dignam coram Deo & hominibus Electionem faciant, exactamque proinde apponant sollicitudinem, ut tales eligant qui tanto officio valeant satisfacere: scientes quòd si vel dolosè vel negligenter, ac timore Domini postposito, in re tam gravi se gesserint, sicut autores erunt in causa malorum Pastorum; ita participes fient pœnarum quas ipsi mali Pastores in districto Dei judicio patientur.

De solemnitatibus in Episcopi vel Abbatis Electione observandis.

§. 6 *Et cùm.* ET cùm humanæ fragilitatis conatus nihil sine Dei omnipotentis suffragio queat efficere, à quo omne datum optimum & omne donum perfectum descendit, adveniente die Electionis, hi ad quos Pontificis vel Abbatis spectat Electio, in Ecclesia conveniant, magna cum devotione Missam de Spiritu sancto audituri, quem humiliter exorabunt ut eos ad dignum eligendum Pastorem inspirare dignetur: Et ut eò faciliùs gratiam hanc obtinere mereantur; quò devotiùs ad actum Electionis accedent, contriti & confessi Sacramentum Eu-

charistiæ reverenter suscipiant. Ad locum verò Electionis ingressi, pro quocunque Prælato qui per electionem assumitur jurabunt in manibus ejus qui Capitulo præsidebit : & ipse Præsidens in manibus eum immediatè sequentis sub hac forma.

Ego N. juro & promitto omnipotenti Deo, & Sancto vel Sanctæ sub cujus vocabulo dedicata est hæc Ecclesia, eum Eligere quem credam futurum esse in spiritualibus & temporalibus utiliorem ; nec illi vocem dare quem verisimiliter scivero promissione aut datione alicujus rei temporalis, seu per se, aut per alium interpositâ, aut aliàs qualitercumque directè & indirectè, pro se Electionem procurare. §. 7. *Ego.*

Idemque juramentum præstet, confiteatur, & communicet, qui constituit Procuratorem ad Eligendum certam personam : nec non & Procurator generalis ad eligendum constitutus, in casibus in quibus secundùm juris communis dispositionem in hujusmodi Electionis negotio procurator constitui potest. Quod etiam juramentum præstetur ab his in quos continget super Electione futuri Prælati fieri Compromissum, qui etiam confiteri & communicare teneantur. §. 8. *Idemque.*

Quod si prædicta non fecerint, pro illa vice jure Eligendi sint ipso facto privati. §. 9. *Quod si præd.*

De quantitatibus in Eligendo requirendis.

§. 10 *Deinde* DEinde Eligant in præfatum Prælatum, virum ætatis legitimæ, moribus gravem, litterarum scientiâ præditum, in sacris Ordinibus constitutum, & aliàs idoneum secundum canonicas sanctiones.

§. 11 *Quod si aliter.* Quòd si aliter, & de alia persona quàm ut dictum est, aut per Simoniacam pravitatem, electionem fieri contigerit; Electio sit ipso jure irrita & inanis; & sic Simoniacè eligentes, præter alias pœnas, perpetuò sint ipso jure eligendi privati. Alij verò canonicis pænis subjaceant. Simoniacè autem Electi, & qui hujusmodi simoniacæ electionis participes fuerint, canonicè puniantur; taliterque eligentes & confirmati in horrorem tanti criminis, pœnam, ipso facto, excommunicationis incurrant; nec à tali reatu & excommunicatione electi & confirmati absolvi possint, nisi Ecclesiis & Dignitatibus ad quas turpiter assumpti sunt, liberè resignaverint, renuntiaverint; & ad eas obtinendas, quas nefario ingressu adepti sunt, perpetuò reddantur inhabiles.

De ambitione resecanda.

§ 2. *Ad tollendam.* AD tollendam autem omnem ambitionis radicem, obsecrat per viscera misericordiæ Dei Jesu Christi hæc sancta Synodus, ac instantissimè exhortatur Reges & Principes, communitates &

&alios cujuscunque gradus vel dignitatis existant, Ecclesiasticæ vel mundanæ, ne Electoribus literas scribant, aut preces porrigant,pro eo qui per se vel alium, preces tales vel literas procurabit. Multóque minùs comminationes, impressiones aut aliud faciant quo minùs liberè ad Electionem procedatur.

Similiter in virtute sanctæ obedientiæ ipsis Electoribus præcipitur, ne ad hujusmodi literas vel preces, vel comminationes, vel impressiones, aut aliàs, ut prætermittitur, quemquam eligere præsumant. § 13. *Similiter.*

De Electionibus Confirmandis.

FActâ autem Electione & ei ad quem jus pertinet confirmandi præsentata, si appareat Coëlectus, vel se Opponens electioni, nominatim vocetur ad videndum discuti negotium electionis: & nihilominùs generaliter edictum publicum in Ecclesia, in qua facta est electio, proponatur, juxta constitutionem fœlicis recordationis Bonifacij Papæ VIII. § 14. *Factâ autem.*

Comparentibus autem aliquibus, vel non, ipse Confirmator nihilominus ex officio; tanquam in negotio inquisitionis, procedat, omnem adhibiturus diligentiam, ut tam forma electionis, quàm merita electi & omnes circunstantiæ debitè examinentur, & discutiantur: ut si electio confirmanda sit vel infirmanda, § 15. *Comparentibus.*

judicialiter confirmetur, vel infirmetur.

§ 16 *Et ut omnia.* Et ut omnia mundè fiant, & ſine labe ac labis ſuſpicione procedant, non ſolùm exigere aliquid, quantumcumque parvum, ſed etiam gratis oblata, Confirmator ratione confirmationis, ſub nomine ſubventionis, ſubſidij, gratitudinis, aut alio colore, prætextu cujuſvis conſuetudinis aut privilegij, per ſe, vel per alium, nullatenus recipere præſumat.

§ 17 *Notariis* Notariis autem & his qui ſcripſerint in hujuſmodi cauſis, emolumentum aliquod moderatum taxetur, habendo reſpectum ad laborem & operam ſcripturæ, non ad fructuum prælaturæ valorem.

§ 18. *Si verò.* Si verò confirmatores prædicti, electiones, non ſervatis ſuperiùs ordinatis & expreſſis, & de perſonis non idoneis, ut præmittitur, factas, vel alias per ſimoniacam pravitatem confirmaverint: eo ipſo confirmationes hujuſmodi ſint nullæ. Confirmantes autem alias perſonas quàm, ut ſuprà dictum eſt, pro ea vice, per ſimoniacam pravitatem aut labem, perpetuò, ipſo facto, jure confirmandi ſunt privati. Et nihilominus propter dictam ſimoniacam labem, ſi eam commiſerint, etiam ſententiam excommunicationis incurrant eo ipſo, à qua niſi per Romanum Pontificem, præterquàm in mortis articulo, abſolutionis beneficium obtinere non poſſint.

§ 19 *Summū* Summum verò Pontificem hæc San-

cta Synodus exhortatur, ut cùm speculum & norma omnis sanctitatis & munditiæ esse debeat, pro confirmatione earum deferri contigerit, nihil penitus exigat, aut recipiat, alioquin si secus faciendo, notoriè & incorrigibiliter Ecclesiam ex hoc scandalizet, futuro Concilio deferatur.

Pro oneribus autem quæ ipsum pro regimine Universalis Ecclesiæ subire oportet, próque sustentatione sanctæ Romanæ Ecclesia Cardinalium, & aliorum Necessariorum Officialium, hoc Sacrum Concilium ante sui dissolutionem, omninò debitè & congruenter providebit. Quòd si contingat aliquam circa hæc provisionem non facere, per hoc eadem Sancta Synodus non intendit in aliquo præjudicare sanctæ Romanæ & Universali Ecclesiæ, nec alteri cuicumque. Datum Basileæ in majori Ecclesia in Sessione publica celebrata anno Domini M. CCCC. XXXIII. III. Idus Julij. §. 20 *Pro oneribus.*

Item aliud Decretum.
seu CAPUT II.
incipiens, Licet dudum.

LIcet dudum hæc sancta Synodus, abolita per eam generali omnium Ecclesiarum & Dignitatum electivarum Reservatione, provide decrevit, ut prędictis Ecclesiis & Dignitatibus per canonicas electiones & confirmationes pro-

videri deberet: volens etiam speciales, seu particulares ipsarum Ecclesiarum & Dignitatum electivarum prohibere Reservationes, per quas libera in eisdem eligendi & confirmandi facultas impedire posset, quodque adversus hoc decretum Romanus Pontifex nihil attentaret, nisi ex magna, rationabili & evidenti causâ in Literis Apostolicis nominatim exprimenda: quia tamen contra ipsius decreti mentem, non pauca sine hujusmodi causa gesta sunt, unde gravia hactenus successerunt, & graviora in dies timentur scandala: cupiens hæc Sancta Synodus his obviare, volens ut ipsius decreti mens, quæ fuit omne obstaculum à canonicis electionibus & confirmationibus tollere, suo non frustraretur effectu.

§ 1 *Statuit.* Statuit ut electiones in dictis Ecclesiis sine impedimento aut obstaculo omninò fiant, quæ causâ cognitâ, juxta juris communis & dicti nostri Decreti dispositioni, confirmentur vel infirmentur.

§ 2 *Verùntamen* Veruntamen, si fortè aliquando contingat, electionem aliquam, etiam aliàs canonicam fieri, quæ in perturbationem Ecclesiæ, aut Patriæ, vel boni publici, vergere timeatur: Summus Pontifex, cùm ad ipsum confirmatio delata fuerit, si talem urgentissimam causam adesse cognoverit, eâ priùs maturè discussâ, ac parte plenè defensa, accedente posteà Romanæ Ecclesiæ Car-

dinalium aut majoris partis ſubſcriptione, hujuſmodi cauſam veram, ſufficientemque fore atteſtantium rejectâ tali electione, ad Capitulum vel Conventum remittat, ut infra tempus vel aliàs, juxta loci diſtantiam, ad aliam venire non formidentur, electionem procedant.

Sequuntur Literæ Patentes Regis & modificatio ſuperioris Decreti.

CEnſuit tamen præfata Congregatiò, quòd Summus Pontifex habeat remittere unumquemque per ipſum, aut ipſius autoritate, ut præmittitur, promovendum, ad ſuum immediatum ſuperiorem pro munere Conſecrationis, aut benedictionis, ab eo, vel ejus autoritate conſequendo, niſi dictus promotus ſit præſens in Curia, & velit ibi conſecrari. § 3 *Cenſuit.*

Et nihilominus Conſecratos aut benedictos in Curia Romana remittat ad eorum immediatè Superiores, præſtituros eis, aut ipſis abſentibus eorum Vicariis, debitæ obedientiæ juramentum. §. 4 *Et nihilominus.*

Quod ſi quis præſumat recipere munus Conſecrationis & Benedictionis extra curiam, etiam in vim cujuſcumque commiſſionis Apoſtolicæ ab alio quàm à ſuo immediato Superiore, vel ejus autoritate, incurrat pœnam centum aureorum mediatim applicandorum ordinatio & fabricæ Eccleſiæ ordinarij: ceſſante omni diſpenſatione qualicumque in contrarium. Item nec credit ipſa Con- § 5 *Quod ſi.*

gregatio Bituricensis fore reprehensibile si Rex & Principes regni sui, cessantibus tamen omnibus comminationibus & cujuslibet violentiis, aliquando utantur precibus benignis atque benevolis, & pro personis benemeritis & zelantibus bonum Reipublicæ, Regni & Delphinatus.

Item acceptat decretum de Reservationibus, quod incipit, Et quia.

TITULUS III.

seu Decretum.

DE RESERVATIONIBUS sublatis.

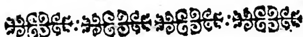
ET quià multiplices Ecclesiarum & beneficiorum hactenus factæ, per summos Pontifices, sunt Reservationes, quæ non parum Ecclesiis onerosæ extiterunt.

§ 1 *Ipsas omnes.* Ipsas omnes, tam generales, quàm speciales, sive particulares, de quibuscunque Ecclesiis & beneficiis, quibus tam per electionem, quàm per collationem, aut aliam dispositionem, provideri solet, sive per Extravagantes *Ad regimen* & *Execrabilis*, sive per regulas Cancellariæ, aut alias Apostoi cas Constitutiones, introductas, hæc Sancta Synodus

abolet : Statuens ut de cætero nequaquam fiant, Reservationibus in corpore juris expresſè clauſis ; & his quas in terris Romanæ Eccleſiæ ratione directi ſeu utilis dominij, mediatè & immediatè ſubjectis, fieri contigerit, dumtaxat exceptis.

Sequuntur Literæ Patentes Regis.

ITem decretum de Collatione beneficiorum ſub modificationibus & declarationibus ſequentibus, acceptat Congregatio : quod quidem decretum incipit, Placuit.

DE COLLATIONIBVS.

TITULUS IV.

Cap. I.

PLacuit divinæ pietati hoc tempore animos hominum qui variis abuſibus irretiri cœperant, vehementiùs excitare, ut ſalus quæreretur cunctorum ; & per Synodum Univerſalem, mores Eccleſiæ in melius reformarentur, cum ſalutari directione Capitis & membrorum in viam juſtitiæ & ſanctitatis ; & quòd ut faciliùs atque ordinatiùs fieret, & ne ſub prætextu variarum opinionum, aut Romani Pontifices, aut alij quicumque

non satis universalibus Concilia obedirent, prædisposuit eadem divina pietas in sacro Constantiensi Concilio, Synodorum Universalium jurisdictionem ita declarari, ut nulli relinqueretur ambigendi occasio, cum decreto solemni diffinitum extitit, Universale Concilium habere autoritatem immediatè à Christo, cui quilibet cujuscumque statûs & dignitatis, etiamsi Papalis fuerit, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem schismatis, & reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris, ac pertinentibus ad ea.

§ 1. *Dum autem.* Dum autem hæc cura reformandæ Ecclesiæ huic sanctæ universali Synodo Basiliensi incumbit; hoc unum singulari sollicitudine prosequendum arbitratur, ut per singulas Ecclesias ministri instituantur idonei, qui scientiis & virtutibus effulgeant ad Christi gloriam, & universi populi Christiani ædificationem salutarem.

De gratiis expectativis sublatis.

§ 2. *aliàs* § *Cui rei* CUi rei grave impedimentum hactenus afferre visa est Gratiarum expectativarum multitudo, quæ gravem ordini & statui Ecclesiastico perturbationem, variásque inordinationes ac plurima discrimina comperitur injecisse. Ex his enim frequentiùs dati sunt in Ecclesiis ministri non probati, nec cogniti; vacaturorumque beneficiorum expecta-

tio (ſicut antiqua jura teſtantur) occaſionem deſiderandæ mortis alienæ præſtare ſolet, quod plurimum præjudicat animarum ſaluti. Sed & inſuper lites innumeræ & contentiones inter ſervos Dei excitantur, rancores & jurgia nutriuntur, pluralitatis beneficiorum fovetur ambitio, facultates ac pecuniæ Regnorum & Provinciarum mirum in modum exhauriuntur, pauperes diſcurrendo ad Romanam Curiam innumerabiles vexationes ſubeunt, & inter viarum diſcrimina nonnunquam ſpoliantur, occiduntur, & variis affliguntur peſtibus, atque etiam in ſuis patrimoniis ac parentum opibus exhauſtis gravi egeſtati ſubjacere coguntur: plurimi abſque juſto titulo beneficia ſibi vindicant, & non quibus jure debentur, illi obtinent: ſed nonnumquam ij quibus aut circumveniendi proximum major aſtutia, aut ad litigandum facultas ſuppetit uberior; ſed involutionibus quoque prærogativarum aut antelationum, aliorumque hujuſmodi gratias concomitantium, fraudes plurimas ac deceptiones contingit inveniri. Juvenibus etiam qui ſtudio literarum & virtuoſis operibus intendere deberent, datur materia evagandi, qui ſæpiùs per litium anfractus & varios diſcurſus, ratione Gratiarum ipſarum, turbantur & inquietantur. Ordinariis Collatoribus ſuum miniſterium ſubtrahitur, & confunditur ordo Eccleſiaſticus, dum unicuique ſua juriſdictio non ſer-

vatur; Romaníque Pontifices, dum officia inferiorum sibi nimium vindicant, à majoribus, & magis fructuosis operibus, universale bonum concernentibus, retrahuntur, nec inferiorum directioni atque correctioni invigilant, sicut publica utilitas exposcit: quæ omnia gravem confusionem statui Clericali & Sacerdotali in dispendium divini cultus & præjudicium publicæ salutis afferunt, possentque graviorem in futurum afferre ruinam, rebus his in deteriora jugiter prolabentibus, nisi provideretur in adversum.

§. 3 *Volens itaq;* Volens itaque hæc S. Synodus super his opportunum remedium adhibere, statuit & decrevit, ut Pontifex Romanus qui pro tempore fuerit, eas deinceps gratias expectativas, aut Nominationes nullo modo, nullave ex causa concedat, cum ipse præ cæteris (ne sit tantorum occasio malorum) abstinere debeat.

§. 4. *Frustra enim* Frustra enim inhiberetur inferioribus, si ipse qui aliis debet esse omnium bonorum & virtutum exemplar, non abstineret. Ut enim ille sanctissimus & doctissimus Leo Papa inquit; Totius familiæ Domini status & ordo mutabitur, si quod inquiritur in corpore, non inveniatur in capite: Integritas enim Præsidentium, salus dignoscitur esse Inferiorum: cessentque de cætero jam factæ, & tam ipsæ quàm etiam fiendæ (si quæ fiant) nullæ sint ipso facto. Exceptis illis Gratiis & Nominationibus super

quibus processus sunt jam expediti: quas ex certis rationabilibus causis in octo mensibus, quibus hactenus cursum habere consueverunt, tolerandas duximus, donec aliter fuerit ordinatum.

De Reservationibus particularibus sublatis.

REServationes etiam particulares quęcumque fuerint beneficiorum vacaturorum, tam per Romanos Pontifices, quàm per Legatos Sedis Apostolicæ de cætero sint nullæ ipso facto. *§ 5. aliàs 2. Reservationes.*

Reservationes legitimæ.

NOn tamen intendit prohibere hæc sancta Synodus hoc præsenti decreto: quo minùs futuri Romani Pontifices, tempore Pontificatus sui, modo honesto & convenienti de uno beneficio ad collationem: in qua fuerint decem beneficia: de duobus ubi fuerint quinquaginta, & ultra disponant. Ita tamen ut in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, duas Præbendas suo tempore non conferant, ut Qualificationes Graduatorum inferiùs designatæ, in ipsis Præbendis, suum valeant sortiri effectum. *§ 6 aliàs 3 Non tamen.*

Præventio Papæ in Reservationibus.

NEque etiam Collationes per præventionem faciendas, intendit im- *§. 7. aliàs 4. Neque etiam.*

pedire : decreto nostro de Reservationibus, quoad cætera, & aliis decretis hujusmodi Sanctæ Synodi in suo robore duraturis.

De Collationibus Graduatis & Literatis faciendis.

§. 8. *aliàs 3. Vt verò.* VT verò cæteri ad quos Beneficiorum, Dignitatum, Personarum, officiorum & Administrationum collatio, seu quævis alia dispositio spectat, ad providendum litteratis viris & scientiâ perornatis specialiùs astringantur, voluit hæc Sancta Synodus certas qualificationes seu qualitates virorum litterarum & Graduatorum designari, quibus certo ordine debeat provideri, proüt inferiùs annotatur : adjiciens quòd si per Prælatos & Doctores alicuius Nationis in hoc Concilio consistentes, pro bono suæ Nationis aliter circa hujusmodi qualificationes disponendum videatur in futurum, quicquid per illos fuerit ordinatum, & in Generali Congregatione præsentis Concilij conclusum, ex nunc, proüt ex tunc, ratum & firmum habeatur : & vim decreti habeat : ac si præsenti decreto de verbo ad verbum expressum foret.

De Decreto irritante.

§. 9. *aliàs 6. Quod si quis.* QUod si quis cujuscumque status, etiam si Cardinalatus, Patriarchalis, Pontificalis aut alterius cujuslibet digni-

tatis, contra prædictum ordinem & qualificationes, ut præmittitur, designatas, vel designandas, de ipsis beneficiis, Dignitatibus, Personatibus, Officiis & Administrationibus quovismodo disposuerit, eo ipso sit irritum & inane: collatióque hujusmodi & provisio seu quævis dispositio ad Superiorem proximum devolvatur, qui similiter, ut præmittitur, habeat providere: quod non fecerit, ad alium Superiorem devolvatur gradatim: usque ad summum Pontificem ascendendo.

De tempore huius Constitutionis observanda.

aliàs §. 7.

NOn volumus tamen ordinarios Collatores & eos ad quos præsentatio, seu quævis alia dispositio beneficiorum spectat, in quatuor mensibus quibus præfatæ Gratiæ expectativæ vel Nominationes cursum non habent, donec ipsæ Gratiæ & Nominationes ad eorum collationem, præsentationem, seu dispositionem concessæ cessaverint, ad qualificationes infrascriptas observandas astringi.

Caput II. *aliàs* §. 8.

SEquuntur Qualificationes & ordo in conferendis beneficiis per Ordinarios, de quibus prætactum est.

Primò. Cùm per Generalis Concilij *§. 10 Primò. Cum*

statuta sanctè ordinatum existat, quòd quælibet Ecclesia Metropolitana teneatur aut debeat habere unum Theologum, qui suâ doctrinâ & prędicationibus fructum salutis afferat, ordinat hæc sancta Synodus quòd extendatur hujusmodi ordinatio ad Ecclesias Cathedrales: Taliter videlicet, quod quilibet Collator ipsarum Præbendarum teneatur & debeat conferre Canonicatum & Præbendam quamprimùm facultas se obtulerit, & inveniri poterit, uni magistro Licentiato, vel in Theologia Baccalario formato, qui per decennium in Universitate privilegiata studuerit, & onus residentiæ, ac lecturæ, & prædicationis subire voluerit, quique bis aut semel ad minus, per singulas hebdomadas (cessante legitimo impedimento) legere habeat. Et quoties ipsum in hujusmodi lectura deficere contigerit ad arbitrium Capituli in subtractione distributionum totius hebdomadæ puniri possit. Et si residentiam deseruerit, de alio provideatur. Verumtamen, ut vacare possit liberiùs studio, nihil perdat cùm absens fuerit à divinis.

De Graduatis & eorum qualitate.

§ 1. aliàs 5. Insuper INsuper quòd in qualibet Ecclesia Cathedrali vel Collegiata, ultra Præbendam prædictam Theologo, ut præmittitur, assignandam, Tertia pars Præbendarum conferatur Graduatis aliàs idoneis, modo & forma infrascriptis, sic

de Collationibus Cap. II. § Insuper. 11. 39 quod prima vacatura hujusmodi Graduato, & deinde post alias duas, sequens eodem modo conferatur: & sic deinceps.

Qui dicantur Graduati & eorum ordo.

Videlicet Magistris aut Licentiatis, seu Baccalariis formatis in Theologia qui per decennium in aliqua Universitate privilegiata: Doctoribus seu Licentiatis in altero Jurium, vel Medicina, qui per septem annos in sua Facultate studuerint in Universitate ut suprà: Magistris seu Licentiatis in Artibus cum rigore examinis, qui per quinquennium in aliqua Universitate à logicalibus inclusivè, ut suprà, in Artibus, vel in aliqua superiori facultate studuerint: necnon in Theologia, qui per sex annos, vel in Utroque aut in Altero Jurium Baccalariis, qui per triennium, si nobiles ex utroque parente & ex antiquo genere, aliàs autem per quinquennium, consimiliter in aliqua Universitate privilegiata ad minus suum studium fecerint. *§. 12. aliàs 10. Videlicet.*

De Gradu, Tempore Studii, & Nobilitate Collatoribus notificanda.

Qui de prædictis Gradibus, Tempore & Nobilitate supradictis fidem facere teneantur Collatori per legitima documenta. *§ 13 aliàs 11 Qui de prædictis.*

De Theologis præferendis.

§. 14 *alias* 12 *Exhortamur.* EXhortamur tamen ordinarios Collatores quòd in conferendis, beneficiis hujusmodi, præsertim quoad Dignitates, respectum habeant singulariter ad Magistros, nec-non Licentiatos & Baccalarios formatos in Theologia.

Vt Graduum ordo, in beneficiis electivis servetur.

§. 15 *aliàs* 13. *in Dignitatibus* IN Dignitatibus verò electivis, Personatibus, administrationibus & Officiis dictarum Ecclesiarum, idem ordo, modus & forma in omnibus observentur.

De Repletione Graduatorum.

§. 16 *aliàs* 1. *Quod si quis.* QUòd si quis ex dictis qualificatis tempore vacationis Præbendæ seu Dignitatis hujusmodi alias duas obtineat Præbendas, seu Dignitatem & Præbendam, vel aliud seu alia beneficium aut beneficia, quod vel quæ residendo in altero ipsorum & horis divinis interessendo, valerent seu valeret usque ad summam, seu æstimationem ducentorum florenorum cameræ: similiter quicumque duas Præbendas Cathedrales obtinuerit, nullatenus in ipsa tertia parte includi, seu comprehendi censeatur.

De villis muratis.

IN Eccclesiis autem Parrochialibus quæ in Civitatibus aut Villis Muratis existunt, instituantur personæ, sicut supra, qualificatæ, aut ad minus, qui per tres annos in Theologia, vel Altero Jurium, seu Magistri in Artibus, qui in aliqua Universitate privilegiata studentes fuerint, & hujusmodi gradum adepti fuerint, si tales poterunt inveniri voluerint hujusmodi beneficiis deservire. § 17 *aliàs 15. in Ecclesiis.*

De nomine Graduatorum quolibet anno, tempore Quadragesimæ Collatoribus exhibendo.

ET ut faciliùs inveniri possint, Statuit hæc Sancta Synodus quòd quolibet anno durante tempore, Quadragesimæ, omnes & singuli hoc modo Qualificati, de ipsa Diœcesi, & alij qui voluerint, habeant per se vel per Procuratorem suum sua nomina exhibere illis ad quos beneficiorum Curatorum collatio seu præsentatio spectat, seu eorum Vicariis: quod si non fecerint, Collatio seu Præsentatio vel dispositio aliter quàm ut præmittitur facta, non propter hoc irrita censeantur. Et similiter in Collatione tertiæ partis Præbendarum superius memoratarum intelligatur, si tot Graduati seu Qualificati modo præmisso § 18 *Statuit. alias 16.*

potuerint inveniri, teneanturque, ut præmittitur, ipsi Graduati & Qualificati sua nomina tempore prædicto ipsis ad quos beneficiorum dispositio spectat, seu eorum Vicariis exhibere per se vel per Procuratorem: quod si non fecerint, collatio seu præsentatio, vel dispositio aliter quàm ut præmittitur facta, non propter hoc irrita censeatur.

Decretum irritans.

§ 19. *aliàs* 17 *Si autem illi.* SI autem illi, ad quos beneficiorum quævis dispositio spectat, contra supradictarum qualificationum designationem & ordinem, aliquod beneficium contulerint, seu ad ipsum præsentaverint, vel quomodolibet disposuerint: sit ipso facto irritum & inane, veluti superiùs præmissum est. Et nihilominus per Concilia Provincialia, cùm in his defecerint, aut etiam personis non idoneis quoquomodo providerint, juxta tenorem Constitutionis Concilij generalis quæ incipit *Grave*, de Præbendis, corrigantur & debitè puniantur.

Regularia Regularibus, sæcularia sæcularibus conferantur.

§. 20. *aliàs* 18 *Illi verò.* ILli verò, ad quos beneficiorum Regularium spectat collatio seu dispositio, prætermissis indignis, eadem Religiosis idoneis conferant & assignent: quòd si aliter fecerint, per eorum Superiores &

Capitula Provincialia corrigantur & debitè puniantur. Datum in Sessione nostra publica in Ecclesia majori Basiliensi solemniter celebrata nono Calendas Februarij. Anno à Nativitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimo-octavo.

Sequuntur Literæ parentes Regis.

De iure quæsito per gratias expectativas non tollendo,

Placuit tamen ipsi Congregationi ut Gratiæ expectativæ, & facultates nominandi, à summo Pontifice emanatæ, ac Nominationes exinde secutæ, super quibus, juxta determinationem decreti Basiliensis Concilij, processus Apostolici fuerunt expediti usque ad Pascha proximum, & non ultra quoquomodo tolerentur. Ita tamen quòd si interim etiam quandocumque decernat Concilium eas non esse ulteriùs tolerandas, quòd quidquid in hoc casu Concilium statuerit, decreverit seu declaraverit, Rex & Ecclesiæ suorum Regni & Delphinatus gratum habebunt & acceptum: quo verò ad alias expectativas aut nominationes super quibus non erant processus expediti, tempore decreti Basiliensis Concilij, hæc Congregatio, juxta determinationem sacri Basiliensis Concilij sæpedicti, eas censet non esse à modo tolerandas, sed eas ex nunc habent & censent Rex & antedicti, cassas, vacuas, nullas & inanes.

§. 21. *aliàs* 19 *Placuit.*

Contra de cætero Gratias expectativas obtinentes.

§ 22 aliàs 20 Item visum fuit. ITem visum fuit eidem Congregationi, quòd licet Concilium statuerit, ut dictæ Gratiæ (si quæ fiant) sint nullæ ipso facto quòd nihilominus deberent statui per Concilium graves pœnæ adversus omnes & singulos, qui de cætero eas impetrabunt, seu acceptabunt, vel fovebunt, aut qui eis uti exinde præsument, vel conabuntur, invocando etiam contra tales (si opus videatur) auxilium brachij sæcularis.

De Præventionibus temperandis.

ITem circa clausulam positam in ipso decreto quæ incipit, Neque etiam collationes per præventionem fiendas intendit impedire, &c. Visum est prædictæ Congregationi, quòd quia indultum à Jure beneficium & maximè à sacris canonibus, nemini debet auferri absque sui culpa, ut ait Gregorius in Registro, Rem quæ culpâ caret in damnum vocare non convenit: visum fuit prælibatæ Congregationi, quòd cùm Collatores & Patroni Ecclesiastici habeant, beneficio Lateranensis Concilij, certum tempus ad præsentandum & conferendum respectivè, quòd debent instare Regij Oratores apud Sacrum Concilium generale, ut provideat circa suum decretum de Collationibus, in hoc scilicet quòd decretum illud videtur ipsi Lateranensi

§ 23 aliàs 21 Item circa.

Concilio velle derogare, ita quod velit ipsum sacrum Concilium decernere, quòd præventiones etiam Apostolicæ Sedis, vel Legatorum ejusdem, factæ in contrarium, non valeant quo magis ipsis Collatoribus & Patronis suum jus, cessante culpâ eorum (sicut justitia suadet) servetur illæsum.

De Graduatis & de Turno.

Item placuit ipsi Congregationi, ut tantò magis studia & Universitates studiorum Regni & Delphinatus cum scientiarum augmento foveatur, quòd Suppositis Universitatum prædictarum conferantur duæ partes Præbendarum illius tertiæ quæ secundum decretum sacri Basiliensis Concilij, De Collationibus beneficiorum, est conferenda solis Graduatis, & idem ordo in Parrochialibus Ecclesiis & Capellaniis observetur, ita quod Parrochialis Ecclesia respectu Parrochialis Ecclesiæ, faciat turnum, & Capellania respectu solius Capellaniæ, & Prębenda Cathedralis, respectu solius Cathedralis, & Prębenda Ecclesiæ Collegiatæ respectu cujusvis Ecclesiæ Collegiatæ ad collationem eandem pertinentes. Ita quòd in hoc casu omnes Ecclesiæ Collegiatæ spectantes ad eandem collationem, pro una Collegiata Ecclesia sint habendæ. Et idem ordo in Regularibus & Ecclesiasticis subventionibus perpetuis quocunque nomine censeantur, observetur.

§ 24 aliàs 22 Item placuit.

De Graduatis ab Universitatibus nominandis & eorum Prælatione.

§. 25 *aliàs 23. Item ad dictas.* ITem quod ad dictas duas partes, secundùm ordinem prędictum, poterunt Universitates cuilibet Ecclesiastico Patrono seu Ecclesiastico Collatori nominare certum numerum suorum Graduatorum, qui tunc in ipsis Universitatibus actu residebunt, & qui pro præsentibus juxta morem Universitatum & studiorum, censebuntur habendi per easdem.

§. 26 *Ita tamen.* Ita tamen quòd ipse Ecclesiasticus Collator vel Ecclesiasticus Patronus, non teneatur de necessitate sequi ordinem hujusmodi nominationis, dum tamen fiat præsentatio vel Collatio alicui de numero nominatorum : adjecto quòd si omnibus de dicto numero fuerit aliquo vel aliquibus, excepto, vel exceptis, satisfactum, quòd illi vel illis, quibus de dicto numero adhuc satisfactum non fuerit, necessariò satisfieri primitùs oporteat & eos præferri quibuscumque postea ab ipsis Universitatibus nominandis.

De Gradu, & numero beneficiorum in Literis Nominationum exprimendis.

§. 27. *aliàs 24 Item quod Universitates.* ITem quod Universitates teneantur describere gradus suorum nominandorum ac numerum & qualitates beneficiorum, quæ præsentationis tempore possidebunt sui nominandi. Ita tamen quòd Collato-

res non teneantur in eorum literis, hujusmodi nonobstantias exprimere, sive describere.

De Turno.

Item quòd omnia prædicta beneficia per Ordinarios scilicet conferenda, quocumque modo vacaverint, aliàs scilicet quàm ex causa permutationis, vel simplicis resignationis, faciant turnum respectu præsentationis vel collationis illis de Universitatibus vel Studiis faciendæ. *§. 28 aliàs 25 Item quòd omnia.*

De ad Gradum promotione.

Item ut de cætero floreat sapientia, & vigeant literarum studia, nullus ad titulos graduum & honorum assumatur, nisi idoneus & approbatus moribus & scientia atque benemeritus, nec ita levis & nimium præcipitata promotio fiat. Nam (ut notum est & cunctis ridiculosum) multi Magistrorum nomen obtinent, quos adhuc discipulos magis esse deceret. Contra facientes aut venientes privilegiis regalibus eisdem Universitatibus concessis ipso facto sint privati. *§ 29 aliàs 26 Item ut de cætero.*

De Mandatis Apostolicis.

Item voluit dicta Congregatio quod decretum faciens mentionem quòd omnis futurus Romanus Pontifex posset providere suo tēpore, vel facere provideri de uno beneficio respectu Collationis, *§ 30. aliàs 27. Item voluit.*

in qua fuerint decem, & de duobus in qua fuerint quinquaginta, extendatur similiter ad Dominum nostrum Papam modernum. Et quia in ipso decreto dicitur, quòd possit quilibet Romanus Pontifex, modo tamen licito & honesto, &c. Visum fuit ipsi Congregationi hoc debere fieri per mandatum Apostolicum Collationibus vel Patronis Ecclesiasticis dirigendum, juxta formam *capituli Mandatum, de Rescriptis, in antiquis, cum duobus capitulis sequentibus.* Et quòd talia mandata fiant sub vera data, non verò sub data retroactiva: ita quòd dictum mandatum non habeat executionem nisi post mensem à tempore suæ præsentationis Ecclesiastico Collatori, aut ejus Vicario in sua absentia: ut eo magis malitiis & fraudibus hujusmodi obvietur.

De Collationibus Eugenio IV. Papæ reservatis.

§ 31 *alià* 28 *Item insuper.* Item insuper visum fuit præfatæ Congregationi, quòd ultrà decreta sacri dicti Concilij Basiliensis edita de electionibus & collationibus beneficiorum: sit ipsi Domino nostro Papæ moderno circa aliquas provisiones & dispositiones de Ecclesiasticis beneficiis aliquibus in Regno & Delphinatu & aliis dominiis Regis, & tantùm tempore Papæ moderni, & per modum doni gratuiti, ac sine præjudicio deferendum: videlicet in casibus qui sequuntur. Et primò de omnibus Ecclesiis, Monasteriis, beneficiis, aut officiis

ciis sæcularibus vel regularibus quibuscumque, etiam si Cathedrales & Metropolitanæ, aut Provinciales existant, quæ illi, qui erunt per eum in antea promovendi de jure communi, & juxta formam prædictorum, tempore promotionis eorum obtinebunt, possit ipse pro suo tempore disponere, etiam ubicumque contigerit eosdem promotos consecrari & benedici. Item non solùm de illis quæ dicti promovendi tempore suæ promotionis obtinebunt, ut præfertur; sed etiam de illis omnibus quæ ipse Dominus noster Papa modernus volet & disponet per assecutionem prædictorum beneficiorum mediatè vel immediatè in curia vel extra fore dimittenda: absque tamen quacumque exactione vacaturarum aut aliorum onerum, salvâ semper provisione quintæ partis sæpè dictæ in casibus circa provisionem pecuniarum annotatis.

Item voluit dicta Congregatio libertatem facere & censeri esse factam personaliter Domino nostro Papæ moderno & sine præjudicio libertatum & jurium Ecclesiæ Gallicanæ (ut præmissum est) ita quòd hujusmodi concessio in personam Successorum (prout in simili dictum est) transitum non habeat. *§ 32. Item voluit.*

De Canonicis ad effectum à Papa creãdis.

ITem censuit ipsa Congregatio prosequendum esse apud Concilium, ne de *§ 33. aliàs 29. Item censuit.*

cætero Romani Pontifices se intromittant de creandis Canonicis in Cathedralibus aut Collegiatis Ecclesiis, in quibus est certus numerus Canonicorum & Præbendarum cum appositione decreti irritantis, ut tantò magis vitetur occasio captandæ aut desiderandæ mortis alienæ, nisi in eo casu dumtaxat, in quo Dignitas vel Officium de qua vel de quo ipse alicui censeret providendum juxta formam antedictam, requireret forsan Canonicatum in Ecclesia à qua dependeret Dignitas antefata: ita tamen quod per hujusmodi creationem Canoniæ, Canonicus hujusmodi (si saltem præter consensum Collatoris crearetur) non expectet Præbendam de proximo vacaturam, in vim scilicet creationis hujusmodi, nisi aliâ ratione ei debeatur.

Item acceptat Decretum de Causis, quod incipit, Ecclesiastica.

DE CAUSIS

TITULUS V.

Caput unicum.

ECclesiasticæ sollicitudinis studium jugiter invigilare convenit, ut fraterna charitas in Clero ac populo Chri-

ſtiano vigeat, nec quiſquam per vexationes & afflictiones indebitas proximum ſuum opprimere permittat; ſicque juſtitia ordine debito, cuilibet miniſtretur: ut & viris doloſis auferatur nocendi licentia, & quies & tranquillitas rectorum non facilè perturbetur.

De Evocatione cauſarum ad Romanam Curiam.

INoleverunt autem hactenus intolerabilium vexationum abuſus permulti, dum nimium frequenter à remotis etiam partibus ad Romanam Curiam, & interdum pro parvis & minimis rebus ac negotiis, quam plurimi citari & evocari conſueverunt: atque ita expenſis & laboribus fatigari, ut nonnumquam commodiùs arbitrarentur juri ſuo cedere, aut vexationem ſuam gravi damno redimere, quàm in longinqua regione litium ſubire diſpendia: ſic & facilè extitit calumnioſis opprimere pauperes, ſic beneficia Eccleſiaſtica plerumque minus juſtè per litium anfractus obtenta ſunt, dum juſtis poſſeſſoribus eorum, ſeu quibus illa de jure competebant, neque opes, neque facultates ad ſumptus illos ſufficere poterant: quos longinqua profectio ad Romanam Curiam & litium agitatio in eadem depoſcebant. Confunditur etiam exinde Eccleſiaſticus ordo, dum ordinariis Júdicibus ſua Juriſdictio minimè ſervatur, pecuniæ & facultates Regno- *§ 1. Inoleverunt.*

rum ac provinciarum hoc pacto non parùm diminutæ sunt, & quod (universo Ecclesiastico Ordini admodum nocere compertum est) ij quos ad summa negotia Christianæ Religionis sublimitas dignitatis evocabat, minùs illis reddebantur intenti, dum ipsorum mentes nimiùm occupabat assidua causarum multitudo.

De Causis in partibus tractandis.

aliàs §. 2.

QUæ attendens hæc sancta Synodus & pro reformatione Ecclesiæ Dei in Capite & in membris juxta potestatem à Domino sibi concessam, invigilans, ut omnia deinceps ordine congruo peragantur ad salutem animarum, ac pacem & quietem cunctorum.

§. 2. *Statuit.* Statuit & decrevit quod in partibus ultra quatuor dietas à Romana Curia distantibus, omnes quæcunque causæ, exceptis majoribus in jure expresse enumeratis, & electionum Ecclesiarum Cathedralium & Monasteriorum causis, quas Causas immediata subjectio ad Sedem Apostolicam devolvit: apud illos Judices in partibus, qui de jure aut de consuetudine præscripta, vel privilegio, cognitionem habent, terminentur & finiantur.

De Appellationibus.

ET ne sub umbra Appellationum, quæ nimiùm leviter & nonnumquam frivolè hactenus interponi visæ sunt, atque etiam in eadem instantia ad prorogationem litium sæpè multiplicari, materia fovendis injustis vexationibus relinquatur: *§. 3 Et ne sub umbra*

Statuit eadem hæc sancta Synodus, quod si quis offensus, coram suo Judice, habere non possit Justitiæ complementum, ad immediatum Superiorem, per appellationem, recursum habeat. *§ 4. Statuit eadē*

Nec ad quemcumque etiam ad Papam omissio medio. *§. 5. Nec ad quemcumque.*

De Sententia interlocutoria.

aliàs §. 4.

NEque à gravamine in quacumque instantia ante diffinitivam sententiam quomodolibet appelletur: nisi forsitan tale gravamen extiterit quod in diffinitiva reparari nequiret: quo casu non aliàs quàm ad immediatum Superiorem liceat appellare.

De appellatione ad Papam in partibus tractanda.

SI vero quisquam à Sedis Apostolicæ immediatè subjecto ad ipsam Sedem *§. 6. aliàs § Si verò.*

duxerit appellandum, causa per Rescriptum usque ad finem litis inclusivè committatur in partibus: nisi fortè propter defectum Justitiæ, aut justum metum, etiam in partibus convicinis, de quibus in commissione exprimendis, legitimo priùs documento aliàs quàm per juramentum, summariè constiterit: apud ipsam Sedem foret meritò retinenda.

Decretum irritans.

aliàs §. 6.

ET quidquid in contrarium hujus saluberrimi decreti attentatum, factum vel obtentum fuerit, sit nullum ipso facto: litigantesque qui contra fecerint, in expensis condemnentur.

Exceptio.

§. 7 *Romanæ.* ROmanæ vero Cardinales Ecclesiæ, Vicecancellarium, Camerarium, magnum Pœnitentiarium, Protonotarios & alios Sedis Apostolicæ Officiales actu in Curia suis officiis insistentes, hoc decreto non intendimus comprehendi.

De causis Concilio reservatis.

§ 8. *Ne tamen.* NE tamen in dissolutionem vel translationem præsentis Concilij aut erectionem conventiculi apud Ferrariam, vel alibi, sub nomine generalis

Concilij, quod Dominus Eugenius Papa IV. efficere conatus est, vel conaretur in futurum, Causas illas & maximè incorporatorum aut incorporandorum in hoc sacro Conciliò, quas hæc sancta Synodus remitteret, aut non reciperet, in Curiam ipsius Domini Eugenij, aut præfatum conventiculum Ferrariense vel alibi, de facto trahi contingeret, in fomentum dissolutionis, translationis & erectionis prædictarum: voluit hæc sancta Synodus causas quascumque pendentes & commissas, aut etiam quascumque Causas incorporatorum aut incorporandorum, ac alias per appellationem devolutas aut devolvendas, necnon illas quæ observationem decretorum ipsius sanctæ Synodi concernunt, apud eandem Synodum (ipsa durante, seu donec aliter fuerit ordinatum) tractari, salvis etiam avocationibus causarum pendentium in Curia Romana per quæcumque nostra decreta factis aut faciendis: decretis etiam aliis & ordinationibus ejusdem sanctæ Synodi in suo robore remanentibus: cum modificationibus sequentibus.

Acceptatio & modificatio huius Decreti.

Visum fuit dictæ Congregationi quòd si Romanam Curiam residere contingat citra Montes, quòd tunc in partibus ultra duas dietas à Curia distantibus, omnes causæ Ecclesiasticæ ha- *§. 9. Visum fuit.*

beant tractari coram illis: scilicet Judicibus quibus de jure aut consuetudine, vel privilegio competit cognitio & diffinitio earum: exceptis causis quæ exprimuntur in decreto. Itêm quod Monasteria & alia beneficia qualiacumque sæcularia & regularia, seu loca, circa quorum exemptionem providit sacrum Constantiense Concilium per quemdam canonem qui (ut dicitur) incipit, *Attendentes*, quod non sunt habenda respectu dicti decreti de Causis, nec aliàs quovismodo pro exemptis, sed veriùs pro non exemptis: & pro talibus per generale Concilium ex cautela superabundanti declaranda: & quod hoc prosequantur Oratores Regij apud ipsum Concilium.

§. 10. *Item placet* I. Item placet æquitas dicti decreti: quòd ad neminem etiam ad Papam possit omisso medio de cætero Appellari, & quòd, si quis offensus non possit coram suo Judice habere justitiæ complementum, quòd tunc possit per Appellationem ad immediatum Superiorem dicti sui Judicis habere recursum: ita quod si Papa sit immediatus Superior dicti Judicis, quod causa committatur in partibus non suspecto vel suspectis.

§. 11. *Item placet*. II. Item placet Decretum, in hoc scilicet quod in nulla instantia possit quomodolibet Appellari ante diffinitivam sententiam, si gravamen tale existat quod in diffinitiva possit reparari: secus si tunc non potest reparari: nam tunc licitum

est etiam ante diffinitivam sententiam appellare non tamen ad alium quàm ad immediatum Superiorem, ut præfertur: ita etiam quòd si ille immediatus Superior sit ipse Papa, quòd Causa ipsa committatur non suspecto vel non suspectis, vel in partibus: ut in simili dictum est.

Item placet decretum in versiculo. *Si verò quispiam*, usque ed versiculum, *Romana verò*: salvo quod pro justificatione & moderatione dicti versiculi, videtur instandum fore ipsos Regios Oratores apud ipsum Concilium ad determinationem numeri, & qualitatum Officiariorum Apostolicorum & Curiæ. §.12. *Item placet.* III

Item circa versiculum, *Voluit hæc sancta Synodus &c.* In decreto prædicto de Causis, Visum est quod prædictus versiculus seu articulus, est pro nunc respectu causarum jam actu Basilicæ pendentium, adhuc tolerandus, propter bonam spem, eò magis inclinandi Concilium Basiliense prædictum ad unionem & concordiam cum Domino nostro Papa: ita tamen quod Ambasiatores Regij qui sunt illic destinati, habeant demonstrare ipsi sacro Concilio quòd vacare & intendere tot causis & talibus, repugnat officio Conciliorum generalium; & quòd hoc posset dare causam seu occasionem perpetuandi generalia Concilia & absorbendi autoritatem Sedis Apostolicæ & aliorum Prælatorum, & finaliter excitandi Reges & Principes adversus generalia Concilia in grande præjudicium fidei & § 3. *Item circa.*

Ecclesiæ sanctæ Dei, cum intimatione illis de Concilio prædicto facienda, quòd si ipsi circa hoc differant providere, Rex & Ecclesia regni sui & Delphinatus, tum ob necessitatem suo regno his diebus plurimum ingruentem, tum ut æqualitas respectu ipsorum sicut respectu Papæ observetur, proüt per decreta eorum adversus Papam statuitur; quòd in eventum moræ amplioris, sicut respectu unius partis iam per eos provisum est, ita respectu alterius inspirante Domino, sicut justum est, providebit: quoniã scriptum est, Patere legem quam ipse tuleris. Et alibi, Quod quisque juris in alterum statuerit, ipse eodem jure utatur.

§. 4 *Item fuit conclusum.* Item fuit conclusum per eandem Congregationem, ut omnes & singulæ Causæ, quæ de sui natura & secundum sacros Canones non sunt tractandæ apud Sedem Apostolicam vel Curiam Romanam, aut etiam apud generalia Concilia, si in eis nondum est lis contestata, vel quasi contestata, putà porrecto jam libello & cognito de meritis causæ, seu jam incepto cognosci de eisdem, tractentur & agitentur deinceps coram suis Judicibus in partibus, quibus respectu earum, competit jurisdictio: quòd si contingat in Causis eisdem deinceps ad dicta fora Appellari, quòd causæ Appellationum committantur in partibus juxta constitutionem Bonifacij octavi quæ incipit *Statutum*, & obtineantur Literæ à Rege inhibitoriæ ad Curiam

Parlamenti,& ad alios Justitiarios & Officiarios Regni & Delphinatus.

Item acceptat decretum contra frivolè appellantes.

De frivolis APPELLATIONIBUS.

TITULUS VI.

Caput unicum.

Ut lites citiùs terminentur super eodem gravamine, aut super eadem interlocutoria vim diffinitivæ non habente, nullatenus liceat secundò appellare.

Quodque ante diffinitivam frivolè aut injustè appellans, ultra condemnationem expensarum, damnorum & interesse, in quindecim florenis aureis de camera Parti appellatæ per appellationis Judicem condemnetur. *§ 1. Quodque ante.*

Item acceptat decretum de Pacificis Possessoribus.

DE PACIFICIS Possessoribus.

TITULUS VII.

Caput unicum.

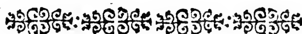
QUicumque non violentus, sed habens coloratum titulum, Pacificè & sine lite Prælaturam, Dignitatem, Officium, vel beneficium triennio proximo hactenus possedit, vel in futurum possidebit, non possit posteà in petitorio vel possessorio à quoquam, etiam ratione Juris noviter impetrari, molestari: excepto hostilitatis casu, vel alterius legitimi impedimenti, de quo protestari, & illud juxta Concilium Viennense intimare teneatur.

§ 1. *Lis autem.* Lis autem hoc casu quoad futuras controversias intelligatur, si ad executionem citationis, jurisque sui in judicio exhibitionem, ac terminorum omnium observationem processum fuerit.

§. 2. *Ordinarii.* Ordinarij autem inquirant diligenter, ne quis sine justo titulo beneficium possideat.

§ 3 *Quod si talem.* Quod si talem quandocumque repe-

rerint, declarent jus illi nos non competere & huic, si sibi videatur (nisi sit intrusus vel violentus, aut aliàs indignus) vel alteri idoneo provideant. Datum in sessione publica in Ecclesia majori Basiliensi solemniter celebrata, Die Jovis nona mensis Junij, anno à Nativitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimoquinto.

Item acceptat decretum de numero & qualitate Cardinalium.

DE NVMERO & qualitate Cardinalium.

TITULUS VIII.

Caput unicum.

CUm summo Pontifici sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales in dirigenda Christiana republica, collaterales assistant, necesse est ut tales instituantur, qui sicut nomine, ita re ipsa Cardinales sint, super quos ostia universalis Ecclesiæ versentur & sustententur.

Statuit hæc sancta Synodus, ut deinceps eorum numerus adeò sit moderatus: ut nec sit gravis Ecclesiæ, nec superflua numerositate vilescat: qui de omnibus Christianitatis regionibus, quantum fie- *§ 1. Statuit.*

ri commodè poterit, assumantur, ut notitia rerum in Ecclesia emergentium faciliùs haberi & super his maturiùs deliberari possit: sic tamen quòd numerum viginti quatuor inter eos qui nunc sunt, & assumendos non excedant. Ita quòd de una natione ultra tertiam partem respectu Cardinalium pro tempore existentium, ac de una civitate & dioecesi ultra unum inde oriundum, & de ea natione quæ nunc ultra tertiam partem habet, usque ad ipsius tertiæ partis reductionem esse nequeant.

§. 2. *Sint viri.* Sint viri scientia, moribusque & rerum experientia excellentes, non minores triginta annis, Magistri, Doctores, seu Licentiati cum rigore examinis in jure divino vel humano, sit saltem tertia vel quarta pars de Magistris aut Licentiatis in sacra Scriptura.

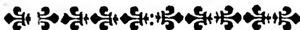
§ 3. *Inter eos.* Inter eos autem viginti quatuor, esse aliqui poterunt, valdè admodum pauci, filij, fratres aut nepotes Regum seu magnorum Principum, in quibus cum circumspectione & maturitate morum competens literatura sufficiat.

§ 4 *Non fiant.* Non fiant Cardinales nepotes ex fratre vel sorore Romani Pontificis aut alicujus Cardinalis viventis, non illegitimè nati, non corpore vitiati, nec alicujus criminis aut infamiæ nota respersi. Prædicto autem numero viginti quatuor pro magna Ecclesiæ necessitate, vel utilitate, dummodo alij in quibus vitæ sanctitas, vel eximiæ virtutes refulgeant, quam-

quam memoratos gradus non habeant, ac de Græcis, cum Romanæ Ecclesiæ uniti fuerint, insignes aliqui viri adjici poterunt.

Non fiat Cardinalium electio solum per auricularia vota: sed illi solū assumi poterunt, in quos, facto vero scrutinio ac publicato; majorem partem Cardinalium per subscriptionem manus propriæ constiterit collegialiter consensisse: desuper etiam Apostolicæ literæ cum subscriptione Cardinalium conficiantur! decreto hujus sacri Concilij (in quarta sessione solemniter publicato quod incipit, *Item cum multiplicatio Cardinalium*) in suo robore inviolabiliter permansuro. § 5. *Non fiat.*

Salvo quòd videtur nimis rigorosum contra nepotes Romanorum Pontificum, si aliàs sint benè meriti, proüt & alij. § 6 *Salvo quòd.*

Circa decretum quod incipit

DE ANNATIS.

TITULUS IX.

Caput unicum.

STatuit hæc S. Synodus quod tam in Ecclesia Romana quàm alibi pro, seu in confirmatione electionum, admissione postulationum, præsentationum, provisione, collatione, postulatione, præ-

ſentatione, etiam à laïcis facienda inſtitutione, & inveſtitura de Eccleſiis etiam Cathedralibus, & Metropolitanis, Monaſteriis. Dignitatibus, Officiiſque Eccleſiaſticis, quibuſcumque: necnon ordinibus ſacris & benedictione ac pallio, de cætero nihil penitus ante, vel poſt, exigatur ratione literarum vel bullæ, ſigilli, annatarum communium, & minutorum ſervitiorum, primorum fructuum deportuum, aut ſub quocunque alio titulo, colore, vel nomine, prætextu cujuſvis conſuetudinis, privilegij, vel ſtatuti, aut alia quavis cauſa vel occaſione, directè vel indirectè: ſolùm Scriptoribus, Abbreviatoribuſque & Regiſtratoribus literarum ſeu minutarum, pro illorum labore competenti ſalario ſolvendo.

Huic autem ſacro Canoni ſi quis promittendo, exigendo, vel dando contravenire præſumpſerit, pœnam incurrat, ut adverſus Simoniacos inflictam, & in ipſis Dignitatibus ac Beneficiis taliter obtentis nullum jus ac titulum acquirat.

Obligationes quoque, promiſſiones, cenſuræ ac mandata, & quidquid in prejudicium decreti hujus ſaluberrimi fieri contigerit, nullas obtinere vires atque irrita cenſeantur

§. 1. *Et ſi quod.* Et ſi (quod abſit) Romanus Pontifex; qui præ cæteris univerſalium Conciliorum exequi & cuſtodire debet canones, adverſus hanc ſanctionem aliquid facien-

faciendo Ecclesiam scandalizet, generali Concilio deferatur; cæteri verò pro modo culpæ, juxta canonicas sanctiones per suos Superiores digna ultione puniantur.

Voluit tamen hæc Congregatio pro instanti necessitate moderni Papæ & sacri Collegij Dominorum Cardinalium hodie notoriè ingruente, & etiam juxta pollicitationem sacri Basiliensis Concilij in suo decreto de electionibus, in fine videlicet: quòd præfatus summus Pontifex modernus habeat ejus vita durante dumtaxat, pro se & dominis Cardinalibus, ac cæteris Officiariis Curiæ Romanæ ex fructibus quarumcumque Ecclesiarum, Monasteriorum, quorumcumque beneficiorum ad decem libras vel amplius taxatorum vacaturorum deinceps, aliàs quàm ex causa permutationis & simplicis resignationis, quintam illius taxæ, videlicet quæ olim per Regem & Ecclesias suorum Regni & Delphinatus tolerabatur, pro tunc quo fuit Concilium Constantiense inchoatum: ita quòd dicta quinta pars taxæ prædictæ non referatur ad illam taxam ad quam fuit facta ultima reductio per dictum Constantiense Concilium: sed referatur ad illam in hoc casu ex qua immediatè fuit ab eodem Constantiensi Concilio facta ipsa reductio: proviso tamen quòd fructus & proventus beneficij sic taxati ad minus tantum valeant pro tempore, quantum ipsa taxa. *§. 2. Voluit.*

Item respectu aliorum beneficiorum, de quibus forsan aliter taxatio non invenitur, quod secundum taxationem decimæ solvetur in hoc casu quinta pars illius taxæ, summæ scilicet totalis, quæ ex ipsa decima decies repetita resultaret, hoc est, quod in hoc casu solvantur duæ decimæ: prima, primo anno, & secunda, secundo anno: dum tamen illa totalis humana quæ ex illis decimis resultat, ad minus ad decem libras ascendat.

Item quod hujusmodi subventio conceditur per modum solius doni gratuiti, & non aliàs: & sine præjudicio libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, & dumtaxat hujus moderni Papæ vita durante.

§. 3. Item quòd dicta Item quod dicta quinta pars locum suum obtinebit per quemcumque, ubicumque, in Curia vel extra: & quacumque autoritate Ecclesiastica, de ipsis Ecclesiis, Monasteriis, vel beneficiis, quomodolibet, præterquam ex causa permutationis aut resignationis puræ & simplicis, ut præfertu, disponatur, exceptis beneficiis, quorum jure patronatus præsentatio, collatio, institutio vel provisio ad Regem jure Regaliæ, vel aliàs, aut alium quemcumque vel alios jure laïco spectat & pertinet, de quibus nihil prorsus solvetur.

§ 4. Item fuit. Item fuit deliberatum quod quinta pars solvatur in partibus & in moneta usuali auri vel argenti, ad æstimationem scilicet marchæ auri secundum valorem septuaginta aureorum & Collecto-

ri vel Subcollectori & intra diœcesim, intra cujus limina erit ipsa Ecclesia vel beneficium : ita quod una medietas dictæ quintæ partis solvatur eidem infra annum à tempore possessionis pacificæ, & alia medietas infra annum proximè subsequentem.

Item quod ratione dictæ quintæ partis vel medietatis aut alterius portionis ejusdem, non possint illi qui ad eam tenebuntur, trahi extra diœcesim, infra cujus metas est, vel erit ipsa Ecclesia, Monasterium aut Beneficium : sed habebit Collector aut Subcollector antedictus recursum ad ordinarios Judices contra non exemptos, & similiter contra eos qui pro non exemptis sunt censendi, juxta quandam constitutionem Concilij Constantiensis quæ incipit, *Attendentes*. Contra verò exemptos, qui Superiores in Diœcesi in qua sunt Ecclesia, Monasterium, beneficium vel officium, aut aliud ministerium Ecclesiasticum, quocumque nomine censeatur, noscuntur habere ; recurratur ad Superiores eorumdem : quòd si Superiores in diœcesi non habeant, vel si habeant, tamen negligentes fuerint, aut remissi, ad diœcesanos locorum recurratur ; qui tamen Apostolicâ vel Synodali autoritate (remota appellatione quacumque) habebunt facere indilatam justitiam de prædictis. §. 5 *Item quod ratione.*

Item quòd si Ecclesia, Monasterium, vel beneficium sic taxatum, ut præfertur, contingat anno eodem bis vel plu- §. 6. *Item quod si.*

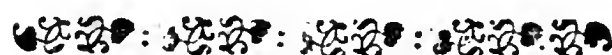
ries vacare, quòd una quinta pars semel tantùm solvatur: videlicet quòd si post fructus collectos, seu perceptos, aut acquisitos contigerit vacatio; ad solutionem primæ medietatis quintæ partis prædictæ bona ultimi possessoris teneantur, & ejus successor in Ecclesia vel beneficio ad aliam medietatem taxæ prædictæ infra primum annum pacificæ suæ possessionis teneatur. Si verò ante collectionem, perceptionem vel acquisitionem contigerit vacatio, successor in dicto beneficio teneatur ad integram solutionem dictæ quintæ partis.

§ 7 Item quòd. Item quòd ex nunc & de cætero penitùs cessent & cessabũt in Romana Curia omnes exactiones tam ratione vacantiarum, quam ratione pallij sacri, vel minutorum servitiorum, & aliæ quæcumque exactiones quovis nomine censeantur: excepto tamen moderato & competenti salario Scriptorum Curiæ Romanæ, proüt in ipso decreto sacri Basiliensis Concilij expressiùs continetur: & hoc sub pœna perdendi ipso facto gratiam de provisione antedicta respectu Curiæ: & sub pœna perditionis beneficij respectu provisi contra facientis, & hoc per suum immediatum Superiorem qui in talibus casibus habeat potestatem.

Advisamentum Ecclesiæ Gallicanæ.

Item fuit visum prædictæ Congregationi, quòd in præmissis decretis & ip-

sorum quolibet apponatur per sacrum Concilium decretum irritans & gravium pœnarum adjectio, cum clausulis opportunis contra quoscumque, cujuscumque autoritatis fuerint, in contrarium attentantes, seu facientes.

Item acceptat Decretum quod incipit, *Si quis Principem.*

Quomodo

DIVINUM OFFICIUM sit celebrandum.

TITULUS X.

Caput unicum.

SI quis Principem sæculi rogaturus habitu honesto, gestu decenti, prolatione non præcipiti, sed distinctâ, attentâ quoque mente seipsum ac verba studeat componere, quantò diligentiùs in hoc sacro loco omnipotentem oraturus Deum hæc omnia facere curabit?

Statuit igitur hæc sancta Synodus, ut in cunctis Cathedralibus ac Collegiatis Ecclesiis, horis debitis, signis congruâ pulsatione præmissis, laudes divinæ per singulas horas non cursim ac festinanter, sed tractim & cum pausa decenti, præsertim in medio cujuslibet ver- §. 1 *Statuit.*

ſiculi pſalmorum debitam faciendo inter ſolemne & feriale officium differentiam, reverenter ab omnibus perſolvantur: Horas canonicas dictui cum tunica talari ac ſuperpelliceis mundis ultra medias tibias longis, vel cappis, juxta temporum & regionum diverſitatem. Eccleſias ingrediantur, non caputia, ſed almutias, vel birreta tenentes in capite; qui cum in choro fuerint gravitatem ſervent, quam & locus & officium exigunt, non inſimul aut cum aliis confabulantes, ſeu colloquentes, aut literas, ſeu ſcripturas alias legentes; & cum pſallendi gratiâ ibidem conveniant, muta aut clauſa labia tenere non debent, ſed omnes, præſertim qui majori funguntur honore, in Pſalmis, Hymnis & Canticis Deo alacriter modulentur. Cùm dicitur *Gloria Patri & Filio, &c.* omnes conſurgant. Cùm nominatur illud nomen JESUS, in quo omne genu flectitur cæleſtium, terreſtrium & infernorum, omnes caput inclinent. Nemo ibidem dum Horæ in communi cantantur, legit vel dicat privatum officium. Nam non ſolùm obſequium, quo obnoxius eſt, choro ſubtrahit, ſed alios pſallentes perturbat.

§. 1 *Super his.* Super his debitè obſervandis, aliiſque ad divini officij proſecutionem ac chori diſciplinam ſpectantibus, Decanus, vel cui onus incumbit, diligenter invigilet, hincindè, ne quid inordinatè fiat, circumſpiciens. Horum autem tranſgreſſo-

res, illius horæ in qua circa prædicta excesserint, vel alia majori, proüt transgressionis gravitas exegerit, plectantur pœnâ.

Salvis tamen laudabilibus consuetudinibus, statutis ac observantiis specialibus Ecclesiarum singularum Regni & Delphinatus.

Item acceptat Decretum quod incipit *Qui in matutinis.*

QVO TEMPORE QVISQVE debeat esse in Choro.

TITULUS XI.

Caput unicum.

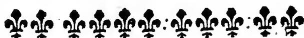
QUi in Matutinis ante finem Psalmi, *Venite exultemus*: In aliis horis ante finem primi Psalmi, in Missa ante ultimum *Kyrie eleison*, usque in finem divino officio non interfuerint, nisi fortè necessitate cogente ac petitâ & obtentâ à præsidente chori licentiâ, discedere oporteat; pro illa hora absens censeatur, salvis Ecclesiarum consuetudinibus, si quæ circa hæc arctiores existant.

§ I. *Idem in his.* Idem in his observetur qui à principio usque ad finem in processionibus non permanserint: pro cujus executione de-

putetur aliquis onus habens notandi personas singulas statuto tempore non convenientes, juramento astrictus agere fideliter & nulli parcere.

§. 2. *Iubet.* Jubet etiam hæc sancta Synodus quòd in illis Ecclesiis, in quibus singulis horis certæ distributiones statutæ non sunt, omnino etiam de grossis fructibus, si opus sit, deputentur, ut juxta mensuram laborum plus minusve quisque capiat emolumenti.

§. 3 *Tollentes.* Tollentes prorsus abusum illum, quo in una dumtaxat hora præsens totius diei distributiones usurpat, & illum quo præpositi vel Decani aut alij officiales ex hoc solùm quòd officiales sunt, licèt actualiter pro utilitate Ecclesiæ non absint, quotidianas distributiones percipiunt.

Item acceptat decretum quod incipit, *Quoscumque etiam.*

QUALITER HORÆ CANONICÆ sunt dicendæ extra chorum.

TITULUS XII.

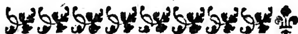
Caput unicum.

QUoscumque etiam alibi beneficiatos seu in sacris constitutos, cùm ad Horas Canonicas teneantur, admonet hæc S. Synodus, ut, si orationes suas Deo acceptas

ceptas fore cupiunt, non in gutture, vel inter dentes, seu degluriendo, aut syncopando dictiones, vel colloquia vel risus intermiscendo: sed sive soli, sive associati, diurnum, nocturnumque officium reverenter, verbisque distinctis peragant, ac tali in loco unde à devotione non retrahantur; ad * quem se disponere & præparare debent, juxta illud quod scriptum est, *Ante orationem præpara animam tuam, ne sis quasi qui tentat Deum.*

* *quod.*

Eccles. 2.

Item acceptat decretum quod incipit, *Quicumque in Ecclesia.*

DE HIS QUI TEMPORE divinorum Officiorum vagantur per Ecclesiam.

TITULUS XIII.

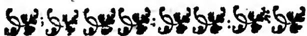
Caput unicum.

QUicumque in Ecclesia Beneficiatus, præsertim de majoribus, divinorum tempore per Ecclesiam vel foris circa ipsam deambulando, aut cum aliis colloquendo vagari visus fuerit, non solùm illius horæ, sed totius diei præsentiam ipso facto amittat. Qui si semel correctus non destiterit, per mensem distributionibus careat, vel graviori (si pertinacia

exegerit) pœnæ ſubjaceat, ut tandem deſiſtere cogatur.

Prohibeatur etiam ne divina officia, tumultuoſi quorumcumque per Eccleſiam diſcurſus impediant aut perturbent.

Regulares qui in conventualibus Eccleſiis circa prædicta excesserint, gravi pœna, ſuperiorum arbitrio, caſtigentur.

Item acceptat Decretum quod incipit, *Ut cuncta.*

DE TABULA PENDENTE in Choro.

TITULUS XIV. *aliàs* XV.

Caput unicum.

UT cuncta in domo Dei ordinatè procedant, & quilibet ſciat quid agendum imminet, ſtatuatur Tabula aliqua continuè pendens, in qua quid per unũquemque ex Canonicis, vel aliis beneficiatis in ſingulis horis per hebdomadam, aut majus tempus cantandum, legendumve ſit, deſcribatur. Qui autem ſecundum quod ibi deſcriptum fuerit facere per ſe, vel alium neglexerit, pro qualibet hora, diſtributiones unius diei amittat.

Item acceptat decretum quod incipit, *Abusum aliquarum Ecclesiarum.*

DE HIS QUI IN MISSA non complent Credo, vel cantant cantilenas, vel nimis bassè Missam legunt, aut sine Ministro.

TITULUS XV, *aliàs* XVI.

Caput unicum.

ABusum aliquarum Ecclesiarum, in quibus *Credo in unum Deum.* (quod est symbolum & confessio fidei nostræ) non completè usque in finem cantatur, aut Præfatio seu oratio Dominica omittitur: vel in Ecclesiis cantilenæ sæculares voci admiscentur, seu in Missa etiam privata sine ministro, aut præter secretas orationes, ita submissa voce dicitur, quòd à circumstantibus audiri non potest, abolentes, Statuimus, ut qui in his transgressor inventus fuerit, à Superiore debitè castigetur.

Item acceptat Decretum quod incipit, *Abusum etiam.*

DE PIGNORANTIBVS cultum divinum.

TITULUS XVI. *alias* XIV.

Caput unicum.

ABusum etiam cultui divino manifeſtè derogantem, quo nonnulli Eccleſiarum Canonici contrahentes debita, ſic ſe creditoribus obligant, ut niſi ſtatuto tempore ſatisfaciant, à divinis ceſſent officiis, abolentes, & obligationem hujuſmodi, etiam ſi jurejurando firmata ſit, irritam decernentes: Statuimus ut qui talem illicitum contractum fecerint, trium menſium fructus ipſi Eccleſiæ applicandos ipſo facto amittant, & quamdiu divina non reſumpſerint, nullos ex ipſa Eccleſia proventus percipiant.

Item acceptat decretum quod incipit,
Prohibet hæc ſancta Synodus.

DE TENENTIBVS. Capitula tempore Miſſæ.

TITULUS XVII.

PRohibet hæc ſancta Synodus ut tempore Miſſæ majoris, præſertim diebus ſolemnibus, capitula ſeu actus capitulares, aut alij tractatus per Canonicos non celebrentur, niſi forte urgens & evidens ingrueret neceſſitas.

Qui verò ad talem horam capitulum indixerit, à diſtributionibus quotidianis per hebdomadam ſit ſuſpenſus: neque ipſi Canonici pro illa hora ipſas diſtributiones lucrentur.

Item acceptat Decretum quod incipit, *Turpem etiam.*

DE SPECTACVLIS in Ecclesia non faciendis.

TITULUS XVIII.

Caput unicum.

TUrpem etiam illum abusum in quibusdam frequentatum Ecclesiis, quo in certis anni celebritatibus nonnulli cum mitra, baculo, ac vestibus Pontificalibus, more Episcoporum, benedicunt: alij ut Reges ac Duces induti, quod festum fatuorum, vel Innocentium, seu Puerorum in quibusdam regionibus nuncupatur, alij larvales ac theatrales jocos, alij choreas, ac tripudia marium ac mulierum facientes, ut homines ad spectaculum & cachinnationes moveant, alij comessationes ac convivia ibidem præparant, hæc sancta Synodus detestans; Statuit & jubet tam Ordinariis, quàm Ecclesiarum Decanis & Rectoribus sub pœna suspensionis omnium proventuum Ecclesiasticorum, trium mensium spatio, ne hæc aut similia ludibria, neque etiam mercantias, seu negociationes nundinarum in Ecclesia (quæ domus orationis esse debet) & etiam in cœmete-

rio exerceri amplius permittant, transgressoresque per censuram Ecclesiasticam, aliáque juris remedia punire non negligant. Omnes autem consuetudines, statuta, aut privilegia quæ his non concordant decretis (nisi fortè majores adjicerent pœnas) irrita esse hæc sancta Synodus decrevit. Datum in sessione publica Basileæ in majori Ecclesia solemniter celebrata, die Jovis nona mensis Junij, anno à Nativitate Domini 1435.

Item acceptat Decretum quod incipit, *Quicumque Clericus.*

DE CONCUBINARIIS.

TITULUS XIX.

Caput unicum.

QUicumque Clericus cujuscumque conditionis, status, religionis, dignitatis, etiam si Pontificalis vel alterius præeminentiæ existat, qui post hujus constitutionis notitiam quam habere præsumatur per duos menses post publicationem in Ecclesiis Cathedralibus, quam ipsi Diœcesani omninò facere teneantur, postquam eadem Constitutio ad eorum notitiam pervenerit, fuerit publicus Concubinarius, à perceptione fructuum omnium beneficiorum

suorum trium mensium spatio sit ipso facto suspensus, quos Superior in fabricam, vel aliam evidentem Ecclesiarum utilitatem, ex quibus ij fructus percipiuntur, convertat.

§ 1 *Nec-non.* Nec-non & hujusmodi publicum Concubinarium ut primùm talem esse innotuerit, mox suus Superior monere teneatur, ut infra brevissimum terminum concubinam dimittat. Quòd si non dimiserit, vel dimissam aut aliam publicè resumpserit, jubet hæc sancta Synodus, ut ipsum omnibus suis beneficiis omnino privet.

§ 2 *Et nihilominus* Et nihilominus hi publici concubinarij, usquequò eis per suos Superiores post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestamque vitæ emendationem fuerit dispensatum, ad susceptionem quorumcumque honorum, dignitatum, beneficiorum, officiorumve sint inhabiles.

§ 3. *Quod si post.* Quod si post dispensationem recidivo vomitu ad hujusmodi publicum concubinatum redierint, sine spe alicujus dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant.

§. 4. *Quod si hi.* Quòd si hi ad quos talium correctio pertinet, eos ut prædictum est, punire neglexerint, eorum Superiores, tam in ipsos de neglectu, quàm in illos pro concubinatu, modis omnibus, dignâ punitione animadvertant.

§ 5 *In Conciliis.* In Conciliis etiam Provincialibus & Synodalibus adversus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos,

etiam per suspensionem beneficiorum, vel alia condignâ pœnâ severiter procedatur.

Et si hi quorum destitutio ad summum Pontificem spectat, per Concilia Provincialia, aut suos Superiores propter concubinatum publicum reperiantur privatione digni, statim cum processu inquisitionis ipsi Summo Pontifici deferantur. Eadem diligentia & inquisitio in quibuscumque Generalibus Capitulis & Provincialibus quoad suos serventur.

Pœnis aliis contra prædictos & alios non publicos Concubinarios statutis, in suo robore permansuris. *§ 6 Pœnis aliis.*

Publici autem intelligendi sunt, non solùm hi quorum concubinatus per sententiam, aut confessionem in jure factam, seu per rei evidentiam quæ nulla possit tergi versatione celari, notorius est: Sed qui mulierem de incontinentia suspectam & diffamatam tenet, & per suum Superiorem admonitus, ipsam cum effectu non dimittit. *§. 7 Publici.*

Quia verò in quibusdam regionibus nonnulli jurisdictionem Ecclesiasticam habentes, pecuniarios quæstus à concubinariis percipere non erubescunt, patiendo eos in tali fœditate sordescere: sub pœna maledictionis æternæ præcipit ne deinceps sub pacto, compositione aut spe alicujus quæstus talia quovis modo tolerent aut dissimulent: alioquin ultra præmissam negligentiæ pœnam, duplum ejus quod propterea acceperint, *§. 8. Quia verò.*

restituere & ad pios usus convertere teneantur & compellantur.

§ 9 *Ipsas autem.* Ipsas autem Concubinas, aut mulieres suspectas Prælati omnibus modis curent à suis subditis, etiam per brachij sæcularis invocationem (si opus fuerit) penitùs arcere: qui etiam ex tali concubinatu procreatos filios apud patres suos cohabitare non permittant.

§ 10 *Jubet insuper.* Jubet insuper hæc sancta Synodus ut etiam in prædictis Synodis & Capitulis hæc constitutio publicetur, ut quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissionem moneat diligenter. Injungit præterea omnibus sæcularibus viris (etiam si regali præfulgeant dignitate) ne ullum qualecumque inferant impedimentum, quocumque quæsito colore Prælatis qui ratione officij sui adversus subditos suos pro hujusmodi concubinatu procedunt.

§ 11. *Et cum omnei* Et cum omne fornicationis crimen lege divina prohibitum sit, & sub pœna peccati mortalis necessariò evitandum: monet omnes laïcos tam uxoratos, quàm solutos, ut similiter à Concubinatu abstineant: nimis enim reprehensibilis est qui uxorem habet & ad aliam mulierem accedit: qui verò solutus est, si continere nolit, juxta Apostoli consilium uxorem ducat. Pro hujusmodi autem divini observantia præcepti, hi ad quos pertinet, tam salutaribus monitis, quàm aliis canonicis remediis omni studio laborent.

Item acceptat Decretum quod incipit
Ad vitandum, &c.

DE EXCOMMVNICATIS non vitandis.

TITULUS XX.

Caput unicum.

AD vitandum fcandala & multa pericula, fubveniendumque confcientiis timoratis.

Statuit quòd nemo deinceps à communicatione alicujus in Sacramentorum adminiftratione, vel receptione, aut aliis quibufcumque divinis, vel extra, prætextu cujufcumque fententiæ, aut cenfuræ Ecclefiafticæ feu fufpenfionis, aut prohibitionis ab homine, vel à jure generaliter promulgatæ, teneatur abftinere, vel aliquem vitare, vel interdictum Ecclefiafticum obfervare; nifi fententia, prohibitio, fufpenfio, vel cenfura hujufmodi fuerit in vel contra perfonam, collegium, vel Univerfitatem, Ecclefiam, aut locum certum, aut certam à Judice publicata & denunciata fpecialiter & expreffè: aut nifi aliquem ita notoriè in excommunicationis fententiam conftiterit incidiffe, quòd nulla poffit tergiver- *§. 1 Statuit.*

nunciata, seu in Ecclesia publicata; ac Domini seu Rectores vel officiales ipsorum locorum autoritate Judicis requisiti hujusmodi personam excommunicatam infra biduum inde cum effectu non rejecerint, aut ad satisfaciendum compulerint, qua etiam post biduum ejecta, recedente vel satisfaciente, mox divina resumi possint. Quòd etiam in pendentibus locum habebit.

Item acceptat Decretum quod incipit *Licet in Apostolicis.*

DE SUBLATIONE Clementinæ Literis, quæ est in Tit. de Probat.

TITULUS XXII.

Caput unicum.

Licet in Apostolicis vel aliis literis quibuscumque aliquem dignitati, beneficio, aut juri cuicumque renuntiasse, aut privatum esse, seu aliquid aliud egisse per quod jus proprium auferatur, narratum sit; hujusmodi literæ in his non præjudicent, etiamsi super ipsis gratia vel intentio narrantis fundetur, nisi per testes, aut alia legitima constiterit documenta. Datum in sessione publi-

ca hujus sanctæ Synodi in Ecclesia minori Basiliensi, solemniter celebrata nono Calendas Aprilis, Anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimosexto.

DE CONCLVSIONE Ecclesiæ Gallicanæ.

TITULUS XXIII.

Caput unicum.

DEmum conclusit prælibata Congregatio, ut decreta ipsa de quibus visum est quod debeant simpliciter acceptari, ex nunc simpliciter acceptentur, & executionem sortiantur, atque ex nunc effectui realiter mancipentur. Et similiter illa decreta circa quæ fuerunt factæ prænotatæ modificationes, de quibus superiùs dictum est, ex nunc cum ipsis scilicet modificationibus acceptentur, proüt etiam acceptantur, sub spe, scilicet quòd ipsæ modificationes per sacrum Concilium admittentur. Pro quo Regij Oratores instabunt vice Regia Ecclesiæ Regni & Delphinatus.

§. 1. *Postremò.* Et postremò visum fuit prædictæ Congregationi instandum fore omnino apud Regem, ut ipse ex nunc decreta eadem juxta modos prænotatos acceptet &

approbet, mandando diſtrictè ex nunc Curiæ Parlamenti & aliis Juſtitiariis Regni & Delphinatus, ac aliorum Dominorum Regni, quatenus de puncto in punctum præmiſſa inviolabiliter & in perpetuum obſervent & obſervari faciant. Tranſgreſſores & contra facientes taliter puniendo, quòd cæteris in poſterum cedat in exemplum. Et ſuper hoc conficere Pragmaticam Sanctionem.

§. 2. *Ea propter.*

Ea propter nobis humiliter ſupplicaverunt memorati Archiepiſcopi, Epiſcopi, Capitula notabilia, Decani, Abbates, cæterique Prælati & viri Eccleſiaſtici, atque ſcientifici Univerſitatum Studiorum generalium Regni, Eccleſiam prædictam Regni & Delphinatus noſtrorum prædictorum repræſentantes, quatenus eorum deliberationibus & concluſionibus, ſic ſecundùm Deum, juſtitiam & ſinceritatem conſcientiarum ſuarum acceptis, tam reſpectu præfatorum decretorum & Canonum ipſius Sacro-ſanctæ Generalis Synodi Baſilienſis, quàm alias in his quæ pro utilitate reipublicæ Eccleſiæ Regni & Delphinatus noſtrorum fuerunt inter eoſdem deliberata & concluſa, regium noſtrum conſenſum præbere, eaque protegere efficaciter & exequi, ac inviolabiliter per omnes ſubditos noſtros obſervari facere & mandare dignaremur.

Nos igitur attendentes quòd ſicut Sacerdotes debitores ſunt ut veritatem, quam audierunt à Chriſto liberè prædi-

cent, sic princeps debitor est ut veritatem quam audivit à Sacerdotibus, approbatam quidem scripturis, defendat fiducialiter, & efficaciter exequatur: Præmissis & aliis justis & rationabilibus causis præmoniti, habitâ etiam super his deliberatione digestissima cum prædictis Principibus nostræ Regalis prosapiæ ac aliis Magnatibus, proceribus, multisque viris prudentibus & scientificis Ecclesiasticis & sæcularibus Regni & Delphinatus nostrorũ nobis in Consilio nostro magno assistentibus, eorumdem Prælatorum & aliorum Ecclesiasticorum Ecclesiam Regni & Delphinatus nostrorum repræsentantium, supplicationem & requestam justam & rationabilem, & Sanctorum Patrum decretis conformem, omnique æquitate subnixam agnoscentes, prædictas ipsorum Archiepiscoporum, cæterorumque Prælatorum & virorum Ecclesiasticorum nostrorum Regni & Delphinatus, deliberationes & conclusiones gratas & acceptas habuimus & habemus, eisdemque consensum nostrum regium præbuimus & præbemus per præsentes: Volentes & ordinantes omnes & singulas deliberationes & conclusiones prædeclaratas in nostris Regno & Delphinatu, cæterisque dominiis perpetuò teneri, atque inviolabiliter observari: suumque plenum & integrum à die datæ præsentium penitùs sortiri effectum, absque alia publicatione seu promulgatione.

Et

Et nihilominus publicari, & inter Regias & Delphinales ordinationes registrari mandamus.

Quocirca dilectis & fidelibus Consiliariis nostris præsens tenentibus & qui in futurum nostra tenebunt Parlamenta, omnibusque Justitiariis Regni & Delphinatus nostrorum, cæterisque Officiariis & subditis nostris, & eorum cuilibet, proüt ad eum pertinuerit, mandamus, districtiùs injungentes, quatenùs omnia præmissa & singula teneant, custodiant, & conservent in sua roboris plenaria firmitate, & in causis quibuscumque, occasione præmissorum de cætero orituris & emersuris, secundùm deliberationes & conclusiones prædescriptas judicent, pronuntient, & sententient, atque ab omnibus subditis & incolis nostrorum Regni & Delphinatus inviolabiliter faciant in omnibus & per omnia observari, prædictas personas Ecclesiasticas & sæculares, ac eorum quamlibet in omnibus & singulis superiùs expressis, ab omni turbatione, violentia, impressione, molestatione, damno, impedimento & disturbio tueantur, protegant pariter & defendant; omnesque & quascumque personas cujusvis conditionis ac status fuerint, contra facientes aut venientes taliter puniendo, quòd in posterum cæteris cedat in exemplum: quoniam sic fieri volumus, & jubemus per præsentes. In cujus rei testimonium sigillùm nostrum præsentibus

§ ultim Quocirca.

H

literis duximus apponendum. Datum Bituris septima die mensis Julij, Anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo octavo, & regni nostri decimosexto. Sic signatum in plica in superiori parte. Per Regem in suo magno Consilio, in quo Dominus Delphinus Viennensis, Domini Dux Borbonij, Carolus de Andegavia Comes Cenomaniæ, Petrus filius Ducis Britanniæ, necnon Comites de Marchia & Vindocinio, & de Tancarvilla, Prælati Proceresque, ac alij viri Ecclesiastici & sæculares quamplurimi erant. N. de Firbois. In superiori parte plicæ prædictæ erat sic scriptum, Collatio facta cum originali literarum præinsertarum atque incorporatarum. N. de Firbois. Et in dorso extitit descripta publicatio in dicta Curia Parlamenti facta sub hac forma, Lecta ac publicata Parisiis in Parlamento, die decima tertia Julij millesimo quadringentesimo trigesimo nono. Sic signatum, CENETHEAV.

FINIS PRAGMATICÆ Sanctionis.

CONCORDATA INTER SANCTISSImum Dominum nostrum Papam Leonem X.

ET

CHRISTIANISSIMUM Dominum nostrum Regem FRANCISCUM *hujus nominis primum.*

PROOEMIUM,

RANCISCUS Dei gratiâ Francorum Rex, Mediolani Dux, Astensis Comes ac Genuæ Dominus, omnibus literas has lecturis salutem. Cum non pridem, superstite adhuc Ludovico memoriæ commendabilis Rege, socero nostro (cujus animæ propitietur

Altissimus) sacrum Lateranense Concilium sæpiùs editis decretis, eundem socerum nostrum ad ejusdem Conventum evocasset, cum eóque Regni nostri Curias summas (quas Parlamentarias vocamus) Ecclesiam insuper universam Gallicanam cunctásque Regni nostri gentes, Delphinatúsque nostri potentatus admonendos censuisset, ut si quid autoritatis priscæ afferre, si qua jura citare, si rationes consentaneas palàm edisserere posse confiderent, quominùs Sanctio Pragmatica ejusdem Concilij autoritate ac sententiâ antiquaretur, abrogaretur, induceretur, irritáque, etiam nulla pronuntiaretur & schismatica; id infra diem, dictis decretis præfixam, efficerent: quo neglecto talis denique sacro approbante Concilio decerneretur. Dudum autem statímque Nobis diadematico fastigio divinâ benignitate auctis, Regnúmque auspicatò ineuntibus, cum rursus hujusmodi edicta alia atque alia ab eadem autoritate manantia, nobis innotuissent, nobis etiam, nostrísque Curiis, Ecclesiæ Gallicanæ ac subditis populis edicto novissimo ac causæ peremptorio spes omnis esset purgandæ moræ præcisa, ut si ulterius cunctari in animam induxissemus, futurum omninò videremur, in hæc discrimina incidere, quæ antedictæ Pragmaticæ Sanctionis decretum hoc in Regno nostro, patriáque Delphinali locum sibi vindicabant. Ideò nos animo reputantes quanta olim

ante illius Pragmaticæ Sanctionis promulgationem, indignitas rerum ac deformitas in Regno nostro, patriâque Delphinali grassaretur, cùm videlicet res nummaria (quibus veluti nervis Respublica subnixa est) eâ maximè ac præcipuè ratione exhauriretur, cum Præsulibus & Antistitibus Sacerdotiorum conferendorum libertas facultasque adimeretur: cum peregrini & incolæ Sacerdotiis Gallicis sæpenumero donarentur: cum diplomatibus Apostolicis, quas *expectativas* nuncupabant, generatim, sigillatimque superstitum hominum spirantiumque Sacerdotia electiva, mixta ac collativa in diem mortis eorum conferrentur qui eis fungebantur; id quod cum bonis moribus non convenit, tum verò alieni fati votum habet adjunctum.

Postremò cùm Sacerdotiorum controversiæ, litesque sacræ in Curia Romana disceptarentur ingenti nostrorum hominum dispendio & incommodo: ex quo sequi plerumque necesse erat, ut qui vel sumptibus suppeditare vel labori sufficere nequirent, hi aut juri suo cedere, aut causas deserere, ac pro derelictis habere cogerentur. Simul ea accedebat deformitas, ut literarum studiosi & disciplinis liberalibus incumbentes, ut Sacerdotia adipisci nequirent, aut si adipisci cuperent literarum studium abjicere, aut certè deponere cogerentur, passimque per urbes errabundè vagari, ut id periculum imminere videretur, ne litera-

rum tandem amor & ſcientia per incuriam exoleſcerent. Cùm igitur ſummoperè nobis videndum eſſe exiſtimaremus, ne hujuſmodi indignitas in Regno noſtro exoriretur, id quod futurum intelligebamus, tempori utique inſerviendum eſſe duximus, ac rebus noſtris periclitantibus, pro re nata conſulendum, imminentiaque detrimenta minore ac leviore diſpendio redimenda. Quare cùm Bononiam cum omni noſtro comitatu veniſſemus; exhibendæ gratiâ reverentiæ Sactiſſimo Patri noſtro Leoni X. Pontifici ſummo, quam ei Franciæ Reges majores noſtros, ut primos ac maximos ſacro ſanctæ Eccleſiæ filios exhibuiſſe novimus; obnixis precibus ab eo contendimus, ut ſi Pragmaticæ nomen omninò eſſet abrogandum, ſaltem vice illius, bonâ ſuâ, Conciliique veniâ, certas nobis leges, conditioneſque meditari, comminiſcique liceret, quibus Imperium noſtrum ſupradictum impoſterum uteretur, quod ad ea quidem pertinet quæ Sanctione Pragmaticâ cavebantur: Quibus noſtris precibus exorata Pontificis Sanctitas (nam ei quoque cordi erat Regni Eccleſiam rectè atque ordinatè miniſtrari) haud ægrè nobis indulſit, ut Conventa quædam nobis meditari, commentarique liceret, Pragmaticæ Sanctionis vicem Regno ac Potentatui ſupradicto utique Præbitura, quæ ejuſdem ipſa Concilij autoritate, aſſenſuque confirmarentur, quam homologa-

tionem vocant, cum irritante decreto, Hujus commentationis curam cùm tunc ſua Sanctitas, & nos mandaviſſemus viris quibuſdam conſultiſſimis; ita confecta, temperataque ſunt ea conventa, ut pleraque Pragmaticæ Sanctionis capita firma nobis poſt-hac, rataque futura ſint, qualia ſunt ea quæ de Reſervationibus in univerſum aut ſigillatim factis ſtatuunt, de *Collationibus*, de *Cauſis*, de *fruſtratoriis appellationibus*, de *antiquatione Conſtitutionis Clementinæ*, quam *Literis* vocant, *de liberè quietéque Poßidentibus*, de *Concubinariis*, quædamque alia quibus nihil iis conventis derogatum, abrogatumve fuit, niſi (ſi in quibuſdam capitibus nonnulla interpretanda, immutandave cenſuimus) quod ita referre utilitatis publicæ arbitraremur. Quòd verò ad Electiones pertinet, minimè, quod optabamus, obtinere potuimus, cauſis in dictis Conventis latiſſimè inſertis; ac nihilò ſeciùs tamen cum ab ejuſdem Pontificis Sanctitate dilationem ſemeſtrem impetraſſemus, iis rebus tranſigendis, ſuper iiſque viros multos doctrinâ eximiâ, literarumque peritiâ præditos, uſuque rerum callentiſſimos conſuluiſſemus; tandem de eorum ſententia, quando ita ferebat ratio difficultaſque temporis rerumque nos circumſtantium neceſſitas, ſæpe dicta conventa in Regno noſtro ac Delphinatu promulganda cenſuimus, ita ut Sanctionis vicem inſtarque plenum habeant, quorum

Conventorum seu approbationis Concilij tenor sequitur & est talis

Approbatio Concordatorum per Concilium Generale Lateranense.

LEo Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam sacro approbante Concilio. Divinâ dispo-nente clementiâ per quam Reges regnant & Principes imperant, & eminenti Apostolatus specula, & super gentes & regna meritis licèt imparibus constituti animo revolventes, quòd si ea quæ pro salubri & quieto regimine Regnorum, & ad pacem & justitiam populorum perpetuâ eorumdem regnorum stabilitate. Regibus præsertim de fide Catholica & de Republica Christiana & Apostolica Sede bene meritis, laudabili & providâ nostrâ ordinatione cum Venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus concessa, ac ad effectum hujusmodi gesta, statuta, ordinata, decreta factave sunt, plenam roboris firmitatem obtineant: illis nihilominus interdum, sacro approbante Concilio, nostræ innovationis & approbationis robur adjicimus, ut eò firmius illibata perdurent, quo sæpius erunt nostrâ autoritate ac etiam generalis Concilij præsidio communita; efficacemque operam circa eorumdem conservationem libenter adhibemus, ut Reges & ipsorum Regnorum personæ concessionibus, privilegiis, statutis & ordi-

dinationibus hujusmodi in Domino plenè gaudentes, in pacis & tranquillitatis ac amœnitatis dulcedine conquiescant, & in eorum solita erga eandem Sedem devotione ferventiùs perseverent. Nuper siquidem ut Ecclesia sponsa nostra in sancta unione conservaretur, & Christi fideles sacris Canonibus à Romanis Pontificibus & sacris generalibus Conciliis dumtaxat editis uterentur, quasdam constitutiones quas de cætero loco Pragmaticæ Sanctionis & contentorum in ea, in Regno Franciæ, pro bono pacis & concordiæ, ac illius communi & publica utilitate, cum charissimo in Christo Filio nostro Francisco Francorum Rege Christianissimo, dum Bononiæ, cum nostra Curia essemus, tractatas, & cum eisdem Fratribus nostris diligenter examinatas, & de eorum consilio cū præfato Rege concordatas, & per ipsius Regis legitimum procuratorem acceptas, de eorumdem Fratrum consilio, unanimi consensu statuimus & ordinamus, prout in nostris literis desuper confectis pleniùs continetur, quarum tenor sequitur, & est talis.

Textus Concordatorum.

TITULUS I.

DE CONSTITUTIONIBUS.

LEo Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Primitiva illa Ecclesia in angulari petra à Salvatore nostro Jesu Christo fundata, Apostolorum præconiis elata, Martyrumque sanguine consecrata & aucta, olim ubi primùm juvante Domino per orbem terrarum lacertos movere cœpit, providè attendens quantum oneris humeris impositum haberet, quot oves pascere, quot custodire, ad quot etiam remotissima loca oculos intendere cogeretur; divino quodam consilio Parrochias instituit, Diœceses distinxit, Episcopos creavit, & Metropolitanos præfecit, ut tanquam membra capiti obsequentia, cuncta secundùm ejus voluntatem salubriter in Domino gubernarent, & tanquam rivuli à perenni fonte, Romanâ videlicet Ecclesiâ derivantes, ne angulum quidē dominici agri inrigatum dimitterent: unde, sicut alij Romani Pontifices prædecessores nostri, suó tempore omni studio curarunt ut dicta Ecclesia uniretur, & in sancta unione hujusmodi sine ruga & macula conservaretur, & omnes ve-

pres ab eadem Ecclesia abolerentur, cujus proprium est, divinâ opitulante gratiâ, virtutes colere & vitia radicitùs extirpare: ita & nos tempore nostro & præsenti durante Concilio, ea facere & curare debemus quæ unioni & conservationi ejusdem Ecclesiæ conducere videntur. Ea propter omnes vepres quæ unioni hujusmodi obsistunt, & segetem Domini pullulare non sinunt, tollere prorsus & extirpare, ac virtutes in vinea Domini inserere satagimus.

Sanè inter arcana mentis nostræ revolventes quot tractatus inter piæ memoriæ Pium II. Sextum IV. Innocentium VIII. Alexandrum VI. & Julium II. Romanos Pontifices Prædecessores nostros & claræ memoriæ Reges Franciæ Christianissimos super abrogatione certæ Constitutionis in dicto Regno Franciæ vigentis, quæ *Pragmatica* vocatur, habiti fuerunt. Et licet Sixtus IV. præfatus, Nuntiis ad claræ memoriæ Ludovicum XI. Franciæ Regem Christianissimum destinatis tantis eidem persuaserit rationibus, ut Rex ipse Pragmaticam Sanctionem hujusmodi, tanquam in seditione & schismatis tempore natam, suis Patentibus Literis abrogaverit: tamen hujusmodi abrogatio, nec etiam Literæ Apostolicæ præfati Sixti super Concordata cum Oratoribus præfati Regis Ludovici ad præfatum Sixtum prædecessorem destinatis, habita expeditæ, per Prælatos & personas Ecclesiasticas

dicti Regni receptæ non fuerunt, nec ipsi Prælati & personæ Ecclesiasticæ illis parere, nec monitis Innocentij & Julij prædictorum aures præbere: sed eidem Pragmaticæ Constitutioni inhærere voluerunt: unde præfatus Julius prædecessor in præsenti Concilio Lateranensi, universalem Ecclesiam repræsentante, per eum legitimè indicto, abrogationis Pragmaticæ Sanctionis hujusmodi negotium, & illius discussionem, venerabilium Fratrum suorum Cardinalium (de quorum numero tunc eramus) & aliorum Prælatorum Congregationibus, relationemque discussorum sibi & eidem Concilio faciendam commisit, Gallicosque Prælatos, Capitula Ecclesiarum, & Monasteriorum Conventus, ac Parlamenta & laïcos illis faventes cujuscumque dignitatis, etiamsi Regalis existerent, Sanctione prædicta utentes, seu illam approbantes, omnesque & singulos alios sua communiter vel divisim interesse putantes, per edictum publicum (cum ad partes illas tutus non pateret accessus) in certis Ecclesiis tunc expressis affigendum moneri & citari infra certum competentem terminum præfigendum, ad comparendũ coram eo in Concilio præfato, causasque dicendum, quare Sanctio præfata in concernentibus autoritatem, dignitatem & unitatem Ecclesiæ Romanæ & Apostolicæ Sedis, sacrorumque Canonum & Ecclesiasticæ libertatis violationem, nulla & invalida decla-

rari, decerni & abrogari non deberet.

Et cum super his in forma juris in præfato Concilio Lateranensi procederetur, dictusque Julius prædecessor, sicut Domino placuit, rebus fuisset humanis exemptus, nosque divinâ favente clementiâ ad summi Apostolatus apicem assumpti fuissemus, & contra Prælatos, Capitula, Conventus & personas hujusmodi ad nonnullos actus processissemus, tandem considerantes pacem esse vinculum charitatis & spiritualem virtutem qua salvamur, dicente Domino, Qui biberit aquam quam ego dabo ei bibere, non sitiet in æternum, quod in pace consistat salus universorum, Cassiodoro testante, omni quippe Regno desiderabilis debet esse tranquillitas, in qua populi proficiunt & utilitas gentium custoditur: maturâ deliberatione cognovimus non per Nuntios aut Legatos nostros, sed in præstatione obedientiæ filialis quam charissimus in Christo filius noster Franciscus Francorum Rex Christianissimus personaliter nobis præstitit, hæc cum Majestate sua coram discutere, eumque paternis hortari monitis, ut ad laudem Dei, & ad sui honorem, prompto animo libens ac volens dictæ Pragmaticæ Sanctioni abrenunciare & secundùm leges sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quemadmodum cæteri Christiani vivere, ac mandatis Apostolicis, quæ à Sede Apostolica pro tempore emanarent, parere & obedire vellet.

DE ELECTIONIS ET *Postulationis derogatione.*

TITULUS II.

ET cum ex Electionibus, quæ in Ecclesiis Cathedralibus & Metropolitanis, ac Monasteriis dicti Regni, à multis annis citra fiebant, grandia animarum pericula provenirent, cum pleræque per abusum sæcularis potestatis; nonnullæ verò præcedentibus illicitis & simoniacis pactionibus, aliæ particulari amore & sanguinis affectione, & non sine perjurij reatu fierent: cum Electores ipsi, etiam si ante electionem per eos faciendam, idoneiorem, & non eum quem promissione aut datione alicujus rei temporalis, seu prece vel precibus per se vel alium, interpositis, electionem procurare didicissent, eligere sponte jurarent, juramentum hujusmodi non servarent: sed contra proprium hujusmodi juramentum in animæ suæ præjudicium venirent, ut nobis notoriè constat ex crebris absolutionibus & rehabilitationibus à nobis & Prædecessoribus nostris petitis & obtentis: idem Franciscus Rex nostris paternis monitis, tanquam verus obedientiæ filius, parere volens, tam pro bono obedientiæ, in qua magnum meri-

tum vere consistit, quam pro communi & publica Regni sui utilitate, in locum dictæ Pragmaticæ Sanctionis ac singulorum capitulorum in ea contentorum, leges & constitutiones infra scriptas invicē tractatas, & cum fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus diligenter examinatas, & de eorum consilio, cum præfato Rege concordatas per dilectum filium Rogerium Barme, regium Advocatum, Oratorem suum ad hoc ab eodem Francisco Rege ad nos destinatum, habentem ad hoc speciale & sufficiens mandatum, acceptavit.

DE REGIA AD PRÆLATURAS Nominatione facienda.

TITULUS III.

DE eorumdem Fratrum consilio & unanimi consensu, ex certa nostra scientia & potestatis plenitudine, statuimus & ordinamus: quod de cætero perpetuis futuris temporibus, loco dictæ Pragmaticæ Constitutionis ac omnium & singulorum capitulorum in ea contentorum, videlicet ut de cætero Cathedralibus & Metropolitanis Ecclesiis in Regno dicto, Delphinatu & Comitatu Diensi ac Valentinensi, nunc & pro tempore etiam per cessionem in manibus nostris & successorum nostrorum Roma-

norum Pontificum canonicè intrantium sponte factam vacantibus, illarum Capitula & Canonici ad electionem, seu postulationem, inibi futuri Prælati, procedere non possint: sed illarum occurrente hujusmodi vacatione, Rex Franciæ pro tempore existens, unum gravem Magistrum seu Licentiatum in Theologia, aut in utroque seu altero Jurium Doctorem, aut Licentiatum in Universitate famosa & cum rigore examinis, & in vigesimo septimo suæ ætatis anno ad minus constitutum, & alias idoneum, infra sex menses à die vacationis Ecclesiarum earumdem computandos, nobis & Successoribus nostris Romanis Pontificibus, seu Sedi prædictæ nominare, & de persona per Regem hujusmodi nominata per nos & Successores nostros, seu Sedem prædictam provideri: & si contingeret præfatum Regem, personam taliter non qualificatam ad dictas Ecclesias sic vacantes nominare, per nos & Successores, seu Sedem hujusmodi de persona sic nominata eisdem Ecclesiis minimè provideri debeat, sed teneatur idem Rex infra tres alios menses à die recusationis personæ nominatæ non qualificatæ, Sollicitatori nominationem non qualificatam prosequenti, consistorialiter factæ intimandæ computandos, alium supradicto modo qualificatum nominare; alioquin ut dispendiosæ Ecclesiarum hujusmodi vacationi celeriter consulatur, Ecclesiæ tunc sic vacanti per nos & Suc-

cessores nostros, seu Sedem hujusmodi de persona, ut præfertur, qualificata; nec-non per obitum apud Sedem prædictam vacantibus, semper nullâ dicti Regis præcedente Nominatione, liberè provideri possit.

Decernentes Electiones contra præmissa attentatas, ac Provisiones per nos & Successores nostros, seu Sedem hujusmodi factas, nullas & invalidas existere.

Consanguineis tamen præfati Regis ac personis sublimibus ex causa rationabili & legitima in nominatione & Apostolicis literis exprimenda, nec-non Religiosis mendicantibus reformatis eminentis scientiæ, & excellentis doctrinæ, qui juxta sui Ordinis regularia instituta ad gradus hujusmodi assumi non possunt, sub prohibitione præmissa minimè comprehensis: sed de eorum personis dictis Ecclesiis pro tempore vacantibus ad dicti Regis nominationem, per nos & Successores nostros, seu Sedem, hujusmodi liberè provideri possit.

De Monasteriis purè Electivis.

MOnasteriis verò & Prioratibus conventualibus, & verè Electivis, videlicet in quorum electionibus forma capituli *Quia propter*, servari, & Confirmationes electionum hujusmodi solemniter peti consueverunt in Regno, Delphinatu & Comitatu, hujusmodi

nunc & pro tempore, etiam per similem cessionem vacantibus, illorum conventus ad electionem, seu postulationem Abbatis, seu Prioris procedere non possint.

Sed idem Rex illorum, occurrente hujusmodi vacatione, religiosum ejusdem Ordinis in ætate viginti trium annorum ad minus constitutum, infra simile tempus sex mensium à die vacationis Monasteriorum & Prioratuum hujusmodi computandorum, nobis & successoribus nostris, aut Sedi hujusmodi nominare, & de persona per Regem hujusmodi Monasterio vacanti nominata, per nos & successores nostros, seu Sedem hujusmodi provideri; Prioratus verò personæ ad illum per eundem Regem nominatæ conferri debeat.

Si verò idem Rex, Presbyterum sæcularem, aut religiosum alterius Ordinis, aut minorem viginti trium annorum, vel aliàs inhabilem nobis aut successoribus nostris infra dictum semestre, seu Sedi hujusmodi nominaret, talis nominatus recusari, & nullatenùs sibi provideri, debeat; sed Rex ipse infra trimestre à die recusationis, supradicto modo intimandæ, computandum, alium, modo supradicto qualificatum, Monasterio seu Prioratui tunc vacanti nominare, & de persona ad Monasterium nominata illi providere; ad Prioratum verò nominato, Prioratus ipse per nos & Successores nostros, seu Sedem præ-

dictam conferri debeat.

Alioquin dictis novem mensibus effluxis, nullâ, seu de persona minus idonea & modo præmisso non qualificata, factâ Nominatione, ac etiam vacantibus apud Sedem prædictam, semper, etiam nullâ dicti Regis expectatâ Nominatione, per nos & Successores nostros, seu Sedem prædictam Monasteriis provideri; Prioratus verò personis, ut præfertur, qualificatis dumtaxat conferri liberè possint.

Electiones autem & illarum Confirmationes nec-non provisiones per Nos & Successores nostros ac Sedem prædictam contra præmissa pro tempore factas, nullas, irritas & inanes esse decernimus.

De singulorum Privilegiis, & quod in scriptis tantùm probari debent.

§ 3. *Per præmissa.*

PEr præmissa tamen non intendimus in aliquo præjudicare Capitulis Ecclesiarum & Conventibus Monasteriorum & Prioratuum, hujusmodi privilegia à Sede Apostolica proprium eligendi Prælatum obtinentibus, quo minus ad Electionem Episcoporum ac Abbatum & Priorum, juxta privilegia eis concessa, liberè procedere possint juxta formam in eorum privilegiis contentam. Et si in eorum privilegiis forma aliqua expressa non fuerit, tunc formam Concilij generalis, cap. *Quia propter.* tantum servare teneantur: dummodò de privilegiis sibiconcessis hujusmodi per literas

Apostolicas, seu alias authenticas scripturas docuerint, omni aliâ specie probationis eis in hoc ademptâ.

DE RESERVATIONIBUS *sublatis.*

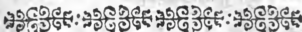
TITULUS IV.

§. 1 *Volumus.* VOlumus quoque & ordinamus quòd in Regno, Delphinatu & Comitatu prædictis, de cætero non dentur aliquæ Gratiæ expectativæ, ac speciales vel generales Reservationes ad vacatura beneficia, per nos & Sedem prædictam non fiant; & si de facto per importunitatem, aut aliàs à nobis & Successoribus nostris & Sede prædicta emanaverint, illas irritas & inanes esse decernimus.

De Canonicis ad effectum creandis.

§. 2. *In Cathedralibus.* IN Cathedralibus tamen, Metropolitanis, & Collegiatis Ecclesiis, in quarum statutis caveretur expressè, quòd nullus ibidem dignitatem, personatum, administrationem vel officium obtinere possit, nisi in illis actu Canonicus existat, Canonicos ad effectum dumtaxat inibi obtinendi dignitatem, personatum, administrationem vel officium hujusmodi, & non consequendi primam præ-

bendam vacaturam, creare posse intendimus.

DE COLLATIONIBUS, & primò de Prabenda Theologali.

TITULUS V.

STatuimus insuper quòd ordinarius Collator in unaquaque Cathedrali ac etiam Metropolitana Ecclesia Canonicatum & Præbendam Theologalem inibi consistentem, conferre teneatur uni Magistro, seu Licentiato, aut Baccalaureo formato in Theologia, qui per decennium in Universitate studij generalis privilegiata studuerit, ac onus residentiæ, lecturæ & prædicationis actu subire voluerit: quique bis aut semel ad minus per singulas hebdomadas, impedimento cessante legitimo, legere debeat: & quoties ipsum in hujusmodi lectura deficere contigerit, ad arbitrium Capituli, per subtractionem distributionum totius hebdomadæ, puniri possit.

Et si residentiam deseruerit, de illa alteri provideri debeat.

Et ut liberiùs studio vacare possit, etiamsi absens fuerit à divinis, habeatur pro præsente, ita ut nihil perdat.

De Graduatis, Nominatis & Simplicibus.

§. 2 *Præfatique.* PRæfatique Ordinarij Collatores seu Patroni Ecclesiastici, quicumque fuerint, ultra dictam præbendam Theologalem, quam, ut præfertur, qualificato conferre tenentur, tertiam partem omnium dignitatum, personatuum, administrationum & officiorum cæterorumque beneficiorum Ecclesiasticorum, ad eorum collationem, provisionem, nominationem, præsentationem, seu quamvis aliam dispositionem quomodolibet spectantium, viris literatis, graduatis & per Universitates nominatis, hoc modo videlicet.

In primo mense post præsentium acceptationem & earumdem publicationem, præfati ordinarij Collatores, dignitates, personatus, administrationes & officia ad eorum collationem, provisionem, nominationem, præsentationem, seu quamvis aliam dispositionem, ut præfertur, spectantia, Graduatis hujusmodi qui Literas suorum Graduum cum Tempore Studij debitè insinuaverint, conferre teneantur: Beneficia verò, quæ in duobus sequentibus mensibus vacare contigerit, illa juxta juris communis dispositionem, personis idoneis liberè conferre, seu personas idoneas ad illa præsentare teneantur. Beneficia autem quæ in quarto mense vacare contigerit, viris Graduatis per Universita-

tem Nominatis, qui Gradus & Nominationis literas cum Studij Tempore debitè insinuaverint, conferre seu præsentare teneantur: Beneficia verò quæ in quinto & sexto mensibus vacare contigerit, simili modo personis idoneis liberè conferre, seu personas ad illa præsentare possint. Beneficia autem quæ septimo mense vacare contigerit, Graduatis qui simili modo Literas Gradus cum Tempore Studij debitè insinuaverint, conferre teneantur: Beneficia verò, quæ octavo & nono mensibus vacare contigerit, pari modo personis idoneis conferre, seu personas idoneas ad illa præsentare teneantur Beneficia autem, quæ in mense decimo vacare contigerit, Graduatis Nominatis, qui Gradus & Nominationis literas cum Tempore Studij debitè insinuaverint, per eosdem ordinarios conferri, seu ipsi ad illa præsentari debeant: Beneficia autem, quæ 11. & 12. mensibus vacare contigerit, per eosdem ordinarios personis idoneis juxta juris communis dispositionem conferri, seu ipsi ad illa præsentari debeant.

Decretum irritans in favorem Graduatorum.

SI quis verò cujuscumque status, etiamsi Cardinalatus, Patriarchalis, Archiepiscopalis, aut Pontificalis, vel alterius cujuslibet dignitatis, contra prædictum ordinem & qualificationes *§ 3. Si quis.*

ſuperiùs ordinatas, de dignitatibus, perſonatibus, adminiſtrationibus vel officiis, ſeu quibuſvis aliis beneficiis Eccleſiaſticis hujuſmodi aliter quàm modo prædicto diſpoſuerit, diſpoſitiones ipſæ ſint ipſo jure nullæ, collationeſque & proviſiones ac diſpoſitiones illorum immediatum Superiorem devolvantur, qui eiſdem perſonis modo præmiſſo qualificatis providere teneatur. Et ſi contravenerit, ad alium Superiorem devolvatur proviſio & præſentatio hujuſmodi gradatim, donec ad Sedem Apoſtolicam fiat devolutio.

De Tempore Studij.

§. 4. *Praeterea.* PRæthereà volumus quòd Collatores ordinarij & Patroni Eccleſiaſtici præfati, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes & officia ac beneficia in menſibus, Graduatis & nominatis aſſignatis vacantia, illis graduatis ſimplicibus aut nominatis illa conferre, aut ad illa eos dumtaxat præſentare teneantur, qui per tempus competens in Univerſitate famoſa ſtuduerint. Tempus autem competens decennium in Magiſtris, ſeu Licentiatis aut Baccalaureis in Theologia: ſeptennium verò in Doctoribus ſeu Licentiatis in jure canonico, civili, aut Medicina: quinquennium autem in Magiſtris ſeu Licentiatis in artibus cum rigore examinis à logicalibus incluſivè, aut in altiori facultate: ſexennium autem in Bacca-

Baccalaureis simplicibus in Theologia: quinquennium verò in Baccalaureis Juris Canonici aut Civilis: in quibus Baccalaureis Juris Canonici aut Civilis, si ex utroque parente nobiles fuerint, triennium esse decernimus.

De prima insinuatione & exhibitione literarum.

PRæfatique Graduati & nominati Collatoribus ordinariis sive Patronis Ecclesiasticis semel ante vocationem beneficij de literis gradus seu nominationis, & de præfato tempore studij per literas patentes Universitatis, in qua studuerint, manu Scribæ & sigillo Universitatis signatas, fidem facere teneantur. *§. 5. Præfatique.*

De probatione Nobilitatis.

CUm verò probatio Nobilitatis fieri debeat ad effectum, ut Nobiles gaudere possint beneficio minoris temporis Studij: tunc Nobilitas ipsa per quatuor testes deponentes in judicio coram Judice ordinario loci, in quo est natus ille, de cujus nobilitate ex utroque parente constare debet, etiam in patris absentia probari possit. *§ 6 Cùm verò.*

De insinuatione & exhibitione literarum tempore Quadragesimali.

§. ~. Te-neanturque.

TEneanturque præfati Graduati, tam simplices quàm Nominati, Patronis Ecclesiasticis aut Collatoribus ordinariis, quibus gradus aut nominationis literas hujusmodi insinuare debent, literas suorum Gradus & Nominationis, certificationis Temporis Studij, attestationis Nobilitatis duplicatas dare; ac singulis annis tempore Quadragesimæ, per se, aut procuratorem suum Collatoribus, Nominatoribus seu Patronis Ecclesiasticis, aut eorum Vicariis, eorum nomina & cognomina insinuare; & eo anno quo præfatam insinuationem facere omiserint, beneficium in vim gradus aut nominationis hujusmodi petere non possint. Et si Collatoribus ordinariis aut Patronis Ecclesiasticis in mensibus deputatis Graduatis simplicibus, aut Graduatis nominatis, non esset Graduatus aut nominatus qui diligentias præfatas fecerit; collatio seu præsentatio per Collatorem seu Patronum Ecclesiasticum, etiam eisdem mensibus facta alteri quàm Graduato vel nominato, non propter hoc irrita censeatur.

Si tamen Graduatus simplex aut Nominatus beneficium post insinuationem gradus aut nominationis, in mensibus eis assignatis vacans petierit, & inter suam insinuationem & præfatam requisitionem non superveniet Quadragesima, in qua

nomen & cognomen insinuare debuerit, ad beneficium sic vacans eum capacem, ipsumque illud consequi posse & debere decernimus.

De duobus mensibus gratificationis.

STatuimus quoque & ordinamus, quòd Collatores ordinarij & Patroni Ecclesiastici præfati, inter Graduatos qui literas Gradus, cum Tempore Studij & attestatione Nobilitatis debitè insinuaverint, quoad beneficia in mensibus eis deputatis vacantia, gratificare possint illum ex eis quem voluerint. *§. 8. Statuimus.*

Quo verò ad beneficia in mensibus Graduatis Nominatis deputatis, Antiquiori Nominato conferre seu antiquiorem nominatum, qui literas nominationis, temporis studij & attestationis nobilitatis debitè insinuaverit, præsentare seu nominare tenea ntur. Concurrentibus autem nominatis ejusdem anni, Doctores Licentiatis, Licentiatos Baccalaureis (demptis Baccalaureis formatis in Theologia, quos favore studij Theologici Licentiatis in Jure Canonico, Civili aut Medicina præferendos esse decernimus). Baccalaureos Juris Canonici aut Civilis Magistris in Artibus præferri volumus. Concurrentibus autem pluribus Doctoribus in diversis Facultatibus, Doctorem Theologum Doctori in Jure, Doctorem in Jure Canonico Doctori in Jure Civili: Doctorem in Jure Civili

Doctori in Medicina præferendos esse decernimus, & idem in Licentiatis & Baccalaureis servari debere volumus.

Et si in eisdem facultate & gradu concurrerent, ad datam nominationis seu gradus recurrendum esse volumus.

Et si in omnibus iis concurrerent, tunc volumus quod Collator ordinarius inter eosdem concurrentes gratificari possit.

De Beneficiis exprimendis. 2. De repletione. 3. De regula, Regularia Regularibus. 4. *De generibus vacationum quæ ad Graduatos non pertinent.*

§ 9 *Volumus.* VOlumus autem quòd Nominati literas nominationis ab Universitatibus in quibus studuerint obtinentes, in nominationum literis Beneficia per eos possessa, & eorum verum valorem exprimere teneantur: alioquin literæ nominationis hujusmodi eo ipso nullæ sint, & esse censeantur.

Si quis verò, ex dictis qualificatis Graduatis simplicibus aut nominatis, tempore vacationis beneficij in mensibus eis deputatis vacantis, duas obtineat præbendas in Cathedralibus aut Metropolitanis aut Collegiatis, seu dignitatem vel præbendam, vel aliud seu alia beneficia, quorum insimul, vel cujus fructus, redditus & proventus, tempore residentiæ & horis divinis interessendo ad summam ducentorum florenorum auri de camera

ascenderent; beneficium in vim Gradus seu Nominationis hujusmodi tunc petere seu consequi non possit.

Et insuper quòd tam Graduati simplices, quam nominati beneficia in mensibus eis assignatis vacantia, petere & consequi possint secundum propriæ personæ condecentiam & conformitatem: videlicet Sæculares Sæcularia, & Religiosi Regularia beneficia Ecclesiastica: ita quod sæcularis Nominatus, beneficia regularia in mensibus deputatis vacantia, prætextu cujusvis dispensationis Apostolicæ, nec è contra Religiosus beneficia sæcularia petere aut consequi minimè possint.

Quódque beneficia simpliciter vel ex causa permutationis, in mensibus graduatis simplicibus & nominatis assignatis vacantia, eis non sint affecta nec debita, sed ex causa permutationis cum permutantibus duntaxat. Simpliciter verò vacantia beneficia, hujusmodi personis idoneis per ipsos Ordinarios liberè conferri possint.

De Ecclesiis Parrochialibus in villis muratis.

STatuimus quoque quòd Parrochiales Ecclesiæ in Civitatibus aut Villis Muratis existentes, non nisi personis modo præmisso qualificatis, aut saltem qui per tres annos in Theologia vel altero Jurium studuerint, seu Magistris in Ar- *§. 10. Statuimus.*

tibus, qui in aliqua Universitate privilegiata studentes Magisterij gradum adepti fuerint, conferantur.

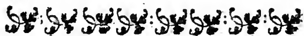
De Universitatum nominationibus.

§ 11. *Monemus* MOnemus autem præfati Regni Universitates sub pœna privationis omnium & singulorum privilegiorum à nobis & Sede Apostolica obtentorum, ne Collatoribus seu Patronis Ecclesiasticis habeant aliquos nominare, nisi eos qui secundum præfata tempora studuerint, & secundum dictarum Universitatum statuta ad gradus, & non per saltum promoti fuerint, quòd si secus fecerint, ultrà nullitatis pœnam, quam in præfatarum nominationum literis declaramus, nominandi privilegio ad tempus secundum culpæ qualitatem suspendemus.

De Patronis à graduatis non molestandis.

§. 12. *Si quis autẽ* SI quis autem Graduatorum aut nominatorum in mensibus deputatis, Collatoribus ordinariis aut Patronis Ecclesiasticis beneficium vacans in vim gradus aut nominationis petierit, & Collatorem ordinarium in vim præfati gradus aut nominationis in processu posuerit, & taliter molestaverit : illum, ultra expensarum, damnorum & interesse, condemnationem à fructibus sui gradus & nominationis privandum esse decernimus. Eodemque vinculo, Collatores or-

dinarios & Patronos Ecclesiasticos, quibus Graduati & nominati debitè ut supra qualificati, suos gradus & nominationis literas insinuaverint, astringimus, ut beneficia ad eorum collationem vel præsentationem spectantia, in mensibus Graduatorum, simplicium & nominatorum vacantia, stantibus præfatis Graduatis aut nominatis debitè qualificatis, illa prosequentibus, aliis quam Graduatis aut nominatis non conferant, sub pœna suspensionis potestatis conferendi beneficia, in octo mensibus illo anno ad collationem eorum ac præsentationem liberam spectantibus.

DE MANDATIS *Apostolicis.*

TITULUS VI.

§ 1 *Statuimus.*

STatuimus & ordinamus quòd quilibet Romanus Pontifex semel dumtaxat tempore sui Pontificatus, literas in forma Mandati juxta formam inferiùs annotatam dare possit, hoc modo videlicet: Unum Collatorem habentem collationem decem Beneficiorum in uno, habentem autem collationem quinquaginta beneficiorum, & ultra in duobus beneficiis dumtaxat gravare possit, ita tamen quod in eadem Ecclesia Cathedrali vel Collegiata, Colla-

torem unum pro tempore in duabus prębendis non gravet.

§. 2 *Et ut obvietur.* Et ut obvietur litibus quæ occasione literarum, mandatorum hujusmodi oriri possent, mandata hujusmodi sub forma quæ est inferiùs annotata, dari volumus, quam ad perpetuam rei memoriam in Cancellaria Apostolica publicari, & in illius quinterno registrari mandamus.

§. 3. *Declarantes.* Declarantes prosequentes hujusmodi mandata quo ad beneficia sub illis comprehensa, ordinariis Collatoribus & Graduatis simplicibus nominatis præferendos esse: Nosque & Successores nostros jure præventionis Dignitates, Personatus, Administrationes & Officia, cæteraque Beneficia Ecclesiastica sæcularia, & quorumvis Ordinum Regularia; quæcumque & quomodocunque qualificata, tam in mensibus Graduatis Simplicibus & nominatis, quàm ordinariis Collatoribus præfatis assignatis vacantia, ac etiam sub dictis Mandatis comprehensa liberè conferre.

§ 4. *Statuimus.* Statuimus insuper quòd in provisionibus quas personis quibusvis beneficiis vacantibus, seu certo modo vacaturis, per nos & Successores nostros ad Sedem prædictam etiam Motu proprio, etiam promotis ad Ecclesias Cathedrales & Metropolitanas ac Monasteria, ut obtenta per eos beneficia retinere possint, fieri contigerit; illorum verus annuus per florenos aut ducatos auri de Camera aut libras Turonenses, seu alterius monetæ, valor

valor secundùm communem æstimationem exprimi debeat. Alioquin gratiæ ipsæ sunt ipso jure nullæ.

FORMA MANDATI Apostolici.

TITULUS VII.

LEo Episcopus servus servorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo N. & dilectis filiis, Capitulo, singulisque Canonicis Ecclesiæ N. salutem & Apostolicam benedictionem. Vitæ ac morum honestas, aliaque laudabilia probitatis & virtutum merita; super quibus dilectus filius N. apud nos fide digno commendatur testimonio, nos inducunt ut sibi reddamur ad gratiam liberales. Hinc est quòd nos cupientes ut idem N. juxta illius quæ olim per fœlicis recordationis Gregorium Papam IX. prædecessorem nostrum ad tunc Episcopum Noviomensem directa extitit, quæ incipit *Mandatum*, & aliarum duarum illam immediatè sequentium decretalium formas, de Canonicatu & Præbenda aut Dignitate, Personatu, Administratione vel Officio vestræ vel alterius Ecclesiæ, aut alio Beneficio cum cura vel sine cura, etiamsi Parrochialis Ecclesia, vel ejus perpetua Vicaria aut Capella, sive perpetua Capel-

lania fuerit, ad vestram collationem, nominationem seu præsentationem & aliam quamcumque dispositionem communiter vel divisim pertinente provideri possit: ac volentes præfato N. præmissorum meritorum suorum intuitu, gratiam facere specialem, ipsumque à quibusvis excommunicationis, suspensionis & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis à jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes & absolutum fore censentes. Necnon omnia & singula beneficia Ecclesiastica cum cura & sine cura quæ præfatus N. etiam ex quibusvis Apostolicis dispensationibus obtinet & expectat, ac in quibus & ad quæ jus sibi quomodolibet competit, quæcumque, quodcumque & qualiacumque sint, eorumque fructuum, redituum & proventuum veros annuos valores, ac hujusmodi dispensationum tenores præsentibus pro expressis habentes.

Motu proprio, non ad ipsum N. vel alterius pro eo nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, discretioni vestræ per Apostolica scripta Mandamus, quatenus (si vobis communiter vel divisim pro alio non scripserimus, qui simile Mandatum aut similem gratiam prosequatur) Canonicatum & Præbendam, aut Dignita-

tem, Personatum, Administrationem vel Officium vestræ, vel alterius Ecclesiæ, aut aliud Beneficium Ecclesiasticum, cum cura vel sine cura, etiamsi Parrochialis Ecclesia vel ejus perpetua Vicaria, aut Capella, vel perpetua Capellania fuerit, ad vestram collationem, provisionem, præsentationem, nominationem, seu quamvis aliam dispositionem, pertinentia, etiamsi Dignitati, Personatu, Administrationi vel Officio hujusmodi cura immineat animarum (dummodo talis dignitas Electiva non existat) cum creatione in Canonicum vestræ vel alterius Ecclesiæ, etiamsi in ea statuto & privilegio exprèssè caveatur, quòd nulli Dignitate, Personatu, Administratione vel officio provideri possit, nisi cũ effectu illius EcclesiæCanonicus existat; Canonicatum hujusmodi Ecclesiæ cum plenitudine juris Canonici, & non obstante de certo Canonicorum numero, ad effectum hujusmodi, Dignitatem, Personatum, Administrationem vel Officium dumtaxat, & non aliàs, obtinendi autoritate Apostolicâ tenore præsentium conferimus, & de illo etiam providemus, si quem, quam, vel quod post mensem, postquam præsentes literæ vobis præsentatæ fuerint, extra Romanam Curiam vacare contigerit, cum plenitudine juris canonici ac omnibus juribus & pertinentiis suis, eidem N. conferatis, & de illo aut illa provideatis seu ipsum ad illum, illam vel illud præsentetis aut

nominetis: ipsumque N. in Canonicum & in fratrem vestræ vel alterius Ecclesiæ ad effectum tantum obtinendi Dignitatem, Personatum, Administrationem vel Officium hujusmodi recipiatis, stallum sibi in Choro & locum in Capitulo, cum plenitudine juris canonici assignetis: inducentes eundem N. vel procuratorem ejus nomine, in corporalem possessionem Canonicatus, & Præbendæ, aut Dignitatis, Personatus, Administrationis vel Officij seu Beneficij hujusmodi, Juriumque & pertinentiarum universorum prædictorum, defendentesque inductum, ac facientes N. vel pro eo procuratorem prædictum ad Præbendam aut Dignitatem, Personatum, Administrationem vel Officium seu Beneficium hujusmodi, quodcumque fuerit, ut moris est, admitti; sibique de illius vel illorum fructibus, reditibus, proventibus, juribus & obventionibus universis integrè responderi: non obstantibus forsan, ut suprà, de certo Canonicorum numero, & aliis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac dictæ vestræ vel alterius Ecclesiæ juramento, confirmatione Apostolicâ, vel quavis firmitate aliâ roboratis, statutis & consuetudinibus contrariis quibuscumque, aut si vobis communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum, quod ad receptionem vel provisionem alicujus minimè teneamini: quodque de Canonicatibus & Præbendis seu Dignitatibus,

Personatibus, Administrationibus vel Officiis vestræ vel alterius Ecclesiæ aut aliis Beneficiis Ecclesiasticis quibuscumque ad vestram collationem, provisionem, præsentationem, nominationem, seu quamvis aliam dispositionem communiter vel divisim pertinentibus, nulli valeat provideri per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem, & qualibet aliâ dictæ Sedis indulgentiâ generali, vel speciali, cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam vel totaliter non insertam, effectus gratiæ impediri valeat quomodolibet vel differri, & de qua cujusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis, seu si dictus N. præsens non fuerit ad præstandum de observandis statutis & consuetudinibus vestris vel alterius Ecclesiæ solitum juramentum, dummodo in absentia seu per procuratorem idoneum, & cùm ad Ecclesiam ipsam accesserit, corporaliter illud præstet. Datum, &c.

FORMA LITERARUM Executorialium Mandati Apostolici.

TITULUS VIII.

Simili modo Leo, &c.

DIlectis filiis N. & N. ac N. Officialibus salutem & Apostolicam benedictionem. Hodie cupientes ut dilecto filio N. Clerico N. Diœcesis, juxta illius quæ olim per fœlicis recordationis Gregorium Papam IX. prædecessorem nostrum ad tunc Episcopum Noviomensem directa extitit, quæ incipit *Mandatum*, & aliarum duarum illam immediatè sequentium decretalium formas, de Canonicatu & Prabenda aut Dignitate, Personatu, Administratione vel Officio Ecclesiæ N. aut alio Beneficio Ecclesiastico cum cura vel sine cura provideri.

Motu proprio venerabili fratri nostro Episcopo N. dilectis filiis, Capitulo, singulisque Canonicis Ecclesiæ N. per alias literas nostras mandavimus quatenus, si eis communiter vel divisim pro alio non scripsissemus, qui simile mandatum aut similem gratiam prosequeretur, eidem N. Canonicatum & Præbendam aut Dignitatem, Personatum, Ad-

ministrationem vel Officium aut Beneficium Ecclesiæ N. aut aliud Ecclesiasticum ad eorum collationem, provisionem, præsentationem, nominationem, seu quamvis aliam dispositionem, communiter vel divisim pertinens, si quem, quam vel quod post mensem, post præsentationem earumdem literarum vacare contingeret, cum plenitudine Juris Canonici ac omnibus Juribus & pertinentiis suis, proüt ad eos communiter vel divisim pertineret, conferrent & assignarent: aut eum ad illa præsentarent, eligerent, nominarent, seu de illis providerent, proüt in eisdem literis pleniùs continetur. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta motu simili mandamus, quatenùs vos vel duo aut unus vestrûm, per vos vel alium, seu alios, si Episcopus, Capitulum, & Canonici prædicti Canonicatum & Præbendam aut Dignitatem, Personatum & Administrationem, vel Officium, aut Beneficium hujusmodi eidem N. conferre & assignare; ac de illis etiam providere recusaverint, seu distulerint aut negligentes fuerint: Canonicatum & Præbendam aut Dignitatem, Personatum, Administrationem vel Officium seu Beneficium hujusmodi cum plenitudine Juris Canonici ac omnibus Juribus & pertinentiis supradictis, eidem N. conferre & assignare, nec-non eundem N. ad illa, ut moris est, admittere, & in Canonicum recipere & in fratrem,

ſtallo ſibi in Choro & loco in Capitulo aſſignatis, omniaque & ſingula alia in dictis literis contenta, aliàs juxta earumdem continentiam atque formam in omnibus & per omnia facere & exequi curetis. Contradictores (proüt juſtitia ſuadebit) ad hoc compeſcendo, non obſtantibus omnibus quæ in dictis literis volumus non obſtare. Datum, &c.

DE MANDATIS Apoſtolicis pro Regularibus.

TITULUS IX.

PRo Regularibus autem ſimilis forma illis conveniens detur.

DE CAUSIS.

TITULUS X.

STatuimus quoque & ordinamus quod in Regno, Delphinatu & Comitatu prædictis, omnes & ſingulæ cauſæ excepris majoribus in Jure expreſsè denominatis, apud illos Judices in partibus, qui de Jure aut Conſuetudine præſcripta vel privilegio illarum cognitionem ha-

bent, terminari & finiri debeant.

De frivolis APPELLATIONIBUS.

TITULUS XI.

ET ne sub umbra Appellationum, quæ nimium & nonnunquam frivolè interponi consueverunt, atque etiam in eadem instantia ad prorogationem litium sæpe multiplicari, injustis vexationibus materia præbeatur. Volumus quòd si quis offensus coram suo judice justitiæ complementum habere non possit, ad immediatum Superiorem per appellationem recursum habeat, nec ad aliquem superiorem, etiam ad nos & Successores nostros vel Sedem prædictam, omisso medio: nec à gravamine in quacumque instantia ante diffinitivam sententiam quomodolibet Appelletur, nisi forsitan tale gravamen extiterit, quod in definitiva reparari nequiret; & eo casu non nisi ad immediatum superiorem liceat appellari. *§. Et ne sub.*

De Exemptorum Appellationibus.

§ 2. *Si quis.* SI quis verò immediatè subjectus Sedi Apostolicæ ad eandem Sedem duxerit Appellandum, causa committatur in partibus per Rescriptum usque ad finem litis, videlicet usque ad tertiam sententiam conformem inclusivè, si ab illis appellari contigerit, nisi propter defectum denegatæ justitiæ aut justum metum: & tunc committi debeat in partibus convicinis, & cum causatum expressione quæ etiam de illis legitimè aliàs quam per juramentum coram judicibus à Sede Apostolica deputandis, constare debeat: processus autem contra præmissa attentatos, nullos & irritos esse volumus; ac Rescripta contra præmissa impetrantes in expensis, damnis & interesse condemnari debere decernimus, atque declaramus.

Sanctæ verò Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui pro universali Ecclesia continuè laborant, nec-non dictæ Sedis Officiales officia sua actu exercentes, sub præsenti decreto non intendimus comprehendi.

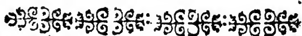
Vt infra biennium lis Beneficialis terminetur.

§ 3. *Statuimus.* STatuimus etiam & ordinamus quòd Judices, causas quæ in partibus terminari debent, coram eis pro tempore pendentes, sub pœna excommunicatio-

nis & privationis beneficiorum per eos obtentorum, eo ipso incurrenda, infra biennium terminare debeant: pars verò diffugiens, & expeditionem ipsius causæ malitiosè impediens, gravissimè per eosdem Judices mulctetur: etiam usque ad privationem Juris in hujusmodi processu prætensi, si eis visum fuerit, super quo eorum conscientias oneramus.

A secunda Interlocutoria, & tertia diffinitiva non provocetur.

AB interlocutoriis autem secundò: à diffinitivis verò tertiò provocare non licere decernimus: sed volumus secundam sententiam interlocutotiam conformem, & tertiam diffinitivam etiam cōformem, omni morâ cessante executioni debitè demandari debere, quacumque appellatione interpositâ non obstante. *§. 1. Ab interlocutoriis.*

DE PACIFICIS Possessoribus.

TITULUS XII.

STatuimus quoque quod quicumque, dummodò non sit violentus, sed habens coloratum titulum, pacificè & sine lite prælaturam, Dignitatem, Personatum, Administrationem vel Officium, *§ 1. Statuimus.*

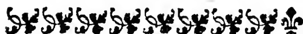
ſeu quodcumque Beneficium Eccleſiaſticum triennio proximo hactenus vel pro tempore poſſederit, ſeu poſſidebit, in petitorio vel poſſeſſorio, à quoquam etiam ratione Juris noviter reperti, moleſtari nequeat; præterquam prætextu hoſtilitatis, aut alterius legitimi impedimenti, de quo proteſtari, & illud juxta Concilium Viennenſe, intimari debeat.

§ Lis autem. Lis autem hoc caſu quoad futuras controverſias intelligatur, ſi ad executionem citationis juriſque ſui in Judicio exhibitionem aut terminorum omnium obſervationem proceſſum fuerit,

Monemus etiam Ordinarios, ut diligenter inquirant, ne quis ſine titulo Beneficium poſſideat.

Et ſi quem Beneficium ſine titulo poſſidere repererint, declarent illi Jus non competere, cujuſvis temporis detentione non obſtante, de ipſoque Beneficio poſſit illi, dummodo non ſit intruſus, vel violentus, aut aliàs indignus, vel alteri idoneo provideri.

DE PUBLICIS Concubinariis.

TITULUS XIII.

ET insuper statuimus quòd quicumque Clericus cujuscumque conditionis, status, Religionis, dignitatis, etiamsi Pontificalis vel alterius præeminentiæ fuerit, (qui præsentium notitiam quam habere præsumatur post duos menses post earumdem præsentium publicationem in Ecclesiis Cathedralibus factam, quam ipsi diœcesani omnino facere teneantur, postquam præsentes ad eorum notitiam pervenerint,) fuerit publicus Concubinarius, à perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum trium mensium spatio, sit ipso facto suspensus: quos suus superior in fabricam vel aliam evidentem Ecclesiarum utilitatem, ex quibus ij fructus percipiuntur, convertat. *§. 1. Et insuper.*

Nec-non hujusmodi publicum Concubinarium, ut primum talem esse noverit, mox suus superior monere teneatur, ut infra brevissimum terminum concubinam dimittat: & si illam non dimiserit, vel dimissam aut aliam publicè resumpserit, jubemus ut ipsum omnibus suis Beneficiis omnino privet. *§. 2. Nec-non.*

Et nihilominus ij publici Concubinarij *§. 3. Et nihilominus.*

usquequò cum eis per suos superiores post ipsarum concubinarum dimissionem manifestamque vitæ emendationem fuerit dispensatum, ad susceptionem quorumcumque bonorum, Dignitatum, Beneficiorum, Officiorumve, sint inhabiles.

§. 4. *Qui si post.* Qui si post dispensationem recidivo vomitu ad hujusmodi publicum concubinatum redierint, sine spe alicujus dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant.

§. 5. *Quod si ii.* Quòd si ij ad quos talium correctio pertinet, eos, ut prædictum est, punire neglexerint, eorum superiores tam ipsos de neglectu, quàm illos pro concubinatu modis omnibus dignâ punitione animadvertant.

§. 6. *In Conciliis.* In Conciliis etiam provincialibus & Synodalibus adversus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos etiam per suspensionem, à collatione Beneficiorum, vel aliâ condignâ pœnâ severiter procedatur.

Et si ij quorum destitutio ad nos & Sedem prædictam spectat, per Concilia provincialia, aut suos superiores propter concubinatum publicum reperiantur privatione digni, statim cum processu inquisitionis ad nos deferantur: eadem diligentia & inquisitio in quibuscumque generalibus Capitulis etiam provincialibus, quoad eos servetur,

§ 7. *Pœnis aliis.* Pœnis aliis contra prædictos & alios non publicos Concubinarios à jure sta-

tutis in suo robore permansuris.

Publici autem intelligendi sunt, non solùm ii*, quorum concubinatus per sententiam aut confessionem in jure factam, sed per rei evidentiam, quæ nullâ possit tergiversatione celari, notorium est: sed etiam qui mulierem de incontinentia suspectam, & diffamatam tenent, & per suum superiorem admoniti, ipsam cum effectu non dimittunt. *§ 8. Publici*

Quia verò in quibusdam regionibus nonnulli jurisdictionem Ecclesiasticam habentes, pecuniarios quæstus à Concubinariis percipere non erubescunt, patientes eos in tali fœditate sordescere, sub pœna maledictionis æternæ præcipimus, ne deinceps sub pacto, compositione, aut spe alterius quæstus, talia quovis modò tolerent, aut dissimulent: alioquin ultra præmissam negligentiæ pœnam, duplum ejus quod propterea acceperint restituere, & ad pios usus omninò convertere teneantur & compellantur. *§. 9. Quia verò.*

Ipsas autem concubinas, aut suspectas Prælati omnibus modis curent à suis subditis per auxilium etiam brachij sæcularis invocationem, si opus fuerit, penitùs arcere. Qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos apud patres suos cohabitare non permittant. *§ 10. Ipsas autem.*

Jubemus insuper quod in prædictis Synodis & Capitulis præmissa publicentur, & ut quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissionem moneant diligenter. *§ 11. Iubemus insuper.*

§ 12 *Injungimus* Injungimus præterea omnibus sæcularibus viris, etiamsi regali præfulgeant dignitate, ne ullum qualecumque inferant impedimentum, quocumque quæsito colore, Prælatis, qui ratione Officij sui, adversus subditos suos pro hujusmodi concubinatu & aliis casibus sibi à jure præmissis procedunt.

§. 13. *Et cum* Et cum omne fornicationis crimen lege divinâ prohibitum sit, & sub pœna peccati mortalis necessariò evitandum, monemus omnes laïcos tam uxoratos quàm solutos, ut similiter à concubinatu abstineant: nimis enim reprehensibilis est, qui uxorem habet & ad aliam uxorem accedit. Qui verò solutus est, si continere nolit, juxta Apostoli consilium uxorẽ ducat: pro hujusmodi autem divini observantia præcepti, ij, ad quos pertinet, tam salutaribus monitis, quàm aliis Canonicis remediis omni studio laborent.

DE EXCOMMVNICAtis non vitandis.

TITULUS XIV.

STatuimus insuper quod ad vitandum scandala, & multa pericula, subveniendumque conscientiis timoratis, quòd nemo deinceps à communicatione alicujus in Sacramentorum administratione vel receptione, aut aliis quibuscumque divi-

divinis, vel extra, prætextu cujuscumque sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ, seu suspensionis, aut prohibitionis ab homine, vel à jure generaliter promulgatæ, teneatur abstinere, vel aliquem vitare, vel interdictum Ecclesiasticum observare; nisi sententia, prohibitio, suspensio, vel censura hujusmodi fuerit, vel contra personam, Collegium, Universitatem, Ecclesiam, aut locum, certum aut certam, à Judice publicata & denuntiata specialiter & expressè, aut notoriè in excommunicationis sententiam constiterit incidisse, quod nullâ possit tergiversatione celari, aut aliquo juris suffragio excusari; eum à communione illius abstinere nolumus juxta canonicas sanctiones. Per hoc tamen hujusmodi Excommunicatos, Suspensos, Interdictos seu prohibitos non intendimus in aliquo relevare, neque eis quomodolibet suffragari.

DE INTERDICTIS non leviter ponendis.

TITULUS XV.

ET quoniam ex indiscreta interdictorum promulgatione multa consueverunt scandala evenire. Statuimus quòd nulla civitas, oppidum, castrum;

villa, aut locus Ecclesiastico supponi possit Interdicto, nisi ex causa seu culpa ipsorum locorum, aut Domini: seu Rectoris, vel officialium.

Propter culpam autem, seu causam alterius cujuscumque privatæ personæ hujusmodi loca interdici nequaquam possint autoritate quacumque ordinariâ, vel delegatâ, nisi talis persona priùs fuerit excommunicata, ac denunciata, seu in Ecclesia publicata; aut Domini seu Rectores, vel Officiales ipsorum locorum autoritate judicis requisiti, hujusmodi personam excommunicatam infra biduum inde cum effectu non ejecerint, aut ad satisfaciendum compulerint, qua etiam post biduum ejectâ recedente, vel satisfaciente, mox divina resumi possint: quod etiam in pendentibus locum habere decernimus.

DE SUBLATIONE Clementinæ Literis.

TITULUS XVI.

NEc-non Constitutionem de eorumdem fratrum nostrorum consilio editam quâ cum irritanti decreto statuimus, decrevimus & ordinavimus: quòd ex tunc de cætero perpetuis futuris temporibus de cessione regiminis & ad-

ministrationis Ecclesiarum & Monasteriorum facta per eos qui Ecclesiis & Monasteriis ipsis praeerant; seu illam administrationem seu commendam, aut ut aliis unita aut aliàs obtinebant, seu resignatione aliorum quorumcumque beneficiorum Ecclesiasticorum, seu cessione juris in eis vel ad ea quomodolibet competenti, aut privationis vel dispositionis, aut censurarum fulminatione, etiam in literis Apostolicis à nobis & Sede Apostolica, etiam motu proprio pro tempore emanatis, quae in manibus Romani Pontificis factae dicuntur, contentis: etiam si super illis narratis fundaretur intentio, constare & apparere deberet per publica instrumenta vel documenta authentica, alioquin tam in judicio quam extra illud narrativis & assertionibus hujusmodi in praejudicium tertij minimè stari, nec ex illis alicui praejudicium afferri deberet; nisi de hujusmodi narrativa & assertione etiam in literis Apostolicis facta, altero ex praemissis modis doceretur, innovamus, illamque perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari mandamus.

DE PERPETVA ſtabilitate Concordatorum.

TITULUS XVII.

ET quia ſupradictam Concordiam cum præfato Franciſco Rege, ob illius ſinceram devotionem quam erga nos & Sedem prædictam habet, cum ad præſtandam nobis reverentiam, & filialem obedientiam ad civitatem noſtram Bononiæ perſonaliter venire dignatus eſt, conſentimus, illamque inviolabiliter obſervari deſideramus. Illam verò contractus & obligationis inter nos & Sedem Apoſtolicam prædictam ex una, & præfatum Regem & Regnum ſuum ex altera partibus, legitimè inniti, vim & robur obtinere, ac illi & præſentibus in aliqua ſui parte per quaſcumque literas & gratia per nos & ſucceſſores noſtros deſuper concedendas derogari, clauſulamque cum earumdem derogatione, præſentium tenore latiſſimè extendendâ, ac quod eædem præſentes literæ & earum tenor pro expreſſis habeantur in quibuſvis ſupplicationibus, pro tempore ſignatis appoſitam nihil penitùs operari, & illius vigore in literis Apoſtolicis ſuper ipſius ſupplicationibus cōficiendis quidquam, per quod præſentibus aut alicui

particulæ de contentis in eis derogaretur seu derogari videretur, narrari non possit : & sic per quoscumque judices & commissarios etiam causarum dicti Palatij Apostolici Auditores & præfatæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, in quibusvis causis super præmissis vel eorum aliquo non pro tempore motis judicari, definiri, & sententiari debere, sublatâ eis aliter sententiandi & diffiniendi omnimodâ facultate & autoritate, nec-non irritum & inane quidquid secus super his, vel eorum aliquo à quoquam quavis autoritate (etiam per nos & Successores nostros præfatos, scienter vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.

Volumus autem quòd si præfatus Rex præsentes literas ac omnia & singula in eis contenta quæ in prima futura sessione præsentis Concilij Lateranensis approbari & confirmari facere promittimus, infra sex menses à die approbationis & confirmationis hujusmodi cōputandos, non approbaverit, & ea ratificarit, perpetuis futuris tēporibus in Regno suo, & omnibus aliis locis & dominiis dicti Regni per omnes Prælatos & alias etiam Ecclesiasticas personas, ac Curias Parlamenti, acceptari, legi, publicari, jurari, & registrari, ad instar aliarum Constitutionum regiarum, & de acceptatione, lectione, publicatione, juramento & registratione prædictis, infra prædictum tempus per omnium & singulorum supradictorum patentes literas, aut authenticas scriptu- § *Volumus.*

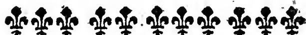
ras nobis non transmiserit, aut Nuntio nostro apud ipsum Regem existenti, per eum ad nos mittendas non consignaverit: Et deindè singulis annis etiam legi, (prout aliæ ipsius Francisci Regis Constitutiones, & Ordinationes, quæ in viridi sunt observantia, observari debent) inviolabiliter observari cum effectu non fecerit: præsentes literæ & inde secuta quæcumque, sint cassa & nulla, nulliusque roboris vel momenti.

§. *Et cum omnium.* Et cum omnium quæ in Regno, Delphinatu & Comitatu prædictis aguntur, notitiam non habeamus, consuetudines, statuta seu usus libertati Ecclesiasticæ & autoritati Sedis Apostolicæ quomodolibet præjudicantia, si qua in Regno, Delphinatu & Comitatu prædictis aliàs quàm in præmissis existant, non intendimus nobis & eidem Sedi in aliquo prejudicare, seu illa tacitè vel expressè quomodolibet approbare.

§ *Et nihilominus.* Et nihilominus præfato Francisco & pro tempore existenti Francorum Regi in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, quatenùs per se vel alium seu alios in Dignitate Ecclesiastica constitutos, præsentes literas ac omnia & singula in eis contenta, quando & quoties opus fuerit, publicari & ea inviolabiliter observari faciat, contradictores cujuscumque dignitatis & præeminentiæ fuerint per censuras Ecclesiasticas & pecuniarias pœnas, aliaque juris & facti quævis opportuna remedia, appellatione qualibet omninò

postpositâ, compescendo, non obstantibus omnibus supradictis, aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint: per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, suspensionis, astrictionis, declarationis, præcepti, injunctionis, monitionis, innovationis, consensus, decreti, voluntatis, promissionis & mandati infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo sextodecimo, quintodecimo Calendas Septembris, Pontificatus nostri anno quarto.

CONCLUSIO CONCILII *generalis Lateranensis.*

TITULUS XVIII.

NOs igitur ut literæ ipsæ quæ ob id præcipuè editæ fuerunt, ut in cor-

pore myſtico ſancto videlicet Eccleſia, perpetua charitas & pax inviolata perdurent, & ſi qua membra diſſentiant, ea commodè ſuo reinſerantur corpori, eò magis obſerventur, quo clariùs conſtiterit ipſas literas eâ maturâ & ſalubri deliberatione à nobis, dicto ſacro Lateranēſi approbante Concilio, approbatas & innovatas, quæ ſtatutæ & ordinatæ fuerunt, licèt ad earumdem literarum ſubſiſtentiam & validitatem aliâ approbatione non indigerent: ad abundantiorem tamen cautelam, ut eo tenaciùs obſerventur, & difficiliùs tollantur, quò tantorum patrum fuerint majore approbatione munitæ: literas prædictas cum omnibus & ſingulis ſtatutis, ordinationibus, decretis, diffinitionibus, pactis, conventionibus, promiſſione, voluntate ac pœnis, inhibitione, aliiſque omnibus & ſingulis clauſulis in eo contentis; illa præſertim quâ voluimus, quòd ſi præfatus Franciſcus Rex ſupradictas literas, ac omnia & ſingula in eis contenta intra ſex menſes à data præſentium computandos, nos approbaret & ratificaret, & ea perpetuis futuris temporibus in Regno ſuo & aliis locis & dominiis dicti Regni, per omnes Prælatos & alias Eccleſiaſticas perſonas ac Curias Parlamentorum acceptari, legi, publicari, jurari & regiſtrari ad inſtar aliarum Conſtitutionum Regiarum; & de acceptatione, lectione, publicatione, juramento & regiſtratione prædictis, intra prædictum

tempus

tempus, per omnium & ſingulorum ſupradictorum patentes literas aut authenticas ſcripturas nobis non tranſmitteret, aut Nuntio noſtro apud ipſum Regem exiſtenti, per eum ad nos deſtinandas non conſignaret: & deindè ſingulis annis etiam legi, & (proüt aliæ ipſius Franciſci Regis Conſtitutiones & Ordinationes, quæ in viridi ſunt obſervantia, obſervari debent) inviolabiliter obſervari cum effectu non fecerit; literæ ipſæ, & inde ſecuta quæcumque eſſent, caſſa & nulla, nulliuſque roboris vel momenti (ſacro Lateranenſi Concilio approbante) Apoſtolicâ autoritate, & poteſtatis plenitudine approbamus, & innovamus: eaſque inviolabiliter & irrefragabiliter obſervari & cuſtodiri mandamus: robúrque perpetuæ firmitatis in eventum dictarum approbationis & ratificationis, & non aliter, nec alio modo, obtinere, omneſque in dictis literis comprehenſos ad ipſarum literarum, ac omnium & ſingulorum in eis expreſſorum obſervationem, ſub cenſuris & pœnis ac aliis in eis contentis, juxta earumdem literarum tenorem & formam teneri, & obligatos eſſe decernimus, & declaramus. Non obſtantibus Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, ac omnibus illis quæ in dictis literis voluimus non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

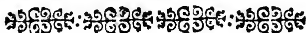
Nulli ergò omnino hominum liceat §. *Nulli ergo.*

hanc paginam noſtræ approbationis, innovationis, mandati, decreti & declarationis infringere, vel ei auſu temerario contraïre.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ in publica ſeſſione in Lateranenſi ſacroſancta Baſilica ſolemniter celebrata. Anno Incarnationis Dominicæ milleſiſimo quingenteſimo ſexto-decimo, quarto-decimo Calendas Januarij, Pontificatus noſtri anno quarto.

Sic ſignatum, viſa Ie. Salvi. Bembus. Jo. de Madrigal.

Et in dorſo, regiſtrata apud me Bembum.

SEQVVNTVR LITERÆ Patentes Regiæ pro Acceptatione & Confirmatione Concordatorum.

TITULUS XIX.

QUocirca dilectis & fidelibus Conſiliariis noſtris ad præſens tenentibus, & qui in futurum noſtra tenebunt Parlamenta, omnibuſque Juſtitiariis Regni noſtri & Delphinatus ac Comitatus noſtrorum, cæteriſque Officiariis, & ſub-

ditis nostris, & eorum cuilibet, (proüt ad eum pertinuerit) mandamus, districtiùs injungentes, quatenus omnia præmissa & singula teneant, custodiant & conservent in sua roboris plenaria firmitate; & in causis quibuscumque occasione præmissorum de cætero orituris & emersuris, secundùm deliberationes & conclusiones præscriptas judicent, pronuntient & sententient, atque ab omnibus subditis & incolis nostrorum Regni, Delphinatus ac Comitatus inviolabiliter faciant in omnibus & per omnia observari; prædictas personas Ecclesiasticas & sæculares ac earum quamlibet in omnibus & singulis superiùs expressis ab omni turbatione, violentia, impressione, molestatione, vexatione, damno & impedimento tueantur, protegant, pariter & defendant. Omnes & quascumque personas, cujusvis conditionis ac status fuerint, contra facientes aut venientes taliter puniendo, quòd in posterum cæteris cedat in exemplum: quoniam sic fieri volumus & jubemus per præsentes. In cujus rei testimonium sigillum nostrum præsentibus literis duximus apponendum. Datum Parisiis die XIII. mensis Maij, anno Domini millesimo quingentesimo decimoseptimo, & Regni nostri tertio. Sic signatum supra plicam, Per Regem, Dominis Ducibus Alenconij, Borbonij & Vindocinensi, vobis Dominis d'Orval, de la Trimoüille, de Boysi, Magno Magistro, Bastardo Sabaudiæ,

de la Palice & de Chastillon Mareschallibus Franciæ & aliis præsentibus. Robertet.

Arrestum verificationis Parlamenti.

LEcta, publicata & registrata ex ordinatione & de præcepto Domini nostri Regis, reïteratis vicibus, facto in præsentia Domini de Trimollia primi Chambellani dicti Domini nostri Regis, ad hoc per eum specialiter missi, Parisius in Parlamento XXII. die Martij, anno Domini millesimo quingentesimo decimo-septimo. Sic signatum, Pichon.

DE PROROGATIONE Temporis ad recipiendum & approbandum Concordata, tam à Prælatis Regni, quàm ab aliis Personis, & ad verum valorem Beneficiorum exprimendum.

TITULUS XX.

FRanciscus Dei gratia Francorum Rex, Mediolani Dux & Genuæ Dominus, universis præsentes literas inspecturis salutem. Cum urgenti necessitate

evidentique commodo & utilitate Reipublicæ Regni nostri ducti, ad evitanda majora pericula, quæ ex revocatione Pragmaticæ in futurum eventura cernebamus, sive illi revocationi obediretur, sive non obediretur, quæ unicuique rectè sentienti latissimè constare possunt, certa iniverimus cum sancta Sede Apostolica Concordata, in quibus inter cætera cautum est, quod infra sex mensium spatium illa publicari & registrari, necnon jurari in Curiis nostris Parlamentorum efficeremus, Ecclesiamque Gallicanam illis consentire, aliàs nullius essent momenti; quæ nullatenùs ob brevitatem temporis, aliis etiam urgentibus negotiis occupati, perficere valuimus. Idcircò ne in rete (quod verebamur) incideremus, & ne commodo & utilitate dictorum Concordatorum frustraremur, à Sede Apostolica post lapsum dicti spatij sex mensium unius anni prorogationem obtinuimus.

Cæterùm, cum in dictis Concordatis inter cætera etiam caveretur, quod verus valor beneficiorum in illorum impetrationibus exprimendus sit, timendum erat ne ambitiosi sub prætexru veri valoris non expressi, jam dicta impetrarent beneficia.

Igitur ut prædictis malitiis via præcluderetur, à Sanctissimo Domino nostro Papa Leone X. Rescriptum obtinuimus, quo Impetrationes prætextu veri valoris non expressi obtentæ, infra annum illius

Rescripti, in quo verus valor non fuisse expressus asseritur, nullius valoris ac momenti esse declararentur. Quarum Bullarum seu Rescriptorum tenor sequitur, & est talis.

Papa ad Regis postulationem prorogat sex menses datos ad approbandum Concordata, ad annum, à data præsentium computandum.

LEo Episcopus servus servorum Dei, clarissimo in Christo filio Francisco Francorum Regi Christianissimo salutem & Apostolicam benedictionem.

Dudum siquidem inter alia, cum irritantis appositione decreti, statuimus & ordinavimus quòd ex tunc de cætero occurrentibus Cathedralium & Metropolitanarum Ecclesiarum ac Monasteriorum in Regno Franciæ & Delphinatu ac Comitatu Diensi & Valentinensi consistentium vacationibus, dilecti filij Ecclesiarum, Capitulorum & Monasteriorum Conventus ad electiones, seu postulationes futurorum Archiepiscoporum, Episcoporum, ac Abbatum, Ecclesiarum & Monasteriorum vacantium, pro tempore hujusmodi procedere non valerent, sed Majestas tua ad Ecclesias & Monasteria hujusmodi sic vacantia, infra certum tunc expressi temporis spatium nobis & pro tempore existenti Romano Pontifici personas idoneas, certo tunc expresso modo qualificatas, & eam-

dem nominationem per nos & Romanum Pontificem hujusmodi, Ecclesiis & Monasteriis eisdem præficiendas nominare valeres, proüt in nostris inde confectis literis, (in quibus voluimus quòd si Majestas tua, omnia in illis statuta, ordinata & contenta infra sex mẽses post tunc proximam futuram sessionem Lateranensis Concilij tunc vigentis, non approbares & confirmares, & á Prælatis ac aliis personis tunc expressis Regni tui approbari non faceres, litteræ ipsæ nullius essent roboris vel momenti) pleniùs continetur.

Cùm autem sicut exhibita nobis pro parte tua petitio continebat, Majestas tua propter varias occupationes, quibus ad præsens implicitus existis, ac ex certis aliis rationabilibus causis infra dictum semestre, infra quod adhuc existis, in dictis literis contenta, per Prælatos & personas Regni tui hujusmodi approbari facere posse commodè non confidat: Nos itaque tuis in hac parte supplicationibus inclinati semestre prædictum, infra quod adhuc existis, ad annum à data præsentium computandum, autoritate Apostolicâ tenore præsentium prorogamus pariter & extendimus, non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, nec-non omnibus illis quæ voluimus in dictis literis non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ prorogationis &

extensionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo decimo-septimo, Calendis Julij, Pontificatus nostri anno quinto.

Altera prorogatio petitur ad annum à fine alterius computandum, eò quod propter varias occupationes non fuit Concordatum approbatum & receptum à regnicolis.

FRanciscus Dei gratia Francorum Rex, Mediolani Dux, & Genuæ Dominus. Universis præsentes literas inspecturis, notum sit & manifestum, quòd cùm jamdudum à sancta Sede Apostolica certæ literæ Apostolicæ per nos obtentæ fuissent, quibus semestre, infra quod nos & Ecclesia Gallicana approbare debebamus Concordata inter sanctam Sedem Apostolicam & nos inita, per annum prorogatum extiterat: verùm quia durante dicto anno, aliis occupati negotiis dictam approbationem & confirmationem à Prælatis aut aliis personis ibidem expressis approbari seu confirmari, minimè fecerimus, idcircò alias literas Apostolicas ab eadem Sede obtinuimus, quibus annum jam dictum ad alium à fine illius computandum denuo

prorogari fecimus, proüt in dictis literis (quarum tenor sequitur) pleniùs continetur.

Conceditur secundus annus à fine primi computandus ad hoc, ut Concordata recipiantur & observentur à regnicolis.

LEo Episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Francisco, Francorum Regi Christianissimo, salutem & Apostolicam benedictionem. Dudum si quidem inter alia cum irritantis appositione decreti statuimus & ordinavimus, quòd ex tunc de cætero occurrentibus Ecclesiarum Cathedralium & Metropolitanarum, ac Monasteriorum in Regno Franciæ & Delphinatu, ac Comitatu Diensi & Valentinensi consistentium vacationibus, dilecti filij Ecclesiarum Capitula, & Monasteriorum Conventus, ad Electiones seu postulationes futurorum Archiepiscoporum, Episcoporum, ac Abbatum Ecclesiarum & Monasteriorum vacantium pro tempore hujusmodi procedere non valerent. Sed Majestas tua ad Ecclesias, & Monasteria hujusmodi sic vacantia infra certum tunc expressi temporis spatium nobis, pro tempore existenti Romano Pontifici personas idoneas certo tunc expresso modo qualificatas, ad eandem Nominationem, per nos & Romanum Pontificem hujusmodi Ecclesiis & Mona-

militer supplicari fecisti, ut annum prę-dictum, infra quem existis, ad alium annum prorogare de benignitate Apostolica dignaremur.

Nos itaque hujusmodi supplicationibus inclinati, annum prædictum, infra quem adhuc Majestas tua existit, ad alium annum à fine primi anni hujusmodi computandum, autoritate Apostolicâ tenore præsentium prorogamus pariter & extendimus, non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus Apostolicis, nec-non omnibus illis, quæ in prioribus & posterioribus literis prædictis voluimus non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1518. sexto Calendas Julij. Pontificatus nostri anno sexto.

Quocirca dilectis & fidelibus Consiliariis nostris Curias nostras Parlamenti tenentibus, nec-non Seneschallis, Baillivis, Præpositis, aliisque Justiciariis & Officiariis nostris harum serie mandamus & injungimus, quatenus has præsentes suis in Registris registrent, ut si pro rebus & negotiis in dies occurrentibus, illis quis egere habuerit, ex dictis Registris illas extrahere possit & valeat. Cui extracto debito modo facto, talem fidem haberi volumus, ac si dictarum bullarum originale exhiberent. Nam sic nobis placet; & quatenus opus est, ex nostra certa scientia, & potestatis plenitudine, ita fore ordinamus. In cujus rei

testimonium, sigillum nostrum præsentibus literis duximus apponendum. Datum Baugiaci, die 25. mensis Octobris Anno Domini 1518. & regni nostri quinto, Per Regem, Gedoyn.

Prorogatio Temporis.

DE ANNATIS.

TITULUS XXI.

LEo Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Romanus Pontifex (cui tot tantaque in spiritualibus & temporalibus providenda incumbunt) rerum & temporum qualitate pensatâ, nonnulla, proüt ad cunctorum Clericorum beneficia Ecclesiastica à Sede Apostolica pro tempore impetrantium commoda & utilitates, ac litibus & fraudibus obviandum oportere conspicit, salubriter ordinat & disponit.

Nuper siquidem inter Constitutiones ad laudem Dei, & Christi fidelium pacem, & quietem, de fratrum nostrorum consilio, cum charissimo in Christo filio nostro Francisco Francorum Rege Christianissimo, maturâ deliberatione Concordata statuimus, quòd in provisionibus, quas personis quibusvis Regni Franciæ ac Delphinatus & Comitatus Diensis & Valentinensis de Beneficiis

vacantibus, seu certo modo vacaturis per Nos & Successores nostros & Sedem prædictam, etiam motu proprio, etiam promotis ad Ecclesias Cathedrales & Metropolitanas & Monasteria, (ut obtenta per eos beneficia retinere possint) fieri contingeret, illorum verus annuus per florenos aut ducatos auri de camera, aut libras Turonenses, seu alterius monetæ valor secundùm communem æstimationem exprimi deberet: alioquin gratiæ ipsæ essent ipso jure nullæ.

Cùm autem (sicut accepimus) contingeret personas Regni & Delphinatus ac Comitatus hujusmodi vacatione beneficiorum in locis remotis Regni ac Delphinatus & Comitatus eorumdem, per obitum pro tempore vacantia intellecta, eorum veri valoris notitiam habere non posse; & veri valoris hujusmodi notitiâ nō habitâ ad illa à Romano Pontifice impetrandum, celerem Nuntium ad Sedem prædictam destinare, & signaturam supplicationis super illorum impetratione cum facultate verum annuum valorem beneficiorū hujusmodi in literarum super hujusmodi supplicationis expeditione augendi obtinere, & ad effectum possessionem beneficiorum hujusmodi assequendi literas super hujusmodi impetrationibus, cum minus vera valoris beneficiorum eorumdem expressione expedire, & absque eorum culpa diligentia & expensis pro impetratione hujusmodi obtinenda factis, & gratia eis à no-

bis concessa & illius effectu frustrari, ac per posteriores (qui nullâ adhibitâ diligentiâ, cum expressione veri valoris, eadem beneficia à Sede prædicta impetrarunt) excludi ac desuper propterea molestari.

Nos qui subditorum nostrorum commoda libenter procuramus, ac eos à litibus & expensis, quantum cum Domino possumus, relevamus, motu proprio ac ex certa nostra scientia ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, statuimus & ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus impetrantes beneficia in Regno, Delphinatu & Comitatu prædictis per obitum dumtaxat vacantia, si verum annuum valorem beneficiorum in literis Apostolicis quæ super dictis beneficiis expeditæ fuerint, non expresserint, infra annum à die datæ literarum earumdem computandum, valorem ipsum malè expressum corrigi per Officiales, (ad quos expeditio literarum hujusmodi pertinet, & correctiones literarum earumdem fieri consueverunt) petere: ipsique Officiales ipsarum literarum expeditioni præsidentes, ad eorumdem impetrantium simplicem petitionem, valorem ipsorum ad verum annuum valorem juxta petentium voluntatem in eisdem literis reducere & corrigere, ipsique impetrantes pro augmento valoris expressi dumtaxat annatam Cameræ Apostolicæ solvere debeant & teneantur: Decernentes quascumque impetrationes po-

steriores de dictis beneficiis, ratione non expressionis veri valoris hujusmodi infra dictum annum factas, nullius roboris vel momenti esse & pro infectis haberi debere.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo, sexto-decimo Calendas Octobris, Pontificatus nostri anno quarto.

DE REGISTRATIONE Concordatorum in Curiis facienda.

QUocirca dilectis & fidelibus Consiliariis Curias nostras Parlamenti tenentibus, nec-non Seneschallis, Baillivis, Præpositis, aliisque Justitiariis & Officiariis nostris harũ serie mandamus & injungimus, quatenus præsentium tenorem suis in registris registrent, ut si pro rebus & negotiis in dies occurrẽtibus, illis quis egere habuerit, ex dictis registris illas

extrahere possit, & valeat. Cui extracto debito modo facto talem fidem haberi volumus, ac si prædictarum Bullarum originale exhiberent. Nam sic fieri volumus, & quatenùs opus esset, ex nostra certa scientia & potestatis plenitudine ita fore ordinamus. Datum Ambasiæ die duodecima mensis Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo decimo-octavo, & Regni nostri quarto.

Sur le reply est écrit, *Per Regem*, ainsi signé Robertet; & seellé à double queüe de cire jaune.

DE REGIA FACULTATE primum mensem Graduatis debitum nominandi.

FRanciscus Dei gratia Francorum Rex, Mediolani Dux, & Genuæ Dominus. Cùm superioribus diebus certa iniverimus Concordata cum sanctissimo Domino nostro Papa Leone decimo, quibus inter cætera ordinatur, quatenus beneficia vacantia primo mense post publicationem illorum, afficiantur Graduatis simplicibus.

Verùm cum ex diversitate temporum quibus jam dicta Concordata publicata in Parlamentis nostris fuere, dictorum mensium diversitas confusionem litium educatricem generare verisimiliter potuisset,

fuisset. Nos igitur, ut dictæ confusioni obicem apponeremus, à jam dicto Domino sanctissimo Domino nostro Papa literas Apostolicas obtinuimus, quarum tenor de verbo ad verbum inferiùs describitur, quibus permissum & concessum est illum primum mensem exprimere nobis ac nominare licere.

Ea propter facultatem nobis à Sede Apostolica prędicta concessam insequentes, considerantesque dicta Concordata in Curia nostra Parlamenti Parisius in mense Martij ultimò præteriti fuisse publicata; mensem præteritum Aprilis dictam publicationem immediatè sequentem, pro proximo mense eligimus & nominamus: Ex cujus initio ordo & computatio sequentium mensium, ut qui menses Graduatis simplicibus nec-non Graduatis nominatis, ac ordinariis Collatoribus spectant, sciant, & juxta illorum ordinem beneficiis in illis vacantibus provideatur, tenorem dictorum Concordatorum insequendo, nullo habito respectu ad tempus publicationis eorumdem Concordatorum aliis Curiis nostris Parlamenti factæ.

Quo circa dilectis & fidelibus Consiliariis nostris Parlamenta Parisius, Tolosæ, Burdegalæ, Rothòmagi, Divione, Gratianopoli tenentibus: nec-non cæteris nostris Justiciariis & Officiariis mandamus & injungimus, quatenus has præsentes literas nostras publicare habeânt, nec-non suis registris registrare,

ut nemo ignorantiæ causam prætendere possit, aut valeat; & juxta tenorem jam dictæ facultatis nobis concessæ, & declarationis, per nos factæ, processus judicare habeant. Quia sic fieri volumus, & ita nobis placet, non obstantibus quibuscumque in contrarium facientibus.

Sequitur tenor dictarum literarum Apostolicarum.

LEo Episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Francisco Francorum Regi Christianissimo, salutem & Apostolicam Benedictionem. Dudum siquidem inter alia, cum irritantis appositione decreti, statuimus & ordinavimus quòd ex tunc de cætero occurrentibus Ecclesiarum Cathedralium etiam Metropolitanarum ac Monasteriorum in Regno Franciæ, & Delphinatu, ac Comitatu Diensi & Valentinensi consistentium vacationibus: dilecti filij Ecclesiarum Capitula, & Monasteriorum conventus, ad Electiones seu Postulationes futurorum Archiepiscoporum, Episcoporum, ac Abbatum Ecclesiarum & Monasteriorum vacantium pro tempore hujusmodi procedere non valerent: sed Majestas tua ad Ecclesias & Monasteria hujusmodi sic vacantia, infra certum tunc expressi temporis spatium, nobis & pro tempore existenti Romano Pontifici personas idoneas, certo tunc expresso modo qualificatas, ad eandem nomina-

tionem per nos & Romanum Pontificem hujusmodi Ecclesiis, & Monasteriis eisdem præficiendas, nominare valeret: proüt in nostris inde confectis literis (in quibus inter alia, quod primo mense post earumdem literarum acceptationem & publicationem ordinarij Collatores, Dignitates, Personatus, Administrationes & Officia,ad eorum Collationem, Provisionem, Nominationem, Præsentationem, seu quamvis aliam dispositionem spectantia: Graduatis simplicibus sub certis modo & forma tunc expressis conferre, & de illis etiam providere deberent (caveatur) pleniùs continetur. Cùm autem, sicut accepimus, propter diversa tribunalia plurium Parlamentorum in Regnò, Delphinatu, & Comitatu prædictis consistentia, in quibus literas & in eis constitutas & expressas Constitutiones publicari & acceptari diversis temporibus propter locorum distantiam oportet: super primo mense (qui ordinariis Collatoribus ad conferendum Graduatis conceditur) quis sit, plures lites & dispendia partium super hoc exoriti contingere possit; nos litibus & dispendiis hujusmodi pro nostri pastoralis officij debito obviare volentes; & ne quis mensis sit,deinceps hujusmodi dubitari aut hæsitari contingat, Majestati tuæ, ut publicationem & acceptationem literarum Concordatorum hujusmodi, primum mensem hujusmodi, quis sit exprimere & nominare possit & valeat, mo-

tu proprio, & ex nostra certa scientia, autoritate Apostolicâ, tenore præsentium licentiam & facultatem concedimus, pariterque indulgemus: non obstantibus omnibus quæ in eisdem literis voluimus non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1518. xvij. Cal. Julij, Pontificatus nostri anno vj. Sic signatum supra plicam, Ja. Questemberg.

In testimonium quorum, his præsentibus sigillum nostrum duximus apponendum. Datum Baugiaci die 5. mensis Octobr. anno Domini 1518. & Regni nostri quarto. Per Regem, Gedoin. Lecta, publicata, & registrata, Tholosæ in Parlamento 22. die Novembris, Anno Domini millesimo quingentesimo decimo-octavo, Michaelis.

DE POENA TEMERE venientium contra hujusmodi Concordata.

FRanciscus Dei gratia Francorum Rex, Mediolani Dux, & Genuæ Dominus, universis præsentes literas inspecturis, salutem. Cùm pro corroboratione nec-non observatione decretorum Concordati per nos cum sanctissimo Do-

mino noſtro Papa Leone decimo initi, neceſſarium ac utile foret, ut à ſancta Sede Apoſtolica illius Concordati Protectores conſtitueremur, ut utroque mucrone inſtitutis Concordatorum non parentes punirentur: Literas Apoſtolicas à jam dicta Sede Apoſtolica obtinuimus, quarum tenor inferiùs deſcribitur, quibus illorum Concordatorum protectio nobis conceſſa eſt. Quocirca dilectis & fidelibus Conſiliariis noſtris Parlamenta noſtra Pariſius, Toloſæ, Burdegalæ, Rothomagi, Divione & Gratianopoli tenentibus, nec-non cæteris noſtris Juſticiariis & Officiariis mandamus & injungimus, quatenus, juxta facultatem nobis conceſſam, eorum Concordatorum infractores pœnis legitimis afficiant: Et ea quæ in contrarium dictorum Concordatorum attentaverint, & in priſtinum ſtatum reducant ſeu reduci faciant; compeſcendo compeſcendos, omnibus viis rationabilibus & debitis: Et ut nemo jam dictæ noſtræ Protectionis ignorantiam prætendere valeat, eas præſentes publicare, & in regiſtris ſuis regiſtrare faciant indilatè; quoniam nobis ſic placet, & ita fieri volumus, non obſtantibus quibuſcumque in contrarium facientibus.

DE PROTECTIONE Concordatorum Franciæ Regibus concessa.

LEo Episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo Filio Francisco Francorum Regi Christianissimo, salutem & Apostolicam benedictionem. Dudum siquidem inter alia, cum irritantis appositione decreti, statuimus & ordinavimus, quod ex tunc de cætero occurrentibus Ecclesiarum Cathedralium etiã Metropolitanarum ac Monasteriorum in Regno Franciæ, & Delphinatu, ac Comitatu Diensi & Valentinẽsi consistentium vacationibus: dilecti filij Ecclesiarum Capitula, & Monasteriorum Conventus ad electiones seu postulationes futurorum Archiepiscoporum, Episcoporum, ac Abbatum, Ecclesiarum & Monasteriorum vacantium pro tempore hujusmodi procedere non valerent, sed Majestas tua ad Ecclesias & Monasteria hujusmodi sic vacantia intra certum tunc expressi temporis spatium, & nobis & pro tempore existenti Romano Pontifici personas idoneas certo tunc expresso modo qualificatas, ad eamdem nominationem per nos & Romanum Pontificem hujusmodi Ecclesiis & Monasteriis eisdem præficiendas

nominare valeret : proüt in nostris inde confectis literis (in quibus Majestati tuæ, & pro tempore existenti Francorum Regi, in virtute sanctæ obedientiæ, quod per te vel alium, seu alios in dignitate Ecclesiastica constitutos easdem literas, ac omnia & singula in eisdem contenta, quando & quoties opus foret, publicari & inviolabiliter observari faceret, mandavimus) pleniùs continetur. Cum autem, sicut accepimus, nonnulli Regni, Delphinatus & Comitatus prædictorum, & à quorum cordibus Dei timor abest, literas hujusmodi & per eas editas Constitutiones, & in eis contenta plenè acceptare recusent, & illis non sine spiritu blasphemiæ, & censurarum in eis contentarum incursu, verbo & opere si possent contravenire contendant. Nos ea quæ tantâ maturitate, consilio & sacri tunc vigentis Lateranensis Concilij approbatione discussa, statuta, ordinata, facta & concessa sunt, ut inviolabiliter & inconcussè, proüt par est, observentur, pro nostri Pastoralis officij debito providere volentes, quanquam, aliis literis nostris temerariis ausibus contravenire nitentibus occurrerimus ; eorumque ora obstruxerimus, motu proprio, & ex nostra certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, cùm deceat sæcularem potestatem, præsertim linguam, Ecclesiasticam juvare potestatem, in his præsertim quæ animarum salutem concernunt, Majestatem tuam, & pro tem-

pore exiſtentem Francorum Regem, literarum prædictarum, ac per eas editarum Conſtitutionum, & omnium ac ſingulorum in eis contentorum legitimos protectores, defenſores, & conſervatores: nec-non quorumvis adverſus illas, & in eis contenta venire tentantium cujuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, conditionis vel nobilitatis exiſtentium, ac quacumque mundana dignitate fulgentium, inviſtiſſimos oppugnatores autoritate Apoſtolicâ tenore præſentium conſtituimus & deputamus, non obſtantibus omnibus quæ in dictis literis voluimus non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ 1518. xvij. Calendas Julij, Pontificatûs noſtri anno ſexto. Sic ſignatum ſub plica. Joan. Sadoletus, & ſupra plicam, Ja. Queſtemberg.

In teſtimonium quorum, his præſentibus ſigillum noſtrum duximus apponendum. Datum Baugiaci die 25. menſis Octobris anno Domini 1518. & Regni noſtri quarto. Per Regem. Gedoyn.

APPENDIX
AD
CONCORDATA GALLICA: DE PRÆLATIONE PROFESSORUM, SEU DOCTORUM, PARISIIS PROFITENTIUM IN JURE NOMINATIONIS.

EX EDICTO HENRICI IV. APUD TRAVERSIACUM, Menſe Maio, anno 1595. editi.

ARTICULUS IV.

Les Docteurs, Bacheliers, & Licentiez en Theologie, & Droit Canon nommez par les Vniverſités de noſtre Royaume, qui auront par l'eſpace de 3. ans fait lecture publique en l'une d'icelles Facultés, ou preſché par ledit temps és Egliſes ſituées dans les Villes murées de ceſtuy noſtre Royaume, ſeront preferez aux Benefices vacquans és mois de

Ianvier & Iuillet, à tous autres Graduez plus anciens nommez pour estre maintenus en la possession desdits benefices.

ARTICULUS V.

Et pour les Maistres és Arts nommez par les Vniversités, qui ont fait un Cours en Theologie par trois ans, ou regenté l'espace de cinq ans, en l'une des premieres Classes és Colleges des Vniversitez fameuses, joüiront du mesme privilege & preference, Et en cas de concurrence desdits Docteurs, Bacheliers en Theologie, Licentiez, & Maistres és Arts: Les Docteurs seront preferez aux Bacheliers, les Bacheliers en Theologie aux Licentiez en Droit Canon, & les Licentiez en Droit Canon aux Bacheliers en Droit Canon, & Maistres és Arts.

Hujus edicti, summa in hac parte æquitas erat: Etenim ex Pragmaticæ Sanctionis & Concordatorum mente, Theologici & Canonici Studiorum præcipuè ratio habebatur, earum nempe Artium peritiæ, quæ Ordinis Ecclesiastici viris maximè necessariæ sunt. Extat Tom. I. Collectionis Actorum ad Clerum Gallicum pertinentium. Sed generalium Cleri Syndicorum sive Agentium incuriâ, sive quòd non omni ex parte Ordini sacro arrideret Edictum in acta relatum non fuisse dicitur. Verùm ex

eo ansam arripuerunt qui Academiæ Parisiensis res curabant, Privilegium quod eo edicto publicis Theologiæ, & Juris Canonici, ac Philosophiæ Professoribus, itemque Concionatoribus triennalibus, eisque qui Rhetoricam per quinquennium docuissent, in genere concedebatur: id Magistris ac Professoribus suis ab eodem Rege impetrandi, statutis ejusdem Universitatis Reformatis insertum, inter Articulos ad Artium Facultatem pertinentes, quibus admixta sunt, tam in ipsa Reformatione, quàm in ejus Appendice biennio post adjecta, quæcumque ad corpus totius Academiæ, ac generalem ejus administrationem spectare videbantur. Hæc statuta Senatus Parisiensis decreto suo rata esse, ac servari sanxit die 3. Septembris anno 1598. Articuli verò antè memorati, in gratiam publicè Parisiis editi per septennium docentium, tenor est ejusmodi.

ARTICULUS LIV.

Vt plures ad Docendum invitentur, magistri artium, qui per septennium continuum absque intermißione & citra fraudem, in celebri Collegio publicè Docuerint, præferantur omnibus Graduatis, in Iure Nominationis, exceptis Doctoribus in Sacra Theologia tantùm.

Secundum hæc, cæteris Graduatis anteponi per Senatusconsulta cœperunt.

qui Lutetiæ per septem annos publicè docuissent. Verùm, quoniam Magni Consilij Patres, ejus Privilegij rationem non habebant : Academia Rescriptum Regium ad eos obtinuit, quo jus illud solis Professoribus anteà indultum, ad Gymnasiarchas quoque Parisienses productum est. Id autem rescriptum in Consilij acta est relatum 7. Augusti anno 1648. His verbis.

EXTRAIT DES REGISTRES du grand Conseil du Roy.

SUr la Requeste presentée au Conseil le 1. jour d'Aoust 1648. par les Recteur, Doyens, & Procureurs, Regents & Supposts de l'Université de Paris, tendante à fin que les Lettres de Declaration du Roy à eux accordées, concernantes les Droits & Privileges des Graduez soient enregistrées au Greffe dudit Conseil pour joüir par eux du contenu en icelles selon leur forme & teneur. Veu par le Conseil ladite Requeste, lesdites Lettres du 27. Juin 1648. par lesquelles le Roy ordonne qu'en toutes causes qui se trouveront poursuivies audit Conseil, où il s'agira des Droits & Privileges des Graduez, que les Regents qui auront enseigné sept ans durant, en un College celebre, & les Principaux, soient preferez aux autres, quoy que plus anciens, à la reserve des Docteurs en

Theologie, conformément aux Articles des Statuts de la Reformation de ladite Université, que sa Majesté veut & entend estre exactement observez és causes meües & à mouvoir, sans y apporter aucune difficulté, en sorte qu'il n'y ait, ny puisse avoir dorénavant contrarieté aux Jugemens & Arrests que le Conseil pourra rendre, avec ceux du Parlement; Extraits des Statuts de ladite Université de Paris és Articles 1. 4. & 17. concernant la reformation & rétablissement de l'ancienne discipline en ladite Université, par lesquels les Maistres és Arts qui auront enseigné pendant sept ans en un College celebre de ladite Université, seront preferables à tous autres Graduez, excepté les Docteurs en Theologie, du 3. Septembre 1598. Arrest du Parlement de Paris, par lequel auroit esté ordonné, que lesdits Articles seront enregistrez pour estre gardez & observez selon leur forme & teneur du 3. Septembre 1598. Autres Articles de ladite Université concernans la reformation d'icelle, enregistrez audit Parlement le 26. Septembre 1600. Conclusions du Procureur General du Roy. LE CONSEIL a ordonné & ordonne que lesdites Lettres seront enregistrées au Greffe dudit Conseil, pour joüir par les impetrans de l'effet & contenu en icelles, selon leur forme & teneur, à la charge que lesdites Lettres n'auront lieu que pour les Nominations qui seront faites à l'avenir, &

que pour joüir de la grace d'icelles, lesdits Maistres és Arts seront tenus regenter pendant sept années és Colleges esquels il y aura exercice public de Grammaire, Rhetorique, & Philosophie, ou d'avoir enseigné pendant ledit temps és écoles publiques; ou exercé la Charge de Principal pendant ledit temps és Colleges où se feront lesdits Exercices; & que sur le certificat des Principaux des Colleges où ils auront regenté, ils prendront acte du Recteur de l'Université, qui sera enregistré au Greffe dudit Conseil sans frais, à peine par lesdits Graduez de dechéance de leurs droits; Le present Arrest a esté mis au Greffe du Conseil, monstré au Procureur General du Roy, & prononcé à Paris le séptiéme jour d'Aoust 1648. Signé, HERBIN.

IVRIS REGALIÆ

BREVIS NOTITIA.

Regaliorum Privilegia & Iura, ex D. Arnulfi Ruzæi tractatu summatim excerpta.

1. SEdes de Iure & de facto debet esse repleta, aliàs succedit Regaliæ apertura. *Vide Probum quæst.* 1. 3. *& seqq. q.* 26.

2. Donec Regalia suum plenariè fuerit sortita effectum, ad Regem redit, per quascumque manus ambulaverit. *Vide Prob. q.* 48.

3. Beneficium quocumque tempore Commendatum cadit in Regalia. *Prob. q.* 20.

4. Regalia in arca retenta: Primo non suffragatur, nec secundo Regalistæ refragatur.

5. Impetrans ab ordinario, si lite pendente decesserit, vel cesserit: Regalista in vice, iure, & emolumentis Beneficij ponitur, perinde ac si impedimentum fuisset nullum.

6. Regalistam non impedit Capitulum, quod tenetur illum recipere, esto

quod Capitulo de injustitia & defectu tituli appareat. *Vide Prob. qu. 36.*

7. Regalia est favorabilis & gratiosa, non requirens expressionem qualitatum impetrantis, quæ movent Principem ad concedendum, vel non illico concedendum.

8. Beneficium licèt in prima fundatione Ecclesiæ Cathedralis non fuerit erectum, sed posteà institutum, cadit in Regalia.

9. Beneficia in Regalia existentia, Papa jure Præventionis non confert.

10. Beneficia ante juramentum fidelitatis præstitum vacantia, etiam post datam administrationem, sunt sub Regalia.

11. Jus Regaliæ per Regem remitti potest.

12. Rex apertâ Regaliâ delinquentium Beneficia conferre potest, non expectatâ privationis sententiâ.

13. Per promotionem Episcopi ad Cardinalatum aperta est Regalia. *Prob. q. 7.*

14. Promotio ad Papatum Regaliæ operatur aperturam.

15. Regalia extenditur ad Matricularias, & alia inferiora Beneficia. *Vide Prob. qu. 9. & seqq.*

16. Jura Regaliorum non possunt transmitti, tanquam Coronæ incorporata & annexa.

17. Collationes Regaliæ debent fieri sub vera data, non sub retroactiva vel antidata.

18. Dispensatio electi confirmati, ut priora retinere possit Beneficia, non impedit Regaliæ aperturam; esto quod ante tempus de consecrandis, se consecrari fecerit.

19. Regalista duplicato potest uti titulo ad jus suum confirmandum.

20. Excommunicato denunciato si facta est Beneficij collatio, apertâ Regaliâ, Rex jure Regaliæ Beneficium illud potest conferre.

21. Per acceptationem secundæ Præbendæ vacat prima Præbenda in Regalia collata, & ad Regem revertitur. *Prob. qu.* 8.

22. Si ante aperturam Regaliæ Beneficium vacat, & tempore aperturæ Regaliæ adhuc vacans reperitur, Rex jure Regaliæ confert. *Prob. q.* 14. 17. 22. 24.

23. Decretum de triennali possessore, neque in possessorio, neque in petitorio molestando, non habet locum in Regalia.

24. Jure Regaliæ Præbenda Ecclesiæ Cathedralis confertur minori 14. annis.

25. Dispensatio Papæ super incompatibilibus obtinendis, in præjudicium Regaliæ nihil facit.

26. Cognitio & determinatio collationum jure Regaliæ factarum, ad Curiam Parlamenti spectat privativè. *Prob. q.* 40.

27. Rex etiam per concessionem clau-

ſulam Decreti irritantis continentem, non concedit Delfino poteſtatem conferendi Beneficia, quo minùs ejus proviſio ſit valida.

28. Rex apertâ Regaliâ, jure Regaliæ confert Præbendam unitam, vel ſuppreſſam.

29. Regaliſta non tenetur facere mentionem de Beneficiis aliàs jure Regaliæ obtentis.

30. Rex apertâ Regaliâ facit fructus ſuos à radice pendentes, nec ſtare tenetur colonis per Prælatum defunctum poſitis.

31. Conſtitutiones Apoſtolicæ Eccleſiarumque ſtatuta non aſtringunt Regem, quin poſſit uti & frui jure Regaliæ pro libito voluntatis.

32. Reſignatio facta in favorem certæ perſonæ & non aliàs, non facit quo minùs Rex apertâ Regaliâ, alteri conferre poſſit.

33. Collatio Regis poteſt ſub conditione fieri, quando ignoratur, quo tempore vacatio occurrit.

34. In tranſlatione Epiſcoporum vel Archiepiſcoporum non cenſetur aperta Regalia, niſi à die præſtiti conſenſus tranſlati.

35. Regalia an dicatur aperta per feloniam, aut apertam rebellionem in Principem per Prælatum factam.

36. Regalia aperta ſemper durat, donec Prælatus actualiter juramentum fidelitatis Regi præſtiterit: quod

etiam præstat Tutori, si Rex in infantia constitutus sit.

37. Rex recipit fidelitatis juramentum per suos Ambasiatores in Curia Romana existentes, à Prælatis in Curia provisis. *Prob. q. 39.*

38. Licet in Regalia patientia, seu Regis sufferentia, homagio & fidelitati æquipolleat, & quoad fructus percipiendos prosit Prælatos, non tamen quoad Beneficiorum collationes in eodem prodest.

39 Rex apertâ Regaliâ omnia Beneficia ad Collationem dignitatis existentia, etiam extra civitatem consistentia, exceptis Ecclesiis, Parochialibus confert. *Prob. d. q. 9. &c.*

40. Rex jure Regaliæ confert Ecclesias Parochiales Præbendis annexas.

41. Per Translationem Episcopi ad alium Episcopatum, proût per Episcopi obitum, aperitur Regalia.

42. Beneficia in Regalia non possunt impetrari nisi à triginta annis citra.

43. Fidelitas & homagium etiam de expressa Regis voluntate, per Procuratorem Prælati facta, non impediunt quo minùs Beneficia dicantur vacare in Regalia.

44. Apertâ Regaliâ, Collatio Papæ medio resignationis facta, est nulla.

45. Appositio sigilli Regij, & subscriptio Secretarij in secunda collatione non obest collationi primæ jure Regaliæ obtentæ, licèt illa non fuerit sigillata,

aut in scriptis redacta.

46. Concursus duarum collationum jure Regaliæ eadem die factarum, non operatur nullitatem illius quæ primo loco reperietur facta. *Prob. q.* 28.

47. Nominatio à Rege ex privilegio facta Episcopo, non facit quo minùs Rex, apertâ deinde Regaliâ, jure Regaliæ conferre possit.

48. Indultum Apostolicum de non consecrandis Episcopis infra tempus Juris, non facit quò minùs eo lapso tempore, beneficia vacent in Regalia.

49. Rex jure Regaliæ conferens, naturam & qualitatem Beneficiorum in fundatione appositas sequi tenetur.

50. Omissio narrationis defectûs natalium in Collatione jure Regaliæ facta, non facit quod collatio sit nulla, si super hoc impetrans prius dispensatus reperitur.

51. Capellanias & alia simplicia Beneficia in Hospitalibus existentia, Rex jure Regaliæ confert.

52. Beneficia ad Decanum & Capitulum, ac Archidiaconum, sive conjunctim, sive divisim spectantia, non comprehenduntur sub jure Regaliæ; sed tantùm illa quæ ad Episcopum Sede vacante spectant.

53. Apertâ Regaliâ, an Rex pensionem super fructibus Episcopalis dignitatis reservatam solvere teneatur.

54. Receptores, & alij Officiarij, Regaliâ durante, deputati, non alienant

animalia, & alia mobilia in locis dignitatum existentia.

55. Custodes Regaliorum Sede vacante Decimas autoritate Regis recipere non possunt, sed illas successori reservare tenentur.

56. Custodes Regaliorum, durante Regaliâ, non possunt arbores cæduas cædere, neque vivaria Prælaturæ piscari.

57. Rex, durante Regaliâ, non tenetur præstare quæ ministrare consuevit Episcopus.

58. Ut Prælatus, post præstitum fidelitatis juramentum, uti temporalitate & Beneficia conferre possit, requiritur quod actualis & realis fiat traditio temporalitatis per Officiarios ad dictam temporalitatem regendam deputatos; nec sufficit quod levetur manus Regis per gentes Computorum.

59. Rex non tenetur electum confirmatum non consecratum admittere ad fidelitatis juramentum.

Summa quæstionum LXIII. circa ius Regaliæ.

Per Phil. Probum editarum, Privilegiisque dicti juris Regaliæ, pro illius ampliori elucidatione adjuncta um.

1. Triplex est Regaliæ species.
2. Quibus rationibus, causis & mediis, jus Regaliæ ad Regem Christianissimum dicatur pertinere.
3. Regalia quando dicatur aperta, ut Rex jure Regaliæ possit Beneficia & dignitates conferre.
4. Regalia an dicatur aperta per vacationem per contractum Matrimonij carnalis causatam.
5. An per Resignationem simplicem, vel causa permutationis factam, etiam aperiatur Regalia.
6. Religionis ingressus, an Episcopatus vacationem, & ex consequenti Regaliæ aperturam operetur.
7. Vacatio Episcopatus, an per assumptionem Cardinalatus fiat, an etiam ex consequenti Regalia aperiatur.
8. An per cap. *de multa*, & extravag. *execrabilis*, modus vacationis causetur, medio cujus Regalia aperiatur.
9. Quæ Beneficia Rex jure Regaliæ possit conferre.

10. Parochiales Ecclesias, an Rex jure Regaliæ conferat.

11. An etiam vicarias perpetuas.

12. Rex an jure Regaliæ Beneficia ad Episcopi & sui Capituli dispositionem plenariam spectantia possit conferre.

13. De Beneficiis quæ Episcopus, & suæ Ecclesiæ Capitulum, alternis vicibus habent conferre, an Rex jure Regaliæ possit disponere.

14. Beneficia quæ durante apertura Regaliæ reperiuntur vacare, & ad Episcopum jure devoluto pertinere, an Rex jure Regaliæ conferre possit.

15. Devolutio in Beneficiis juri Regaliæ affectis an locum obtineat.

16. Devolutio, an vires obtineat, in beneficiis ad quamvis dispositionem Regis, alio medio quàm jure Regaliæ, spectantibus.

17. Rex an jure Regaliæ solùm possit conferre Beneficia, quæ durante Regaliâ, vel apertâ illâ, vacaverunt.

18. An eo jure Beneficia ad Episcopi dispositionem ratione unius Episcopatus factæ pertinentia, Rex conferre valeat.

19. Beneficia jure Regaliæ conferenda, an Rex possit commendare.

20. Beneficium Regaliæ affectum, si tempore apertæ Regaliæ reperiatur commendatum, an Rex tanquam vacans possit conferre.

21. Beneficia apertâ Regaliâ vacantia, aliàs Graduatis nominatis affecta, an Rex aliis quàm prædictis conferre possit.

22. Collationes jure Regaliæ, illa causa de beneficiis ante aperturam illius, & quæ illa durante vacantia fuerunt factæ, an viribus subsistant.

23. A quo tempore currere incipiant 30. anni, ad jure Regaliæ conferendum dati.

24. Beneficia quæ ante aperturam Regaliæ vacaverunt, eáque adhuc apertâ reperiuntur vacantia, an Rex jure Regaliæ conferre valeat.

25. Beneficia quæ apertâ Regaliâ reperiuntur litigiosa, an Rex jure Regaliæ conferre valeat.

26. Beneficia, quando de facto vacare dicantur.

27. Beneficium ante apertam Regaliam jure ordinario collatum, cujus possessio tempore aperturæ non est apprehensa, an Rex jure Regaliæ possit conferre.

28. Si plures in data concurrant Regalistæ, quis illorum debeat victoriam obtinere.

29. Collatio jure Regaliæ facta, an ad ejus effectum requirat quòd virtute illius apprehendatur beneficij possessio, esto quod virtute alterius tituli fuerit apprehensa.

30. Beneficium jure Regaliæ collatum si efficiatur litigiosum, & pendente litigio, Regalista moriatur, vel cedat, an Rex jure Regaliæ possit illud conferre.

31. Collatio dignitatis jure Regaliæ facta

facta non Canonico præbendato, vel ad effectum creato, an viribus subsistat.

32. Beneficia pensionario Episcopatus ad conferendum reservata, an Rex jure Rgaliæ possit conferre.

33. Quid agendum, quando Regalista ad alterius Regalistæ commodum vult Beneficio litigioso cedere.

34. Rex an possit admittere Resignationes Beneficiorum in Regalia vacantium.

35. Collatio Beneficij jure Regaliæ non regnicolæ facta, an viribus subsistat.

36. An Decanus, & Capitulum, Regalistam recipere teneantur.

37. Quid in executoriali provisionis Regalistæ debeat contineri.

38. Rex, an jure Regaliæ Beneficia per Vicarium possit conferre.

39. Juramentum fidelitatis per Procuratorem Episcopi, & in manibus Procuratoris Regis, an possit præstari?

40. Curia Parlamenti Parisiensis an privativè de validitate & invaliditate collationum jure Regaliæ factarum cognoscat.

41. Petitio Regalistæ qualiter debeat formari.

42. Defensiones adversarij Regalistæ, quomodo debeant fieri.

43. Sequestratio an locum habeat in instantia medio collationis jure Regaliæ factæ intentata.

Q

44. Cui recredentia, vel ſtatus, an Regaliſtæ, vel ejus adverſario, fieri debeat.

45. Status, vel recredentia, an Regaliſtæ fieri debeat, adverſario cedente, vel decedente.

46. Forma Arreſti pro Regaliſta, quibus verbis ſoleat fieri.

47. Quomodo Arreſtum contra Regaliſtam ſoleat confici.

48. Regaliſta an ſine Regis, vel ejus Procuratoris generalis conſenſu, cum ſuo collitigante effectualiter poſſit concordare.

49. Quis tempore apertæ Regaliæ fructus dignitatis Epiſcopalis faciat ſuos.

50. Quid contineatur appellatione hujuſmodi fructuum.

51. An comprehendantur fructus, quos Epiſcopus de Beneficiis litigioſis percipit.

52. An his temporibus, Rex prędictos fructus percipiat.

53. Regalia quando dicatur clauſa.

54. An per ſolam ſufferentiam claudatur illa.

55. Jus Regaliæ an cum communi jure conveniat, vel ab eo diſcordet.

56. An Jus illud naturam juris Patronatus habeat.

57. Secundum quod jus inſtantia Regaliæ debeat terminari.

58. Si in materia Regaliæ reperiantur diverſa jura, quod illorum erit obſervandum.

59. Quid forma provisionis jure Regaliæ factæ, continere debeat

60. Omnes Archiepiſcopatus,& Epiſcopatus Regni Franciæ, an ſint affecti Regaliæ juri.

61. Quæ ſint cauſæ, quod omnes non ei juri ſubſint.

62. Aliæ dignitates Eccleſiaſticæ, ab Archiepiſcopatibus, & Epiſcopatibus, quare non ſubſint juri Regaliæ.

63. Omnes Archiepiſcopatus & Epiſcopatus ſub Regalia exiſtentes, an ſint intra fines ſupremæ Parlamenti Pariſienſis Curiæ.

Senatus Pariſienſis Decretum de jure Regaliæ in omnibus Regni Eccleſiis Regi competente, ann. 1608.

Extrait des Regiſtres du Parlement.

ENtre M. Claude Girandon & Iacques Laynet, demandeurs en Regale d'une part, & M. Iean Mermet & André de Sauſea, pourveus du Doyenné de l'Egliſe S. Iean Baptiſte de Bellay en Breſſe; Sçavoir eſt Mermet par pretenduë election de l'Eveſque & Chapitre d'icelle Egliſe, & Sauſea par ſignature du Pape, defendeurs, d'autre part: Aprés que Montreüiel, Dolé, & Mauguin, Avocats des parties, ont eſté ouys, & Servin pour le Procureur general du Roy: la Cour a declaré & declare le Roy avoir droit de Regale en l'Egliſe S. Iean de Bellay, comme en toutes autres de ſon Royaume; a fait inhibitions & defenſes aux Avocats & Procureurs de faire aucunes propoſitions au contraire: Et neanmoins ſur la demande en Re-

gale de la partie de Montreüil, a mis & met les parties hors de Cour & de procez, & sur l'appel & premiere demande en Regale, en viendront au premier jour. Signé, Voisin.

Constitutio Henrici IV. quâ superioris Senatusconsulti executio suspenditur. ann. 1609.

HEnry par la grace de Dieu, Roy de France & de Navarre: A tous ceux qui ces presentes Lettres verront, Salut. Sur ce qui nous a esté remonstré par les Agens Generaux du Clergé, que plusieurs Beneficiers ayant esté mis en procez sous pretexte des provisions en Regale, par nous octroyées és Eglises où nous n'avions point jouy dudit droict: Sur les plaintes qui nous avoient esté faites, de ce qu'on les poursuivoit en nostre Cour de Parlement de Paris, au prejudice de nostre Edict de l'an 1606. nous aurions évoqué toutes lesdites instances, & icelles retenuës en nostre Conseil, A cause que nostre Cour de Parlement de Paris, avoit donné Arrest contraire aprés la verifi-

cation de noſtredit Edict : Et cependant plusieurs parties demeurent inutilement & à grands frais à la ſuite de noſtredit Conſeil , leſquelles deſireroient bien ſe retirer en leurs maiſons, en attendant de pouvoir jouyr du benefice de noſtredit Edit. Nous à ces cauſes, deſirans le ſoulagement de nos ſujets le plus qu'il nous eſt poſſible, auons de noſtre propre mouvement, pleine puiſſance & autorité Rayale, ſurſis, & surſoyons le Iugement de tous leſdits procez & inſtances pour le faict deſdites Regales , pendans & indecis en noſtredit Conſeil, pour le temps d'un an, en attendant que noſtredit Edit du mois de Decembre 1606. & Reglement contenu ſur iceluy pour le faict deſdites Regales, ayent eſté purement verifiez, ſuivant noſtre intention. Et dautant que chacun des particuliers qui ſont parties eſdits procez de Regale, pourront pour leur ſeureté avoir beſoin des preſentes, Nous voulons qu'aux copies d'icelles collationnées par l'un de nos amez & feaux Conſeillers, Notaires & Secretaires, Maiſon & Couronne de France, foy ſoit adjoûtée comme au propre original : Car tel eſt noſtre plaiſir,

Donné à Paris le 26. jour d'Octobre, l'an de Grace 1609. Et de nostre regne le vingt-uniéme. Signé, HENRY. *Par le Roy,* Brulart. *Et seellées du grand seel de cire jaune.*

Privati sive supremi Regis Consilij Decretum eodem pertinens. an. 1638.

Extrait des Registres du Conseil d'Etat.

VEu au Conseil du Roy l'Arrest donné en iceluy le 16. Octobre 1637. sur la Requeste des Agens Generaux du Clergé de France, sur lequel auroit esté ordonné que les Archevesques & Evesques des Provinces de Languedoc, Provence, & Dauphiné, & autres Archevesques & Evesques qui se pretendent exempts du droict de Regale, envoyeroient dans six mois au Greffe dudit Conseil, les Titres & enseignemens, sur lesquels ils fondent leur exemption, pour au rapport du sieur le Bret, Conseiller audit Conseil, leur estre fait droit ainsi que de raison : pendant lequel temps, sa

Majesté auroit sursis toutes contestations, meuës & à mouvoir, sous pretexte dudit droit de Regale, sur lesdits Archeveschez & Eveschez, dont sadite Majesté se seroit reservé la connoissance & à sondit Conseil, & icelle interdite à sa Cour de Parlement de Paris: auquel Arrest la pluspart desdits Archevesques & Evesques n'ont tenu compte de satisfaire, quelques significations qui leur en ayent esté faites; Ce qui est au grand préjudice des particuliers pourveus d'aucuns Benefices aux Dioceses sujets audit droict de Regale, pour raison desquels il y a plusieurs procez & differends, qui demeurent indecis : A quoy estant necessaire de pourvoir, sadite Majesté en son Conseil, pour certaines considerations, a ordonné & ordonne que dans trois mois, pour toutes prefixions & delais, lesdits Archevesques & Evesques des Provinces de Languedoc, Provence, & Dauphiné, & autres Archevesques & Evesques qui se pretendent exempts dudit droict de Regale, envoyeront au Greffe dudit Conseil les Titres & enseignemens sur lesquels ils fondent leurs immunitez & exemp-

tions,

tions, pour le tout veu & examiné par sa Majesté, au rapport dudit sieur le Bret, leur estre pourveu ainsi que de raison, la surseance portée par ledit Arrest du 16. Octobre tenant; & à faute de rapporter par lesdits Archevesques & Evesques lesdits Titres & enseignemens dans ledit temps, & iceluy passé, Sadite Majesté les a dés à present, comme déslors declaré & declare décheus des immunitez & exemptions par eux pretenduës, & ordonné qu'elle pourvoira aux Benefices qui vacqueront ausdits Archeveschez & Eveschez sujets audit droict de Regale, sans qu'il soit besoin d'autre Arrest que le present, lequel sadite Majesté veut estre signifié aux Archevesques & Evesques, à la diligence desdits Agens generaux du Clergé de France. Fait au Conseil d'Etat du Roy tenu à Paris le neuviéme jour de Iuin 1638. Signé, de Bordeaux.

Aliud ejuſdem Conſilij Decretum. ann. 1653.

Extrait des Regiſtres du Conſeil d'Etat.

SVr la Requeſte preſentée au Roy eſtant en ſon Conſeil, par les Agens generaux du Clergé de France, contenant que ſur la queſtion generale de Regale pendante audit Conſeil, au rapport du ſieur Boucherat Maiſtre des Pequeſtes, il eſt intervenu deux Arreſts les 12. Avril & 2. Iuin 1651. par leſquels il eſt ordonné qu'auparavant faire droit ſur les Inſtances & Requeſtes en Regale, dans ſix mois les Scindics des Dioceſes de France rapporteront les titres dont ils entendent ſe ſervir pour l'exemption de ladite Regale, deſquels les Gens de ſa Majeſté au Parlement de Paris auroient communication, pour ſur iceux donner leur avis, & le tout rapporté au Conſeil eſtre fait droit; & fait defenſes de troubler les poſſeſſeurs des Benefices ſcituez au pays de Languedoc, & cependant ſurſis durant leſdits ſix mois le jugement de toutes les In-

stances particulieres de Regale, pendantes tant audit Conseil qu'au Parlement de Paris, avec defenses aux parties d'y faire aucunes procedures. En execution desquels Arrests ayant esté remis plusieurs titres justificatifs de la liberté des Eglises & aneantissement du pretendu droit de Regale és mains dudit sieur Boucherat, Rapporteur desdites instances, il n'a resté que fort peu desdites Eglises qui n'ayent pas satisfait, au moyen des desordres arrivez dans le Royaume, qui ostoient la liberté d'apporter ou envoyer lesdits titres. C'est pourquoy les Supplians sans approbation desdits Arrests du Conseil des douziéme Avril & deuxiéme Iuin mil six cens cinquante-un, en ont obtenu un autre le cinquiéme Decembre audit an, par lequel le delay porté par lesdits Arrests, est prorogé pour trois mois, pendant lequel temps surcis au jugement de toutes les Instances particulieres de Regale, tant au Conseil qu'au Parlement de Paris. En execution duquel dernier Arrest il a encore esté remis plusieurs titres és mains dudit sieur Boucherat pour l'exemption de ladite Regale: En sorte qu'il ne re-

ste qu'à faire son rapport audit Conseil, ce qu'il n'a pu faire, à cause qu'il n'a pas suivy sa Majesté és voyages qui se sont faits toute l'année derniere : & dans le temps que les Supplians esperoient sortir de cette affaire si importante au Clergé, ledit sieur Boucherat est party pour aller par ordre de sa Majesté és Etats de la Province de Languedoc, & par ce moyen les particuliers se trouvent dans l'impossibilité d'avoir Iustice en leurs instances, qui se decident par la question generale qui est preste à juger sur les titres remis par les Dioceses desquels ils ne se peuvent servir : Et cependant les Regalistes font tous leurs efforts pour faire renvoyer tous leurs differends au Parlement de Paris, lequel n'en peut connoistre, puis que toutes les instances de Regale ont esté evoquées au Conseil. Requeroient à ces causes qu'il pleust à sa Majesté ordonner que l'instance generale de la Regale pendante au Conseil sera jugée en presence de sadite Majesté dans six mois, au rapport des sieurs Commissaires qui seront deputez : Et cependant qu'il sera sursis au jugement des Instances particulieres pendantes,

tant au Conseil qu'au Parlement de Paris. VEV *ladite Requeste, signée des Suplians, & de Charlot leur Avocat, lesdits Arrests du Conseil des douziéme Avril, deuxiéme Iuin & cinquiéme Decembre mil six cens cinquante-un. Ouy le rapport, & tout consideré : Le Roy estant en son Conseil, ayant égard à ladite Requeste, A ordonné & ordonne que dans six mois l'instance generale de Regale pendante audit Conseil sera jugée en presence de sadite Majesté, au rapport des Commissaires qui seront deputez. Et cependant sursoiera le jugement des Instances particulieres de Regale pendantes tant audit Conseil qu'au Parlement de Paris. Et ledit temps de six mois passé, à faute de faire juger l'Instance pendante audit Conseil, au rapport du sieur Boucherat Conseiller du Roy en ses Conseils & Maistre des Requestes ordinaire de son Hostel, sera procedé au jugement des Instances particulieres de Regale pendantes audit Conseil. Fait au Conseil d'Etat du Roy, sa Majesté y estant, tenu à Paris le 21. jour d'Avril 1653. Signé,* DE Guenegaud. *Et seellé.*

Aliud ejusdem Consilij Decretum. an. 1654.

Extrait des Registres du Conseil Privé du Roy.

SUr la Requeste presentée au Roy en son Conseil par les Agents generaux du Clergé de France, contenant que sa Majesté a par Arrest de son Conseil du 21. Avril dernier, ordonné que l'instance generale de Regale pendante audit Conseil, sera jugée en presence de sadite Majesté, au rapport des Commissaires qui seront deputez; & cependant sursis le jugement de toutes instances particulieres de Regale, pendantes tant audit Conseil qu'au Parlement de Paris; ce qui n'a pû estre fait, non pas mesmes lesdits Commissaires nommez par sa Majesté, attendu son absence de la Ville de Paris. Et dautant qu'il est important au Clergé de pourvoir aux desordres qui s'introduisent par le jugement des instances particulieres, & de faire nommer des Commissaires pour le jugement de ladite instance generale:

Requeroient à ces causes, qu'il pluſt à ſa Majeſté nommer tels Commiſſaires qu'il luy plaira, pour eſtre procedé au jugement de ladite inſtance generale de Regale en preſence de ſadite Majeſté, conformément audit Arreſt du Conſeil du vingt-uniéme Avril dernier; & cependant ſurſeoir le jugement de toutes inſtances particulieres de Regale, pendantes tant audit Conſeil qu'au Parlement de Paris. Veu ladite Requeſte ſignée des Supplians, & de Charlot Avocat: Ledit Arreſt du Conſeil du 21. *Avril dernier Ouy le rapport du ſieur Boucherat: Et tout conſideré, Le Roy en ſon Conſeil, ayant aucunement egard à ladite* Requeſte, *a ordonné & ordonne qu'il ſera inceſſamment procedé au jugement de ladite inſtance gen·rale de* Regale *en preſence de ſa Majeſté au rapport du ſieur Boucherat, ſur les titres & productions qui ſont en ſes main·, apres en avoir communiqué aux ſieurs d'Ormeſſon, Amelot, la Poterie, la Marguerie, Machaut, de Lezeau, d'Eſtampes, Vertamont, Villemontée, Priezac, la Foſſe, Conſeillers ordinaires au Conſeil d'Etat, ſans qu'il puiſſe eſtre ac-*

cordé aux Supplians aucun nouveau delay. Et cependant sa Majesté ordonne qu'il sera sursis au jugement des instances particulieres, tant pour le principal que pour la recreance concernant ladite Regale, & qui sont pendantes au Conseil & au Parlement de Paris, jusques à ce que ladite instance generale ait esté jugée. Fait au Conseil Privé du Roy, tenu à Paris le 16. jour de Ianvier 1654. Signé, DEMONS.

Aliud ejusdem Consilij Decretum. an. 1661.

Extrait des Registres du Conseil d'Etat.

S*Vr ce qui a esté representé au* Roy *en son Conseil par les Archevesques, Evesques, & autres Beneficiers representans le Corps du Clergé de France, assemblez par la permission de sa Maiesté, en la Ville de Paris; Qu'en execution de l'Arrest du Conseil du 12. Avril 1651. ils auroient remis au Greffe du Conseil les titres des Eglises qui ne sont point sujettes au droict de Regale, & mis en estat de juger les*

instances pendantes pour raison de ce audit Conseil, sans que son Procureur General en son Parlement de Paris en ait pris communication, pour donner son avis sur iceux, ainsi qu'il estoit ordonné par ledit Arrest : Et cependant sa Majesté auroit declaré que son intention n'est point de joüir de la collation des Prebendes, & autres Benefices en Regale, sinon dans les Eglises où les Roys ses Predecesseurs en jouyssoient au temps de l'Edit de 1606. Et conformément à iceluy, ordonne que ceux qui seront pourveus par les Collateurs ordinaires, ne seront troublez par les pourveus en Regale, jusques au jugement desdites instances. Au prejudice duquel, comme ils sont continuellement troublez en la possession de leur droict, par les provisions que sa Majesté accorde en Regale, comme si leurs Eglises y estoient sujettes; Requeroient qu'il pleust à sa Majesté ordonner qu'à faute d'avoir par sondit Procureur General audit Parlement de Paris, pris communication desdits titres remis au Greffe dudit Conseil, par lesdites Eglises non sujettes à ladite Regale elles en demeureront exemptes à l'ave-

nir ; & à cét effet faire defenses à toutes personnes d'impetrer aucuns Benefices, pretendus vacquans par Regale, dans lesdites Eglises, ny de troubler ceux qui sont pourveus par les Ordinaires à peine de trois mille livres d'amende, nullité des provisions, & de tous dépens, dommages & interests. Veu ledit Arrest du Conseil dudit jour 12. Avril 1651 & autres Arrests du 5. Decembre audit an, 21. Avril 1657. & autres pieces ; Ouy le rapport du sieur d'Aligre Conseiller de sa Majesté en ses Conseils, Maistre des Requestes *ordinaire de son Hostel, qui en a communiqué aux sieurs d'Ormesson, de la Poterie, Morangis, Breteüil, le Tellier, de la Fosse, Chanut & Marin, Conseillers audit Conseil, & tout consideré ; Le* Roy *en son Conseil, a ordonné & ordonne, que conformément ausdits Arrests, ledit Procureur General de sa Majesté audit Parlement de Paris, prendra communication dans un mois, de tous les titres remis au Greffe dudit Conseil, par les Eglises qui se pretendent exemptes du droit de* Regale, *pour donner son avis à sa Majesté dans ledit temps,*

pour iceluy veu & rapporté estre fait droict & pourveu par sa Majesté, ainsi qu'il appartiendra par raison. Fait au Conseil d'Etat du Roy, tenu à Paris le 13. jour de Ianvier 1661.

Signé, BERRYER.

Edictum Ludovici XIII. quo Fructus Episcopatuum vacantium, Regi jure Regaliæ debiti, ac Thesaurario & Canonicis S. Sacelli Parisiensis anteà cessi, in fiscum revocantur, successoribus à Rege concedendi; attributa Thesaurario & Canonicis prædictis sancti Nicasij Rhemensis Abbatia. an. 1642.

LOuis par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre: A tous presens & à venir, Salut. Les Roys nos predecesseurs avoient jugé qu'ils ne pourroient plus dignement employer le revenu des Archéveschez & Eveschez de ce Royaume qui nous appartient par droict de Regale, qu'en l'affectant à la sainte Chappelle pour donner moyen

d'y celebrer le service avec plus de dignité. Nous avons jusques à present continué dans ce mesme dessein, & depuis nostre avenement à la Couronne, Nous avons tellement maintenu nostre sainte Chappelle en la perception desdits droicts à Nous appartenans, qu'ils n'ont esté divertis & appliquez à autre usage, ainsi que quelquefois nos predecesseurs l'avoient fait : mais comme le temps découvre par l'experience, les deffauts des ordres, qu'on estime les meilleurs, nous avons reconnu qu'encore que la destination de ce revenu ait esté faite à bonne fin, il pourroit neanmoins estre employé plus utilement & avec plus de Iustice, en le remettant à ceux qui seront nommez à l'avenir par nous aux Archeveschez & Eveschez, pour leur donner moyen de soûtenir les charges, qu'ils ont à supporter, dont ils ne peuvent s'acquitter qu'avec de tres grandes incommoditez, d'autant plus considerables, qu'elles les empeschent souvent de pourvoir au salut des ames, ainsi qu'ils y sont obligez, & que nous le desirons : Il est bien juste que faisant resolution d'employer ce revenu aux

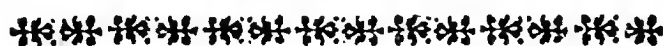
œuvres de pieté, ainsi que nous estimons y estre obligez, que les Eglises ausquelles naurellement ils appartiennent, en reçoivent le secours: & qu'il soit donné aux Archevesques & Evesques, pour soulager les grandes dépenses qu'ils sont tenus de faire, tant pour obtenir leurs provisions en Cour de Rome*, que pour autres considerations à quoy les oblige leur dignité. Nous nous sommes portez d'autant plus volontiers à cette resolution, que nous avons reconnu que le droit de* Regale*, n'est pas un revenu assuré & reglé pour l'entretien de nostre sainte Chappelle. A ces causes apres avoir mis cette affaire en deliberation en nostre Conseil, & avoir veu l'acte de conclusion capitulairement faite par les Thresorier & Chanoines de nostre sainte Chappelle, en datte du* 20. *Novembre mil six cens quarante-un, qui declarent qu'ils nous cedent, quittent & remettent entierement lesdits droits de* Regale*, pour en ordonner ainsi qu'il nous plaira; bien que ledit consentement ne nous fust point necessaire, pour le changement que nous estimons à propos en ce sujet: de l'avis de nostredit Conseil, Nous avons re-*

voqué & revoquons toutes Lettres de droit & cession qui pourroit avoir esté faite à nostredite sainte Chappelle par les Roys nos predecesseurs, du revenu procedant dudit droit de Regale. Voulons & nous plaist que vacation avenant desdits Archevesches & Eveschez de nostre Royaume, ausquels nous avons droit de Regale, le revenu d'iceux soit mis en nostredite main, pour estre administré pendant l'ouverture de ladite Regale par personnes solvables, qui seront à cét effet commises, à la charge que la Regale estant close, le revenu qui sera provenu desdits Archeveschez & Eveschez, sera remis par celuy qui aura esté commis pour l'administration, entre les mains des Archevesques & Evesques, qui en auront esté pourveus sur nostre nominatiõ, duquel revenu, en tant que besoin est, Nous avons fait don par ces presentes ausdits Archevesques & Evesques, sãs qu'à l'avenir il puisse estre diverty ny employé ailleurs. Et dautant qu'il n'est pas juste qu'ayant privé nostre sainte Chappelle de la joüissance du droit de Regale qui luy avoit esté accordé par nos predecesseurs, elle demeure sans un

revenu certain necessaire pour faire les fonctions : Nous unissons à ladite sainte Chappelle l'Abbaye de S. Nicaize de Reims, voulant pour cet effet que toutes Lettres d'union soyent expediées en bonne forme, & delivrées aux Tresoriers & Chanoines de nostre Ste Chappelle, à ce qu'à l'avenir ils en puissent joüir paisiblement, à condition que le revenu qui proviendra de laditte Abbaye, soit perceu & employé avec le mesme ordre que celuy qui provenoit des Regales l'a esté jusques à present.

Si donnons en mandement à nos Amez & Feaux Conseillers, les gens de nos Comptes à Paris, que ces presentes ils ayent à faire lire, publier & registrer, & le contenu en icelles garder & observer ponctuellement selon leur forme & teneur. Nonobstant tous Edits, Declarations, & autres Lettres à ce contraires : ausquelles tant que besoin est, ou seroit, Nous avons derogé & derogeons par cesdittes presentes. Et afin que ce soit chose ferme & stable à toûjours, Nous avons à icelles fait mettre nostre seel, sauf en autre chose nostre droit, & l'autruy en tou-

tes. Donné à S. Germain en Laye, au mois de Decembre, l'an de grace mil six cent quarante-un. Et de nostre Regne le trente-deuxiéme. Signées, Louys. *Et sur le reply, Par le Roy,* De Lomenie. *Et à costé* Visa, *& seellées sur laqs de soye, du grand seel de cire verte.*

Decretum Rationalium, quò superius Edictum in Acta Cameræ est relatum.

Svr les Lettres Patentes du Roy, données à S. Germain en Laye, au mois de Decembre mil six cens quarante-un, Signees, Louys, *Et sur le reply, Par le Roy,* de Lomenie, *& seellées, par lesquelles & pour les causes y contenues, sa Majesté de l'advis de son Conseil, a revoqué toutes Lettres de droit & cession qui pourroit avoir esté faite à la Ste. Chapelle par les Roys ses predecesseurs du revenu du droit de Regale, veut & luy plaist que, Vacation advenant des Archevêchez & Evêchez de ce Royaume, esquelles sadite Majesté a droit de Regale, le revenu d'iceux soit mis en sa main, pour estre administré pendant l'ouverture de ladite Regale, par personnes solvables qui seroient à cet effet commises, à la charge que la Regale estant close, le revenu qui sera provenu desdits*

Archevêchez & Evêchez sera remis par celuy qui aura esté commis pour l'administration entre les mains des Archevêques & Evêques qui en auront esté pourveus sur sa nomination; duquel revenu, entant que besoin seroit, Elle a fait don ausdits Archevêques & Evêques, sans qu'à l'avenir il puisse estre diverti ny employé ailleurs: Et afin que ladite Ste. Chapelle ne demeure sans un revenu certain necessaire pour faire les fonctions, a uny à icelle l'Abbaye de S. Nicaise de la Ville de Rheims; & à cette fin veut aussi que toutes Lettres d'union en soient expediées & delivrées aux Thresorier & Chanoines de ladite Ste Chapelle, à ce qu'à l'advenir ils en puissent joüir paisiblement, à condition que le revenu qui proviendra de ladite Abbaye soit perceu & employé avec le mesme ordre que celuy qui provenoit desdites Regales. Mande à laditte Chambre faire lire, publier & registrer lesdittes Lettres, & le contenu en icelles garder & observer ponctuellement selon leur forme & teneur, nonobstant tous Edits Declarations & autres choses à ce contraires; ausquelles, entant que besoin seroit, saditte Majesté a derogé, ainsi qu'il est contenu par lesdittes Lettres: Veu lesquelles par la Chambre, l'Arrest d'icelle du 25. Fevrier dernier, par lequel auroit esté ordonné lesdittes Lettres estre registrées pour ce qui cõcerne la revocation du don du revenu des Regales cy-devant fait à la Sainte Chappelle de Paris, pour par ledit Seigneur Roy joüir à l'advenir du droit de Regale, des fruits & revenus de tous les Archevêchez & Evêchez de ce Royaume qui vacqueront cy-aprés, ainsi que les Rois

ses predecesseurs en ont joüi avant les dons & concessions faites par eux à temps ou à vie & à laditte Sainte Chapelle : Ce faisant qu'ouverture arrivant dudit droit de Regale*, & vacation desdits Archevêchez & Evechez, les fruits & revenus d'iceux seront saisis à la* Requeste *du Procureur General de laditte Chambre ou ses Substituts, sur les lieux regis & administrez par Commissaires & personnes solvables, commis à cet effet, sans que les pourveus desdits Archevêchez pussent pretendre aucune chose aux fruits & revenus desdits Benefices, qu'ils n'ayent presté le Serment de fidelité, & iceluy fait enregistrer en la Chambre, & qu'ils n'ayent obtenu Lettres particulieres de don desdits fruits verifiées; Et à la charge aussi que les Baux qui seront faits à l'advenir de tout le revenu de laditte Abbaye de S. Nicaise de* Rheims *affectée à laditte Sainte Chappelle seront faits par les Commissaires tant de laditte Ste. Chappelle, que par ceux de laditte Chambre, à la* Requeste *& diligence dudit Procureur General; & que pour le revenu de la moitié de laditte Abbaye, qui est affecté par sadite Majesté, pour les ornemens, linges, Vitres, nourriture des Enfans-de-Chœur, luminaire, & autres choses necessaires en icelle; il en seroit usé par les mandemens de la Chambre, ainsi qu'il a esté fait jusqu'à present: & que les comptes des deniers provenans tant desdites saisies & revenus desdits Archevêchez & Evêchez, que moitié du revenu de ladite Abbaye, se rendront en laditte Chambre en la maniere accoustumée. Autres Lettres patentes du* Roy *données à Narbonne le* 18. *Avril aussi dernier, Signé,* LOUYS*, Et plus bas par le* Roy*,* De

Lomenie, *portant Iussion & Mandement à laditte Chambre, que sans s'arrester à sondit Arrest, ni aux causes motives d'iceluy, Elle ait à passer outre à l'enregistrement pur & simple desdites precedentes Lettres du mois de Decembre dernier: Conclusions du Procureur General du Roy: & tout consideré, La Chambre a ordonné & ordonne, que l'Arrest du 25. Fevrier dernier y tiendra. Fait, les Semestres assemblez, le quinziéme iour de May 1642. Signè* Bourbon.

His necessariò addenda visa sunt Edicta duo nova, quibus Regaliæ juri per totam Regis ditionem locum esse declaratur

DECLARATION DV ROY,

Par laquelle Sa Maiesté declare que le Droit de Regale luy appartient universellement sur tous les Archevesches & Eveschez de son Royaume, à la reserve seulement de ceux qui en sont exempts à titre onereux.

LOÜIS *par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre, à tous ceux qui ces presentes Lettres verront, Salut. Encore que le Droit de Regale, que nous avons sur toutes les Eglises de nostre Royaume, soit l'un des plus anciens de nostre Couronne; & que sur ce fondement ce Droit ait esté declaré nous appartenir universellement par Arrest de nostre Parlement de Paris de l'année 1608. neantmoins les Archevê-*

ques, Evêques & Chapitres des Eglises de quelques Provinces, & particulierement de celles de Languedoc, Guyenne, Provence & Dauphiné, s'en pretendans exemptes, auroient pour raison de ce fait des demandes en nostre Conseil, où elles auroient esté pendantes & indecises durant plusieurs années, & cependant les Eglises pretenduës exemptes du Droit de Regale sont demeurées sans estre desservies avec la dignité requise, par l'absence des contendans occupez à solliciter leur Procez pour les Benefices contentieux : mesme sous pretexte que le litige donne ouverture à la Regale, il est souvent arrivé que des particuliers ont pris occasion de la maladie des Archevêques & Evêques pour intenter des procez contre les possesseurs des Benefices, pour en cas de decés desdits Archevèques & Evêques se faire un titre de ce litige artificieux, à l'effet de surprendre nos provisions en Regale des Benefices, pour raison desquels ils avoient fait naistre les contestations, pour troubler les legitimes titulaires. D'autres ont esté pareillement inquietez, faute d'avoir obtenu par les Archevesques & Evesques nos Lettres de main-levée, & icelles fait enregistrer en nostre Chambre des Comptes de Paris. Et comme il importe d'arrester le cours de ces abus, & d'y pourvoir par un Reglement convenable, Nous aurions ordonné que tous les Titres & Memoires, tant generaux que particuliers, concernant lesdites exemptions, seroient communiquez à nos Advocats & Procureurs Generaux de nostre Cour de Parlement de Paris, pour sur iceux nous donner leurs avis. En consequence de quoy, & sur le rapport qui nous en auroit esté fait par les Commissaires de nostre Conseil à ce deputez, le Droit de Regale

auroit esté jugé inalienable, imprescriptible, & nous appartenir dans tous les Archevesché & Eveschez de nostre Royaume, Terres & Pays de nostre obeïssance : Et nostre intention estant que nostre Droit soit universellement reconnu. A CES CAUSES, de l'advis de nostre Conseil, & de nostre certaine science, pleine puissance & authorité Royale, Nous avons dit & declare, & par ces presentes signées de nostre main, disons & Declarons le Droit de Regale nous appartenir universellement dans tous les Archeveschez & Eveschez de nostre Royaume, Terres & Païs de nostre obeïssance, à la reserve seulement de ceux qui en sont exempts à titre onereux. Et ne pourra le litige donner à l'avenir aucune atteinte à la Regale s'il n'est formé, & s'il n'y a entre les Parties contestation en cause six mois auparavant le de és des Archevesques & Evesques. Et en consequence, Voulons & nous plaist, que les Archevesques & Evesques soient tenus dans deux mois du jour du serment de fidelité qu'ils nous presteront, d'obtenir nos Lettres patentes de main-levée, & de les faire enregistrer en nostre Chambre des Comptes de Paris, & que ceux qui nous ont presté cy-devant serment de fidelité & n'ont pas obtenu nos Lettres de main-levée, soyent tenus de les obtenir & de les faire enregistrer dans deux mois en nostredite Chambre des Comptes; apres lesquelles, & faute d'y satisfaire dans ledit temps, & iceluy passé, les Benefices sujets au Droit de Regale dependans de leur collation à cause desdits Archeveschez & Eveschez, seront declarez vacans & impetrables en Regale. Voulons neantmoins que ceux qui sont en possession & joüissance paisible des Benefices

dont ils ont esté pourveus en Regale, ou qui ont esté maintenus par Arrests de nostre Conseil contradictoires ou sur Requeste, & de nos Cours de Parlement & grand Conseil, dans l'estenduë des Archevesches & Evesches desdites Provinces de Languedoc, Guyenne, Provence & Dauphiné, comme aussi ceux qui en sont en possession en consequence des provisions de Cour de Rome, ou des Archevesques & Evesques desdites Provinces de Languedoc, Guyenne, Provence & Dauphiné, depuis leur serment de fidelité, ou des Chapitres, le Siege vacant, & qui en ont joüy jusques au jour de ces presentes, y soyent & demeurent diffinitivement maintenus. Voulons que la connoissance de toutes les contestations & differends, meus & à mouvoir pour raison dudit Droit de Regale, circonstances & dependances, demeure & appartienne à la Grand' Chambre de nostre Cour de Parlement de Paris, à laquelle nous en avons en tant que besoin seroit, attribué toute Cour, Iurisdiction & connoissance, & icelle interdite à tous autres Iuges. Si donnons en mandement à nos amez & feaux Conseillers les Gens tenans nostre Cour de Parlement à Paris, & gens de nos Comptes audit lieu, que ces presentes ils ayent a registrer, & le contenu en icelles faire garder & observer, nonobstant tous Edits, Declarations, Arrests, Reglemens, Usages & autres choses à ce contraires, ausquelles Nous avons derogé & derogeons. Car tel est nostre plaisir. En tesmoin de quoy nous avons fait mettre nostre seel à ces presentes. Données à Saint Germain en Laye, le dixiesme jour de Fevrier, l'an de grace mil six cens soixante-treize, & de nostre regne le trentiesme. Signé

LOVIS, Et plus bas, *Par le Roy* Colbert. *Et seellées du grand seau de cire jaune.*

Registrées, oüy & ce requerant le Procureur General du Roy, pour estre executées selon leur forme & teneur, suivant l'Arrest de ce jour. A Paris en Parlement le 18. Avril mil six cent soixante & treize.

Signé, DU TILLET.

EXTRAIT DES REGISTRES de Parlement.

VEU par la Cour la Declaration du Roy donnée à Saint Germain en Laye le dixiéme Fevrier dernier, signé LOVIS, Et plus bas, Par le Roy, COLBERT, & seellées du grand Sceau de cire jaune, par laquelle pour les causes y contenuës, ledit Seigneur Roy dit & Declare le Droit de Regale luy appartenir universellement dans tous les Archeveschez & Eveschez du Royaume, Terres & Païs de son obeïssance, à la reserve seulement de ceux qui en sont exempts à titre onereux, & ne pourra le litige donner à l'avenir aucune atteinte à la Regale, s'il n'est formé & s'il n'y a entre les Parties contestation en cause six mois auparavant le decés des Archevesques & Evesques; & en consequence veut & luy plaist ledit Seigneur Roy, que les Archevesques & Evesques soyent tenus dans deux mois, du jour du serment de fidelité qu'ils luy presteront, d'obtenir ses Lettres patentes de main-levée, & de les faire enregistrer en la Chambre des Comptes de Paris: & que ceux qui ont cy-devant presté serment audit Seigneur Roy, & n'ont pas obtenu Lettres de main-levée, soient tenus de les obtenir & de les faire enregistrer dans deux mois en la Chambre des Comptes, aprés lesquelles, & faute d'y satisfaire dans ledit temps, & iceluy passé, les Benefices sujets au droit de Regale, dependans de leur collation à cause des Archeveschez & Eveschez, seront declarez vacans & impetrables en Regale, Veut neantmoins ledit Sei-

gneur Roy, que ceux qui sont en possession & joüissance paisible des Benefices, dont ils ont esté pourveus en Regale, ou qui y ont esté maintenus par Arrests du Conseil contradictoires ou sur Requeste, & des Cours de Parlement & grand Conseil, dans l'étenduë des Archeveschez & Eveschez des Provinces de Languedoc, Guyenne, Provence & Dauphiné: comme aussi ceux qui sont en possession en consequence des provisions de Cour de Rome, ou des Archevesques ou Evesques desdites Provinces depuis leur serment de fidelité, ou des Chapitres le Siege vacant, & qui en ont joüy jusques au jour de ladite Declaration, y soyent & demeurent diffinitivement maintenus: Veut & luy plaist ledit Seigneur Roy, que la connoissance de toutes les contestations & differends meus & à mouvoir pour raison dudit Droit de Regale, circonstances & dependances, demeurent & appartiennent à la Cour en la Grand'-Chambre, ainsi que plus au long le contient ladite Declaration, à la Cour addressante. Conclusions du Procureur General du Roy. Oüy le rapport de Maistre Estienne Saintot Conseiller; Tout consideré la Cour a ordonné & ordonne, que ladite Declaration sera registrée au Greffe, pour estre executée selon sa forme & teneur. Fait en Parlement le 18 Avril 1673.

DECLARATION DU ROY, En interpretation de celle du dixiéme Fevrier 1673. concernant la Regale.

LOUIS par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre: à tous ceux qui ces presentes Lettres verront, Salut. Par nostre Declaration du 10. Fevrier 1673. registrée en nostre Cour de Parlement de Paris le 18. Avril ensuivant, Nous aurions declaré le Droit de Regale nous appartenir universellement sur tous les Archeveschez & Eveschez de nostre Royaume, & en consequence maintenu definitivement les pourveus par nous en Regale qui es-

toient en possession paisible de leurs Benefices, *ou qui y avoient esté maintenus par Arrests de nostre Conseil contradictoires, ou sur Requeste, & de nos Cours de Parlement & grand Conseil. Et d'autant que nostredite Cour de Parlement par Arrest prononcé en l'Audience le* 25. *Ianvier* 1674. *auroit fait une Declaration qui pourroit recevoir une interpretatiõ contraire à nostre volonté contenuë en nostredite Declaration du* 10. *Fevrier* 1673. *& que d'ailleurs il nous auroit esté representé qu'un grand nombre de ceux qui ont esté par nous pourveus en Regale de Benefices vacans dans l'étenduë des Archeveschez & Eveschez des Provinces, de Languedoc, Guyenne, Provence & Dauphiné, pourroient estre troublez dans la joüissance de leurs Benefices, en ce qu'ils n'ont point obtenu d'Arrests de maintenuë contradictoires ou sur Requeste, mais seulement des Arrest portant renvoy en la Grand Chambre de nôtre Cour de Parlement de Paris, & cependant qu'ils joüiront desdits Benefices; & de plus, que les Provinces Ecclesiastiques ont une estenduë differente de celle des Gouvernemens, la Province de Bourges s'estendant dans le Languedoc, & celle de Bourdeaux en Angoulmois, Xaintonge, Perigord & Poitou. Ce qui pouroit apporter diverses dificultez dans l'execution de nostredite Declaration. Aquoy estant necessaire de pourvoir,* A CES CAUSES, *& autres considerations à ce nous mouvans, de l'avis de nostre Conseil & de nostre certaine science, pleine puissance & authorité Royale, Nous avons dit & ordonné, & par ces presentes signées de nostre main disons & Ordonnons, voulons & nous plaist, que nonobstant & sans*

avoir égard à la Declaration contenuë audit Arrest de nostre Cour de Parlement de Paris du 25. Ianvier 1674. laquelle nous avons cassé & annullé, nostredite Declaration du 10 Fevrier 1673. soit executée selon sa forme & teneur; & en l'expliquant & y adioustant, Nous voulons que les pourveus par nous de Benefices vacans en Regale, comme estant à la collation & provision des Archevesques de Bourges, Bourdeaux, Auch, Toulouze, Narbonne, Arles Aix, Avignon, Ambrun, Vienne & Evesques leurs Suffragans, qui y ont esté maintenus par Arrests contradictoires ou sur Requeste, ou qui ont obtenu des Arrests portant renvoy en la Grand'-Chambre de nostre Cour de Parlement de Paris, & cependant qu'ils joüiront desdits Benefices, y soyent & demeurent difinitivement maintenus, & au surplus que nostredite Declaration du 10. Fevrier 1673 soit executée en tous ses points. Si donnons en mandement à nos amez & feaux Conseillers les gens tenans nostre Cour de Parlement à Paris, que ces presentes ils ayent à registrer & le contenu en icelles faire garder & observer, nonobstant tous Edits, Declarations, Arrests, Reglemens, Vsages & autres choses à ce contraires, ausquelles nous avons derogé & derogeons. Car tel est nôtre plaisir. En témoin de quoy nous avons fait mettre nôtre seel à ces presentes. Donné à Versaille le 2. Avril 1675, & de nôtre Regne le trente-deuxiéme. Signé, Loüis. *Et sur le reply, par le Roy*, Colbert.

Registrées, ouy & ce requerant le Procureur General du Roy, pour estre executées selon leur forme & teneur, suivant l'Arrest de ce jour. A Paris en Parlement le 13. May 1675. *Signé,* Dongois.

REGUM AC REGNI FRANCORUM PRÆCIPUA JURA EX CAROLI DE GRASSALLIO, REGALIUM FRANCIÆ,

Libris duobus summatim excerpta, cum Joannis Feraldi de privilegiis Regni Franciæ collata.

Ex Libro I.

1. FRancorum Rex primus & major est inter totius orbis Reges & Principes, fideles & infideles, & tanquam dignior in primo loco sedet, & collocatur.

2. Nullus Rex ungitur oleo cœlitus misso, nisi Rex Francorum. Insigne liliorũ Clodovęo Regi cœlitus demissum.

3. Illustrissimus Francorum Rex super alios Reges excellentissimo Christianissimi nomine decoratur. *Idem observat Io. Feraut, in tract. de Privileg. Reg. Francor. privil.* 2. Rex Franciæ tanquam Christianissimus virtutum reginam justitiam adeò colit, & cunctis ministrat, ut sicut Sol in orbe fulgeat.

4. Reges Francorum miracula in vita faciunt, & scrophularum morbum, Gallico sermone vocatum, *les écroüelles*, curant.

5. Indulgentiarum decem dies consequitur quicunque orat pro Rege Francorum. *Feraut num.* 3.

6. Rex Francorum neminem in temporalibus superiorem recognoscit. *Feraut num.* 1.

7. Christianissimus Francorum Rex, legibus Romanorum Imperatorum, vel Jurisconsultorum subditus non est.

8. Notarij Imperiales aut Apostolici nullam habent potestatem instrumenta conficiendi in materiis temporalibus aut prophanis in Francia.

9. Rex Christianissimus hac excellenti suprascriptione utitur, *Dei gratiâ* Francorum Rex.

10. Servitus non habet locum in Regno Francorum.

11. Christianissimus Francorum Rex omnia potest in suo regno, estque Imperator & Monarcha in suo regno. *Feraut num.* 12. 14. 15. 16. 17. 18.

12. Rex Franciæ tenet & habet Parla-

mentum, & nullus alius Regni dominus.

13. Sigilli Regij excellentia: & quod literæ in Cancellaria Francorum Regis emissæ, sigilloque Regio sigillatæ, sine subscriptione testium probant.

14. Christianissimus Francorum Rex, aut sui tantùm Officiales cognitionem habent in pluribus casibus de delictis, etiam in terris Ducum, Comitum, vel Baronum commissis. *Fer. n.* 19.

15. Rex Christianissimus Francorum occupat bona extraneorum qui moriuntur in suo regno jure Albanagij.

16. Christianissimus Francorum Rex potest eligi Imperator.

17. Masculi soli succedunt in serenissima corona Franciæ & non Fœminæ.

18. Regina Franciæ est excellentissima Reginarum totius orbis.

19. Regnum Franciæ divitiarum potentiâ, & rerum, quibus homines indigere possunt, ubertate, præ aliis eminet.

20. Fluminum & portuum vectigalia, & reditus salinarum ad Christianissimum Regem spectant, & omnia Majestatis jura.

1. CHristianissimus Francorum Rex habet facultatem conferendi dignitates & Beneficia Ecclesiastica in Regno suo jure Regaliæ, &c. *Feraut num.* 8.

2. Rex Franciæ, licet sit laïcus & conjugatus, tamen Canonicatus, & alia Beneficia Ecclesiastica, ob excellentiam suæ coronæ ritè & juridicè tenet & possidet.

3. Regis Christianissimi consensus in electionibus Prælatorum debet requiri.

4. Rex Franciæ pro defensione regni imponere potest subsidium super Ecclesiasticos, quando imminet necessitas.

5. Regi Francorum, ipsiusque judicibus competit jus cognoscendi de caussis Beneficialibus & aliis spiritualibus in possessorio.

6. Francorum Rex Christianissimus suique Officiales cogere possunt Prælatos & alios inferiores Clericos, ad suarum Ecclesiarum reparationem.

7. Francorum Rex Christianissimus de Abusibus Prælatorum Ecclesiæ cognoscit, quoties Ecclesiastica potestas notoriè abutitur suâ jurisdictione.

8. Beneficiari non potest Extraneus, seu qui non est regnicola, sine Regis permissione & approbatione.

9. Rex Francorum Christianissimus Excommunicari, vel Regnum suum interdici non potest. *Feraut num. 6.*

10. In Regno Franciæ non possunt Episcopi subditos capere extra sua septa: nisi requisitis Officiariis, vel ad hoc eis concesso territorio.

11. Regi Francorum debent Episcopi & Prælati sui Regni præstare juramentum fidelitatis ratione feudorum & temporalium quæ ab eo tenent. *Feraut num.* 10.

12. Prælatus electus & confirmatus non potest administrare, donec Regi se præsentaverit, & reverentiam fecerit.

13. Prælati debent ad Regem venire quando vocantur pro regni negotiis.

14. Ab Officiariis Prælatorum temporalibus non ad Archiepiscopum, sed ad Regem ejusve Officiarios devolvitur appellatio.

15. Prælati regni, feuda à Rege tenentes, tenentur in bellis opem & auxilium Regi præstare.

16. Rex Christianissimus vassallum Clericum, seu Prælatum, ratione feloniæ contra ipsum commissæ, feudo privare potest.

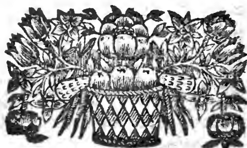
17. Rex Christianissimus circa correctionem & punitionem Ecclesiasticarum personarum jus habet in certis casibus.

18. Christianissimus Francorum Rex

concedit gratiam Clericis criminosis.

19. Regis & Reginæ Capellani possunt officium suum dicere ad usum Romanum, vel Parisiensem.

20. Ecclesiæ seu monasteria, aut Collegia Ecclesiastica in Regno Franciæ bona temporalia immobilia acquirere seu tenere non possunt sine amortisatione.

CONCORDATA

INTER LEGATUM Sedis Apoſtolicæ, & Imperatorem Fridericum III. ac Principes Germaniæ; ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, aliorumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum, approbata per Nicolaum V. S. Pontificem, Anno M. CCCC. XLVII. Cal. Aprilis.

NICOLAVS EPISCOPVS Servus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

AD ſacrã Petri Sedẽ, divinâ diſpoſitione ſublimati ſingulis, quæ pro Univerſalis Eccleſiæ unione ac pace & tranquillitate profutura conſpicimus, Apoſtolicæ providentiæ ſolicitudine libenter intendimus, & ad felicem illorum proſecutionem & conſummationem, opem & operam impendimus efficaces.

Nuper si quidem chariſſimus in Christo filius noſter, Fridericus Romanorum Rex illuſtris, & nonnulli alij dilecti filij, Eccleſiaſtici, & ſingulares Principes inclytæ nationis Germanicæ ex una, ac dilectus filius noſter Joannes ſancti Angeli Diaconus Cardinalis, in partibus illis Apoſtolicæ Sedis de latere Legatus, per nos ad dictas partes miſſus, ſufficienti deſuper à nobis & Sede Apoſtolica autoritate ſuffultus ex alia, partibus, Romanæ Eccleſiæ & dictæ Nationis nominibus, pro ipſius Eccleſiæ unione, pace & tranquillitate, inter Eccleſiam & Nationem perpetuò ſolidandis & confovendis diverſa rationabilia & utilia, ordinationes & ſtatuta à partibus ipſis hinc inde approbata, laudata, concluſa, acceptata & concordata fecerunt ac ediderunt, nobiſque humiliter ſupplicari fecerunt, ut illis pro firmiori eorum ſubſiſtentia robur Apoſtolicæ firmitatis adjicere, necnon autoritatem potiorem, & decretum interponere dignaremur.

Nos itaque qui ſtatuta, ordinationes & Concordata prædicta, per nonnullos ex venerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, magnarum maturitatis, autoritatis & literaturæ viros, diligenter examinari, & diſcuti fecimus, eaque rationabilia & ſalubria tam Eccleſiæ quàm Nationi præfatæ comperimus, de dictorum aliorum venerabilium fratrum noſtrorum prædictæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio & aſſen-

ſu, Apoſtolicâ autoritate, & ex certa ſcientia approbamus, ratificamus, laudamus, & acceptamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, juxta modum & formam ſubſequentes.

Placet nobis ſuper Eccleſiarum & Beneficiorum Eccleſiaſticorum quorumcumque proviſionibus uti juris ſcripti reſervationibus, *& execrabilis*, & *ad regimen* Conſtitutionibus modificatis, ut ſequitur. *c. execrabilis, & c. ad regimen in extr. com.*

Ad regimen Eccleſiæ generalis, quanquam immeriti supernâ diſpoſitione vocati, gerimus in noſtris deſideriis, ut debemus, quòd per noſtra diligentiæ ſtudium, ad quarumlibet Eccleſiarum & Monaſteriorum regimina, & alia beneficia Eccleſiaſtica, iuxta divinum beneplacitum & noſtra intentionis affectum, viri aſſumantur idonei, qui præſint & proſint committendis eis Eccleſiis, Monaſteris, & beneficiis prælibatis.

Præmiſſorum itaque conſideratione inducti, & ſuadentibus nobis aliis rationabilibus cauſis, nonnullorũ prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, omnes Patriarchales, Archiepiſcopales, Epiſcopales Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, Dignitates, Perſonatus, & Officia, nec-non Canonicatus, & Præbendas, & Eccleſias, cæteraque Beneficia Eccleſiaſtica cum cura vel ſine cura, Sæcularia & Regularia, quæcumque & qualiacumque fuerint, etiamſi ad illa perſonæ conſue-

verint, seu debuerint, per electionem, seu quemvis alium modum assumi; nunc apud Sedem Apostolicam quocumque modo vacantia, & in posterum vacatura; † nec-non per depositionem, vel privationem, seu translationem per nos, seu autoritate nostrâ factas, & in antea faciendas ubilibet, nec-non ad quæ alioqui in concordia vel discordia electi sive postulati fuerint, quorum electio cassata, seu postulatio repulsa, vel per eos facta renunciatio, & admissa autoritate nostrâ extiterit, seu quorum electorum, vel postulatorum, & in antea eligendorum vel postulandorum electionem cassari, seu postulationem repelli, aut renuntiationem admitti per nos, aut autoritate nostra continget apud Sedem prædictam, vel alibi ubicumque, & etiam per obitum Cardinalium ejusdem Ecclesiæ Romanæ, aut Officialium dictæ Sedis, quamdiu ipsa officia actualiter tenebunt (videlicet Vicecancellarij, Camerarij, septem Notariorum, Auditoris literarum contradictarum, & Apostolici Palatij causarum Auditorum, Correctorum, centum & unius Scriptorum literarum Apostolicarum, & viginti quatuor Pœnitentiariorũ præfate Sedis, & viginti quinq; Abbreviatorum, nec-non verorũ Commensalium nostrorum, & aliorum viginti quatuor Capellanorum Sedis ejusdem in epitaphio descriptorum) & etiam quorumcunque Legatorum, seu Collectorum, ac in terris Romanæ Ecclesiæ Rectorum, ac Thesaurariorum

† Subaudi Reservamus autoritate Apostolica ordinationi, dispositioni, ac previsioni nostræ, prout habetur in fine hujus. §. idque ne nimium suspensus maneat lector, hic præmonemus.

deputatorum, seu missorum hactenus, vel deputandorum aut mittendorum in posterum, nunc vacantia, & in antea vacatura, ubicumque dictos Legatos vel Collectores seu Rectores, & Thesaurarios antequam ad Romanam Curiam redierint, seu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis; † nec-non quorumlibet pro quibuscumque negociis ad Romanam Curiam venientium seu etiam recedentium ab eadem, si in locis à dicta Curia ultra duas dietas legales non distantibus jam forsan obierint, vel eos in antea ab hac luce transire contigerit, & etiam simili modo quorumcumque Curialium, peregrinationis, infirmitatis seu recreationis, vel aliâ quacumque causâ ad quævis loca secedentium, si eos antequam ad dictam Curiam redierint in locis ultra duas dietas ab eadem Curia, ut præmittitur, non remotis (dummodo eorum proprium domicilium non existat ibidem) jam forsan decesserint, vel in posterum eos contigerit de medio submoveri, & nunc per obitum hujusmodi vacantia vel in posterum vacatura: † Rursus Monasteria, Prioratus & Dignitates, Decanatus, Personatus, Administrationes, Officia, Canonicatus, Prębendas & Ecclesias, cæteraque beneficia Ecclesiastica, sæcularia & regularia cũ cura vel sine cura, quæcumq; & qualiacumque fuerint, etiam si ad illa personæ consueverint, seu debuerint per electionem, seu quemvis alium modum

† *Subaudi reservamus autoritate Apostolicas ut in fine hujus §.*

† *hic rursus subaudi reservamus autoritate Apostolica.*

assumi, quæ promoti per nos, seu autoritate nostrâ ad Patriarchalium, Archiepiscopalium, & Episcopalium Ecclesiarum, nec-non Monasteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipsis factarum; nunc quocumque modo vacantia, aut in posterum vacatura, necnon etiam per assecutionem pacificam quorumcumque Prioratuum, Personatuum, Officiorum, Canonicatuum, Præbendarum, Ecclesiarum, aut Beneficiorum aliorum per nos, seu autoritate nostrarum literarum immediatè collatorum, seu conferendorum in posterum, præterquam, si virtute gratiæ expectativæ assecutio fiet; nunc vacantia, & in antea vacatura: † plenâ super præmissis omnibus & singulis cum fratribus nostris collatione præhabitâ & maturâ deliberatione secutâ: ordinationi, dispositioni, ac provisioni nostræ de ipsorum fratrum consilio, autoritate Apostolica Reservamus. Decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super præmissis & quolibet eorum, per quoscumque, quavis autoritate scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

† repetendum his rursus autoritate Apostolica reservamus.

Item placet nobis, quod in Metropolitanis & Cathedralibus etiam immediatè non subjectis Ecclesiis, & in Monasteriis immediatè subjectis Sedi Apostolicæ fiant Electiones Canonicæ, quæ ad dictam Sedem deferantur, quas etiam ad tempus constitutum in constit. fel. record. Nicolai Papæ III. quæ incipit,

Cupientes. expectabimus & lapso dicto tempore, si non præsentatæ, vel si præsentatæ minùs Canonicæ fuerint, providebimus; & si Canonicæ fuerint, eas confirmabimus, nisi ex rationabili & evidenti causa, ac de dictorum fratrum consilio, de digniori & utiliori persona duxerimus providendum: Provisio, quod Confirmati prædicti, & per nos provisi, Metropolitanis suis & aliis præstent debita Juramenta, & alia ad quæ de jure tenentur. Et in Monasteriis dictæ Sedi immediatè non subjectis, & aliis Regularibus beneficiis, super quibus pro confirmatione vel provisione ad dictam Sedem non consuevit haberi recursus; Electi. seu illi, quibus providendum est, pro confirmatione & peovisione hujusmodi ad Curiam Romanam venire non tenebuntur: ipsaque Regularia beneficia sub expectativis gratiis non cadant: ubi autem pro Monasteriis ad dictam Curiam venire seu mittere consueverint, non aliter confirmabimus vel providebimus, quàm superiùs de Cathedralibus Ecclesiis est expressum: Et de Monasteriis Monialium non disponemus; nisi sint exempta, & tunc per commissionem ad partes.

De cæteris verò Dignitatibus & Beneficiis quibuscumque, sæcularibus & Regularibus vacaturis, ultra Reservationes prædictas majoribus Dignitatibus post Pontificales in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis Ecclesiis ex-

ceptis, jure ordinario provideatur per illos inferiores, ad quos aliàs pertinet.

Placet etiam nobis quod per quamcumque aliam reservationem, gratiam expectativam, aut quamvis aliam dispositionem, sub quacunque verborum forma, per nos vel autoritate nostrâ factam vel faciendam, non impediemus nos, quominus de illis, cùm vacabunt, de Februarij, Aprilis, Junij, Augusti, Octobris, & Decembris mensibus, liberè disponatur per illos, ad quos eorum collatio, provisio, præsentatio, electio, seu quævis alia dispositio pertinebat; reservationibus aliis à præmissis, aut dispositionibus autoritate nostrâ factis vel faciendis, non obstantibus quibuscumque. Quoties verò aliquo vacante Beneficio de Januarij, Martij, Maij, Julij, Septembris, & Novembris mensibus specialiter dispositioni dictæ Sedis reservatis, non apparuerit infra tres menses à die notæ vacationis in loco beneficij, quòd alicui de illo Apostolicâ autoritate pròvisum fuerit: ex tunc & non antea Ordinarius, vel alius ad quem illius dispositio pertinebit, de illo liberè disponere poterit.

Et ad finem, ut hæc ordinatio collationum beneficiorum non reservatorum, per alternos menses, possit per dictam Nationem publicari, & omnes, qui ea gaudere voluerint, tempus congruum habeant eam acceptandi; tunc quo ad dictam Sedem, à Kalendis Junij proximè

futuris, ipſa currere incipiet, & durabit deinceps niſi in uturo Concilio de conſenſu dictæ nationis aliter fuerit ordinatum.

Placet ſimiliter nobis, quòd circa proviſionem dictæ Sedis ordinandam, modus Annatarum hoc modo currat.. De Eccleſiis Cathedralibus omnibus, & Monaſteriis virorum dumtaxat, vacantibus & vacaturis, ſolvantur pro fructibus primi anni à die vacationis ſummæ pecuniarum in libris Cameræ Apoſtolicæ taxatæ, quæ communia ſervitia nuncupantur: & ſi quæ exceſſivè taxatæ ſint, retaxentur. Et quòd provideatur ſpecialiter in gravatis regionibus, ſecundum qualitatem rerum, temporum & regionum, ne nimium prægraventur, ad quod petentibus dabimus Commiſſarios in partibus qui diligenter inquirant & retaxent. Taxæ autem prædictæ pro media parte infra annum à die habitæ poſſeſſionis pacificæ totius vel majoris partis, ſolvantur; & pro alia media parte, infra annum ſequentem. Et ſi infra annum bis vel pluries vacaverint, ſemel tantùm ſolvantur: nec debitum hujuſmodi in ſucceſſorem, in Eccleſia vel Monaſterio tranſeat.

De cæteris verò Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis & Beneficiis ſæcularibus ac Regularibus quibuſcunque, quæ auctoritate dictæ Sedis conferentur, vel de quibus providebatur (præterquam vigore gratiarum expectativarum aut causâ permutationis) ſolvantur Annatæ ſeu medij

fructus, juxta taxam solitam à tempore possessionis infra annum, & debitum hujusmodi similiter in successorem in beneficio non transeat.

Sed de Beneficiis, quæ valorẽ viginti quatuor florenorũ auri de camera non excedunt, nihil solvatur; curratque hæc observantia deinceps, nisi eã similiter in futuro Concilio de ipsius Nationis consensu contingat immutari. In aliis autem, quæ per fel. record. Eugenium Papam IV. etiam prædecessorem nostrum, pro dicta Natione usque ad tempus futuri generalis Concilij permissa, concessa, indulta, & decreta, ac per nos confirmata fuerunt, in quantum illa Concordiæ præsenti non obviant, istâ vice nihil esse volumus immutatum. Et per hoc quod in Concordatis hujusmodi, sive quibusvis aliis eorum occasione conficiendi literis propter competentiorem descriptionem, Alamannia specialiter appellatur, Natio ipsa censeri non debet à Germanica Natione distincta, seu quomodolibet separata.

alias compendiosiorem.

Præterea, quia difficile foret præsentes literas ad singula, in quibus de eis forsan fides facienda fuerit, loca deferri, eadem Apostolicâ autoritate decernimus, quod ipsarum transsumpto Metropolitanorum dictæ Nationis sigillo munito, tanquam præsentibus, si exhiberentur, literis plena fides adhibeatur; & perinde stetur, ac si dictæ præsentes literæ forent exhibitæ vel ostensæ. Et insuper

per quoque irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis autoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, ratificationis, laudationis, acceptationis, commutationis, † reservationis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraïre. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

† alias communicationis.

Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quadringentesimo quadragesimo † septimo. Kalend. Aprilis, Pontif. nostri anno secundo.

† alias octavo quæ te decimo Kalendas Aprilis.

CONSTITUTIO
CLEMENT. PAPÆ VII.

De Prælatis & Principibus usurpantibus dispositiones Beneficiorum Sedi Apostolicæ reservatorum, aut impedientibus Sedis Apostolicæ provisiones, contra formam Concordatorum inter eandem Sedem Apostolicam & Nationem Germaniæ.

CLemens Episcopus servus servorum Dei ad futuram rei memoriam. Admonet nos incumbentis nobis Pastoralis officii cura, ut non solùm nostris, sed etiam cunctorum Christi fidelium, & præsertim Ecclesiasticarum personarum profectibus diligenter nitentes, illorum occurramus dispendiis, & quæ in cujusque ipsorum præjudicium sive noxam quavis etiam autoritate prodisse comperimus, salubriter reformemus. Sane dudum ad nostram pervenit notitiam, qualiter nonnulli Archiepiscopi, & Episcopi, ac Ecclesiarum Prælati, nonnulli etiam Principes, & Domini temporales inclitæ Nationis Germanicæ, post miserabilem urbis direptionem, collationes, & dispositiones Beneficiorum Ecclesiasticorum nobis, & Sedi Apostolicæ etiam virtute Concordatorum inter Se-

dem, & Nationem præfatas reservatorum, temerè usurpare præsumpserunt, ac collationes, & dispositiones nostras, & dictæ Sedis de illis factas admittere contempserunt nedum in nostrum, & ipsius Sedis vilipendium, sed etiam jurium nostrorum, & ejusdem Sedis ac illorum quibus de ipsis Beneficiis providimus, aut in quorum favorem aliàs disposuimus, seu provideri, & disponi mandavimus, grave præjudicium. Et quamvis contra præsumptores, & contemptores hujusmodi in Bulla quæ quotannis in die Cœnæ Domini de more lecta fuit, declaravimus & protestati fuimus, quod in præmissis, aliisque quibuscumque juribus dictæ Sedi, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, undecumque, & quomodocumque quæsitis, seu quærendis, per quoscumque actus contrarios, aut quomodolibet præjudicantes tacitos, vel expressos à nobis vel ab eadem Sede quomodolibet factos, vel faciendos, aut quemcumque temporis fluxum, vel patientiam, vel tolerantiā nostrā nobis aut eidem Sedi nullatenus præjudicari debere, aut quomodolibet posse: Tamen sicut, non sine animi nostri mœrore, intelleximus, nonnulli ex Archiepiscopis, Episcopis, Prælatis, Principibus & Dominis prædictis, adhuc à præmissis desistere non curarunt, nec de præsenti curant: quinimò quod deterius est, ne provisiones Apostolicæ admittantur, per sua mandata etiam pœnalia prohibere non verentur, in anima-

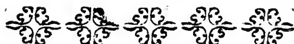
rum suarum grave periculum, & aliorum Prælatorum ac Principum Catholicorum dictæ Nationis pernitiosum exemplum, & scandalum plurimorum. Nos igitur, qui à dictis Concordatis, quæ olim Romanæ Ecclesiæ & dictæ Nationis hominibus pro ipsius Ecclesiæ unione, ac pace & tranquillitate inter Ecclesiã & Nationem prædictas, perpetuò solidandis & conservandis, laudata, conclusa & accepta fuerunt, nullatenus recedere intendimus, ne dicti præsumptores, & contemptores aut per eos in dictis Beneficiis intrusi ex hujusmodi temeraria præsumptione gloriari valeant, neve ipsi intrusi ex adulterinis eorum titulis aliquem fructum reportent, nec illis quibus de Beneficiis prædictis per nos aut dictam Sedem seu ejus autoritate provisum extitit, & in futurum providebitur, per alicujus temporis fluxum, seu aliquam patientiam vel tolerantiam præjudicium fiat, aut factum censeatur, ex Pastoralis officij debito providere volentes, ac Concordatis prædictis firmiter inhærentes, motu proprio, & ex nostra matura deliberatione, ac certa scientia, autoritate Apostolica, de Apostolicæ potestatis plenitudine, tenore præsentium declaramus prætensas Collationes de quibuscunque Beneficiis Ecclesiasticis cum cura, & sine cura, nobis, & dictæ Sedi, ut præfertur, reservatis, per Archiepiscopos, Episcopos, Prælatos, ac Seculares Principes, & Dominos quoscumque di-

ctæ Nationis seu ad eorum præsentationem, vel nominationem, etiam per ordinarios ipsorum Beneficiorum Collatores à tempore dictæ direptionis citra, contra tenorem, & formam dictorum Concordatorum quomodolibet factas, & in posterum faciendas, personis quibus aut in quarum favorem factæ sunt, aut in posterum fient, nisi sint per nos, aut nostrâ, vel dictæ Sedis autoritate approbatæ, nullum titulum, vel colorem ipsa Beneficia possidendi tribuisse, aut in futurum tribuere, sed, & illos pro malæ fidei possessoribus, & merè intrusis ab omnibus haberi, & censeri, ac fructus per eos ex Beneficiis hujusmodi perceptos, & percipiendos, nullo unquam tempore suos facere, sed ad illorum restitutionem in utroque foro efficaciter obligatos esse, & ad illorum restitutionem, ad eorum quorum interest, seu etiam fisci nostri instantiam, omnibus viis Juris, & remediis compelli posse, & debere, & eos nullo unquam tempore beneficio regularum de annali & triennali pacifico possessore gaudere potuisse aut posse. Illis verò quibus eadem Beneficia per nos, aut autoritate nostrâ, vel dictæ Sedis, tenore & formâ Concordatorum hujusmodi servatis, collata seu commendata sunt, aut in futurum conferentur, vel commendabuntur, nec-non Ecclesiis, & locis Ecclesiasticis ac Collegiis, quibus perpetuò, vel ad tempus eadem autoritate unita sunt, aut in posterum unientur; ac om-

nibus illis, qui in executione literarum Apostolicarum eis concessarum per constitutiones seu mandata Archiepiscoporum, Episcoporum, Prælatorum, Principum, vel Dominorum prędictorum hactenus quomodolibet impediti fuerunt, aut in posterum impedientur, dictas Regulas, & quemcumque temporis fluxum seu patientiam, vel tolerantiam minimè obstare debere, quominus contra dictos intrusos, & intrudendos quocunque tempore judicialiter experiri valeant. Decernentes sic per quoscunque Judices, & Commissarios quavis autoritate fungentes S. Roman. Ecclesiæ Cardinales & Palatij Apostolici causarum Auditores sententiari, interpretari, & judicari debere, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter sententiandi, & interpretandi, & judicandi facultate, & potestate: ac irritum, & inane, si secus super iis ab eis, vel quibusvis aliis quavis autoritate, scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, aut in posterum contigerit attentari. *Non obstantibus regulis, & aliis præmissis, aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque.* Ut autem præmissa ad omnium notitiam deducantur, volumus & mandamus pręsentes in Cancellaria Apostolica more solito publicari, & in quinterno ejusdem Cancellariæ describi. Pręterea, quia difficile foret pręsentes literas ad singula loca, in quibus de eis

forsitan fides facienda foret deferre, eadem Apostolica autoritate decernimus, quod ipsarum transsumptis, manu alicujus Notarij publici inde rogati subscriptis, & sigillo alicujus personæ Ecclesiasticæ in dignitate constitutæ munitis, ea prorsus in judicio, & extra, & aliàs ubilibet fides indubitata adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, decreti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraïre. Si quis autẽ hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo, trigesimo quarto, Cal. Julij, Pontificatus nostri anno undecimo. *Blosius, Lecta & publicata fuit in Cancellaria Apostolica, die* 13. *Iulij* M. D. XXXIV. *Ea ego Laertius vidi regist. in quinternis eiusdem Cancel. fol.* 330.

DECLARATIO GREGORII XIII. super Concordatis Germaniæ.

QUOD ORDINARII COLLATORES prætextu literarum Nicolai Papæ V. pro Concordia Germaniæ, conferre non possunt Beneficia Ecclesiastica post tres menses ex quo vacarunt, si de illis intra hoc tempus à Sede Apostolica provisum est.

GRegorius Episcopus servus servorum Dei ad futuram rei memoriam. Quæ in Ecclesiam Dei incommoda inferunt, nostrâ nos expedit animadversione monere. Cum itaque per literas fel. rec. Nicolai Papæ V. Nationi Germaniæ pro illius unitate & Concordia cum Sede Apostolica, inter alia concedatur, ut quoties aliquo vacante Beneficio Ecclesiastico, in mensibus Ianuarij, Martij, Maij, Julij, Septembris, & Novembris, in quibus vacantium Germaniæ Beneficiorum Ecclesiasticorum dispositio dictæ Sedi specialiter reservata est, non apparuerit intra tres menses à die notæ vacationis in loco Beneficij, quòd alicui de illo Apostolicâ autoritate provisum fuerit, ex tunc & non anteà ordinarius vel alius ad quem illius dispositio pertinet, de illo disponere possit, & sæpenumero

penumero contingat, ut antequam inquiſitio, quam plerumque etiam in concurſu plurium, ſive in partibus, ſive apud dictam Sedem fieri oportet, in vitam, mores, & doctrinam eorum, quibus de dictis Beneficiis per Sedem eandem providendum eſt, compleri poſſit, aut antequam de ipſis proviſionibus, ſeu de mandatis, quæ ad inquiſitiones, & proviſiones hujuſmodi faciendas ab eadem Sede impetrantur, vel motu proprio procedunt, literæ Apoſtolicæ conficiantur, vel etiam antequam mandata ipſa à judicibus ad quos directa ſunt, recipiantur, vel recepta expediantur, interdum quoque literis Apoſtolicis expeditis, & gratiâ purificatâ, ſeu mandatis prædictis receptis, & inquiſitione completa, antequam omnimoda executio perficiatur propter diverſa impedimenta, quæ frequenter ſuccedunt, tempus trium menſium, ex quo vacatio Beneficij, in loco ipſius nota eſt, expiret, ac proinde Ordinarij locorum, aut alij ad quos talium beneficiorum diſpoſitio, ceſſantibus Apoſtolicis reſervationibus, pertinet lapſo tempore prædicto, licet priusquam illud laberetur, proviſionis, ſive alterius diſpoſitionis, de illis à dicta Sede jam gratia facta fuerit (quod ipſum ad tribuendum & quærendum jus ſatis ſuperque eſſe certa juris interpretatione frequenter declaratum eſt) illa tamen conferre contendant: Qua de cauſa multis religione, & pietate inſignibus, quando ij poſt

tionis in loco Beneficii diſponere poſſint de ullis Beneficiis prædictis, aliàs ſub conceſſione, & literis prædictis comprehenſis extra Rom. Cur. in menſibus prædictis quoquo modo vacantibus vel vacaturis, de quibus intra dictum tempus trium menſium per Romanum Pontificem ad dictam Sedem qualiſcunque gratia, vel diſpoſitio, aut conceſſio facta fuerit: ne tamen cuiquam licitum ſit factam à Sede prædicta diſpoſitionem hujuſmodi in longum obtegere, illi quibus deinceps gratiæ hujuſmodi concedentur, earum conceſſionum fidem, & teſtimonium intra tres menſes à die notæ vacationis in loco Beneficij hujuſmodi: vel dictis collatoribus ſignificare, vel in ipſo Beneficij loco publicare quoquo modo teneantur. Decernentes omnes, & quaſcunque diſpoſitiones de dictis Beneficiis ab eiſdem collatoribus poſt ſignificationem, ſeu publicationem hujuſmodi tempore factas, nullas & invalidas nulliuſque roboris, vel momenti fore. Sicque in quibuſvis cauſis pendentibus, & futuris judicare debere. Necnon irritum, & inane quidquid ſecùs ſuper his ab eiſdem collatoribus aut quibuſcunque aliis ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Quod ſi fortè quiſquam Collatorum prædictorum fuerit præſentium violator, eum à Beneficiorum, & Officiorum collatione tandiu ſuſpendimus, donec ipſe veniam petens reſtitutionis gratiam à Sede prædicta meruerit obtinere. Cæte-

rùm volumus ut præsentium transsumptis etiam impressis, Notarij publici manu, & sigillo personæ indignitate Ecclesiastica constitutæ obsignatis, eadem prorsus fides in judiciò, & extra illud ubique locorum adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, decreti, suspensionis, & voluntatis infringere; vel ei ausu temerario contraïre. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Domini M. D. LXXVI. Calend. Novemb. Pontificatus nostri anno V. Cæsar Gloriérius. M. Datarius.

Anno à Nativitate Do mini M. D. LXXVI. Ind. quarta, Die verò XXX. mensis Novembris, Pont. Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Gregorij Divina providentia Papæ XIII. anno V. retroscriptæ literæ affixæ, lectæ, & publicatæ fuerunt, & per aliquod temporis spacium dimissæ in Valvis S. Joannis Lateranensis, & Principis Apostolorum de Urbe, ac in acie Campi Floræ per nos Joannem Freyle, & Claudium Mongeat ejusdem S. D. N. Papæ Cursores. Anton. Lud. Magister Cursorum.

INDEX
ALPHABETICUS
RERUM PRÆCIPUARUM,
quæ continentur in Specimine Juris Ecclesiastici Gallicani.

A

FINIS.